

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI
RESİM SANAT DALI

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE TÜRK RESMİNDE
KARİKATÜREL YAKLAŞIMLAR

SEHER TÜZÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. ZUHAL ARDA

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin

Adı Soyadı	Seher TÜZÜN
Numarası	154256002002
Anasanat / Sanat Dalı	Resim / Resim
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Seher TÜZÜN

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Seher TÜZÜN		
	Numarası	154256002002		
	Anasanat/ Sanat Dalı	Resim / Resim		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Zühal ARDA		
	Tezin Adı	Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar başlıklı bu çalışma 24/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Zühal ARDA	Danışman	
Prof. Dr. Canan DELİDUMAN	Üye (Üniversite Dışı)	
Doç. Dr. Ahmet DALKIRAN	Üye	

ÖNSÖZ

Görsel mizah ürünleri resim, heykel, karikatür ve grafik sanatlarını içine alarak yaşanan çağ ile paralel ilerlemektedir.

Karikatür sanatı için mizah türü, abartılı çizgi sanatı, resim sanatı gibi pek çok tanımlama yapılmaktadır. Resim sanatı; duygu, özlem ve düşüncelerin belli estetik kurallar içerisinde iki boyutlu bir düzlem üzerine aktarılmasıyla oluşan sanat dalı olarak bilinmektedir. Resimsel öğelerden kaynaklı mekan, hacim, hareket ve ışık etkileri de oluşmaktadır. Bunlar renk, ton farklılıkları, çizim, biçim, doku özellikleri vb' dir. Karikatür ise insanı, bir düşünce yada bir olayı ayrıntılara girmeden düşündüren, kısa ve özlü bir fikir vermek amacıyla veya genellikle güldürmek için bazı özelliklerin abartılı bir şekilde resmedilmesi olarak tanımlanmaktadır. Karikatür aslında bir resim sanatıdır. Asıl iletilmek istenen mesajın dili, tasarımın biçimsel yapısıyla kesinlik kazanmaktadır. Bütünlük, üslup, düzen, uyum, denge, hareket, ritim, anlaşılabilirlik ilkesiyle ortaya çıkan resim veya karikatür, iletilmek istenen mesajı duygusal ve düşünsel anlamda var olan kavramları biçimsel yapı ile anlatım dili oluşturmaktadırlar.

"Cumhuriyetten Günümüze Türk resminde Karikatürel Yaklaşımlar" isimli tez çalışmasında mizahın Türk resmini ne kadar ve nasıl etkilediği araştırılmıştır. Türk resminde birçok sanatçının çalışmalarında karikatürel yaklaşımlar görüldüğü ortaya konulmuştur. Yapılan araştırma kapsamında elde edilen bilgiler yorumlanmış, sonuç kısmında ise öneriler sunulmuştur.

Bu konu araştırılırken danışmanım olarak beni teşvik eden, kaynaklarını benimle her zaman paylaşan, kıymetli görüşleriyle her durumda yanımda olan ve desteklerini hiç bir zaman esirgemeyen sevgili hocam; Prof Dr. Zuhar ARDA'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim. Bugüne kadar her konuda yanımda olan, maddi manevi desteğini esirgemeyen babam; Kamil TÜZÜN, annem; Gülşen TÜZÜN, kız kardeşim; Şaziye TÜZÜN'e teşekkür ederim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı Seher TÜZÜN
Numarası 154256002002
Anasanat / Sanat Dalı Resim / Resim
Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora
Tez Danışmanı Prof. Dr. Zühal ARDA

Tezin Adı Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar

ÖZET

İnsanların düşüncelerini istedikleri gibi ifade edemedikleri zaman kullandıkları en güçlü anlatım mizah yapmak olarak bilinmektedir. Kapalı kapılar mizah ile aralanır ve mizah özgür düşünce faktörüdür. Mizahi unsurlar; içinde gülmece bulunan, gülmece niteliği taşıyan yazı, karikatür olarak bilinmektedir (TDK, 2011: 1692).

Gelişen teknoloji ve yaşam standartlarının, çeşitli mizah örneklerinin ortaya çıkmasında büyük katkı sağladığı bilinmektedir. Basının, gündelik yaşantıda yerini almasıyla insanlar yazılı mizahla karşı karşıya gelmektedir. Sözlü mizah ikinci plana atılmaktadır. Yazılı mizahla taklitçi tipler, gülünç hareketlerle eğlenen topluluklar işlevini kaybederken, mizahçılar yazar ve çizer olarak basın yayın organlarında çalışmaya başladıkları bilinmektedir. Karikatür, basının toplumda yaygınlaşmasıyla zaman ve mekana göre farklı arayışlar içerisine girmektedir. Yazılı mizah yaşanan çağ ile paralel olarak gelişim gösterirken görsel mizah ürünlerinden resim ve karikatürün, etkileşim içerisinde yaşanan çağın aynası oldukları da bilinmektedir.

Bu araştırmada, karikatür ve resim sanatının ortak öğeleri incelenmiştir. Türk karikatürün başlangıcından bugüne tarihsel gelişim sürecinden bahsedilmiştir. Türk karikatürünün tarihsel gelişimini incelerken bazı ressamın karikatür sanatıyla uğraştığı ve resimlerinde karikatürel yaklaşımların görüldüğü eserler ele alınarak incelenmiştir. Türk Resim Sanatı ile Karikatür Sanatının ortak ve ayrışan yerleri incelenerek, birbiriyle etkileşimi üzerinde durulmuştur. Etkileşimin sonucunda iç içe olduğunun anlaşılmasında literatüre katkı sağlayacağı düşünüldüğü için "Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar" adıyla bir başlık altında toplanarak araştırmalar yapılmıştır. Türk ressamlarından Abidin Dino, Avni Memedoğlu, Cihat Burak, Efan Beyaz, Fikret Mualla, İbrahim Balaban, Mehmet Güteryüz, Mevlüt Akyıldız, Mustafa Horasan ve Nuri Abaç' ın resimlerinden örnekler ele alınarak resimleri incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karikatür, Türk Resmi, Mizah

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Seher TÜZÜN		
Numarası	154256002002		
Anasanat / Sanat Dalı	Resim / Resim		
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Zühal ARDA		

Tezin İngilizce Adı Caricaturel Approaches in Turkish Painting From Republic Era to Present

ABSTRACT

The most powerful expression that people in print cannot express their thoughts as they wish. The closed doors are intertwined with humor, and humor is a free thinking factor. Humorous elements; in the laughter, the article with the content of humor, is known as cartoon

It is known that developing technology and living standards make a great contribution to the emergence of various humor samples. It is face written people humor when the press takes place in everyday life. Oral humor is put into the second plan. It is known that the humorist types, the humorous groups and the humorists started to work in the media as writers and illustrators. Cartoon enters different quests according to time and place with the widespread use of press in society. While the written humor develops in parallel with the experienced age, it is also known that visual humor products are pictures and cartoons, they are the mirror of the era in the interaction.

In this research, are examined the common elements of cartoon and painting art. Since the beginning of Turkish cartoon, historical development process has been mentioned. While examining the historical development of the Turkish caricature, some of the painters are interested in cartoon art and the caricature approaches in their paintings are examined. The relationship between Turkish Painting and Cartoon Art is examined and their interaction with each other is emphasized. As it is thought that it will contribute to the understanding that it is intertwined as a result of the interaction, it has been gathered under the title of thinking ‘Approaches in the Cartoning Turkish Painting to Republic from the Present’. Turkish painters; were handled Abidin Dino, Avni Memedoglu, Cihat Burak, Efkân White, Fikret Mualla, İbrahim Balaban, Mehmet Guleryuz, Mevlut Akyildiz, Mustafa Khorasan and Nuri Abac 's paintings.

Keywords: Cartoon, Turkish Painting, Humor.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK	i
TEZ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
GÖRSELLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI	xiv

1. BÖLÜM - GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	1
1.4. Araştırmanın Sınırlılığı	1
1.5. Araştırmanın Yöntemi	2

2. BÖLÜM -KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Karikatürün Tanımı	3
2.1.1. Karikatür ve Resim	4
2.1.2. Mizah	4
2.1.3. Karikatür ve Mizah ilişkisi	5
2.1.4. Deformasyon	6
2.1.5. İroni	8
2.1.6. Çizgi, Renk, Doku ve Kompozisyon	8
2.1.7. Karikatürün Resim Sanatında Çizgisel Olarak Etkisi	10
2.1.8. Karikatürün Resim Sanatına Tema Olarak Etkisi	10
2.2. Türk Karikatürün Tarihsel Gelişimi	11

3. BÖLÜM - BULGULAR VE YORUM

3.1. Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar.....	35
3.1.1.Cumhuriyetten Önce Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar	35
3.1.2.Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar ve Karikatürel Yaklaşımlar Görülen Sanatçılar	39
3.1.2.1. Abidin Dino (D.1913, İstanbul-Ö.1993, Paris)	50
3.1.2.2. Avni Memedoğlu (1924-1998)	53
3.1.2.3.Cihat Burak(1915-1994)	56
3.1.2.4. Efkan Beyaz (1961-)	59
3.1.2.6.İbrahim Balaban(1921-...)	65
3.1.2.7. Mehmet Güteryüz(1938-...)	68
3.1.2.8.Mevlüt Akyıldız(1956- ...)	71
3.1.2.9.Mustafa Horasan	75
3.1.2.10.Nuri Abaç(1926-2008)	78

4. BÖLÜM - UYGULAMA ÇALIŞMALARI

4.1. Seher Tüzün'ün Uygulama Çalışmalarında Karikatürel Yaklaşımlar	82
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	96
KAYNAKÇA	99
ELEKTRONİK KAYNAKÇA	103
GÖRSEL KAYNAKÇA	105
EKLER	111
Özgeçmiş	114

GÖRSELLER LİSTESİ

SAYFA-NO

Görsel 1: Cihan Demirci "Karikatür ve mizah"(http://burayaciziyorum.blogspot.com/).	4
Görsel 2: Erdil Yaşaroğlu "Karikatür ve mizah"(http://geikoo.co/mcdonalds).	5
Görsel 3: Mısır kralı IV. (Amenofis(http://ismailkar.com/karikaturyazilari1.htm)). ...	7
Görsel 4: Willendorf Venüsü(http://ismailkar.com/karikaturyazilari1).	7
Görsel 5: Çizgi(http://www.nuveforum.net/1018-bilgisayar-destekli-tasarim/284050-modern-pattern-stilleri/)	8
Görsel 6: Renk etkisi(https://www.google.com.tr/search?q=renk&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiir46Q-N7WAhXGJ5oKHbvPAkoQ_AUICigB&biw=1366&bih=637#imgrc=opeg7LdA-O1M1M:)	9
Görsel 7: Karagöz ve Hacivat(http://www.jatekter.ro/?p=5832)	12
Görsel 8: Adem'den önce yaşayan cin resmi(TOPUZ Hıfzı (1997), Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü, İstanbul: İnkılâp kitabevi)	14
Görsel 9: Davetname'den bir tılsım resmi(TOPUZ Hıfzı (1997), Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü, İstanbul: İnkılâp kitabevi)	14
Görsel 10: TEODOR KASAP "1870 Diyojen'de yayınlanan ilk Türk Karikatürü"(https://www.google.com.tr/search?q=diyojen+esek+kulakl%C4%B1+tasvir&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjOodbFkObXAhUH1hQKHVieB-8Q_AUICigB&biw=605&bih=541#imgrc=tMSBQfNy2WcekM:)	15
Görsel 11: "1877'de yayınlanan, Teodor Kasap'ın 3 yıl hapis cezası aldığı karikatür"(http://www.forumsal.net/komik-resimler-amp-karikaturler/558413-gecmisten-gunumuze-mizah-ve-mizah-dergileri-3.html)	19
Görsel 12: Avrupa Kıskaçında Osmanlı İmparatorluğu, Çingiraklı Tatar, 1873, K. Opçanadassis (https://hizliresim.com/mGBJoV)	20
Görsel 13: Ali Fuat Bey karikatürü (https://www.google.com.tr/search?q=ali+fuat+bey+karikat%C3%BCr&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=RbC1R6i5HVVEGM%253)	

A%252Co0rVdp3PmlFwoM%252C_&usg=__8mXn3_u_oMlvhZFIUabofQHx3m8%3D&sa=X&ved=0ahUKEwicpenuuejXAhVSY1AKHa9AC6wQ9QEILTAC#imgrc=T9FzSaPp_aRj1M:)	20
Görsel 14: Cemil Cem “ sevimli üçler” adlı karikatürü 1910, Eczacıbaşı koleksiyonu (http://hire.blogcu.com/sanatci-cesareti/3005861)	21
Görsel 15: Münif Fehim ÖZARMAN 1899-1983 (http://mithatsarcan.blogspot.com.tr/2012/01/50-yn-turk-mizah-ve-karikaturu.html)	23
Görsel 16: Sedat Nuri İLERİ 1888-1942(https://www.google.com.tr/search?q=SEDAT+NUR%C4%B0+%C4%B0LER%C4%B0&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi01faR3enXAhXCE5oKHTihCfcQ_AUICygC&biw=1304&bih=628#imgrc=66uyXauTi1B4NM:)	24
Görsel 17: Sedat Nuri İLER (https://www.google.com.tr/search?q=SEDAT+NUR%C4%B0+%C4%B0LER%C4%B0&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi01faR3enXAhXCE5oKHTihCfcQ_AUICygC&biw=1304&bih=628#imgrc=rBQHvJ3H5VrSNM:)	24
Görsel 18: Ramiz GÖKÇE (http://www.leblebitozu.com/dergileri-ve-karikaturistleriyle-turk-karikatur-tarihi/)	25
Görsel 19: Kozma TOGO (http://www.leblebitozu.com/dergileri-ve-karikaturistleriyle-turk-karikatur-tarihi/)	25
Görsel 20: Nazım Hikmet’in Kuva-yi Milliye kitabındaki Abidin Dino deseni (http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/)	27
Görsel 21: Abidin DİNO "Analık" (http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/)	28
Görsel 22: Abidin DİNO"Portre,1930’lar (http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/)	28
Görsel 23: Marko Paşa dergisi (http://kampusgazetesi.blogspot.com.tr/2015/12/turk-karikaturu-ve-tarihi.html)	29
Görsel 24: Ferit Öngören (https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-	

56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgrc=X8h7WtNP_asLdM:).....	31
Görsel 25: Ferit Öngören (<a hacivat"<br="" href="https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgdii=-4k5UOOsBAYkcM:&imgrc=X8h7WtNP_asLdM:)</td> <td>31</td> </tr> <tr> <td>Görsel 26: " karagöz="" ve=""> (https://tarihikeyeler.files.wordpress.com/2008/11/karagoz_hacivat.jp).....	36
Görsel 27: "Karagöz ve Hacivat" (http://www.aksam.com.tr/cumartesi/bir-zamanlar-iftariyelikler-tavana-asilirdi/haber-222643).....	36
Görsel 28: Şeyh Ahmed Eflaki'nin (k.s.) Ariflerin Menkıbeleri kitabından "Mevlana Celalettin Rumi" (http://www.dunyabizim.com/etkinlik/20283/osmanli-minyaturlerinde-neler-anlatilmamis-ki)	37
Görsel 29: Nurullah BERK "Sandal Sefası" 1971, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 31x42 cm (http://www.beyazart.com/sanatçı/Nurullah-BerkErişim)	40
Görsel 30: Nurullah BERK "Odalık" 1981, Tuval Üzerine Yağlıboya, 80x116 cm (http://www.beyazart.com/sanatçı/Nurullah-BerkErişim)	40
Görsel 31: Ali Avni Celebi "Maskeli Balo" 1928, Tuval Üzerine Yağlıboya, 138x186 cm (http://www.sanalmuze.org/arastirarakogrenmek/sanat_yapiti_2.htm)	41
Görsel 32: Nuri İyem "Gelincik Abla'nın Sığırcıkları", 1999, Duralit Üzerine Yağlıboya, 72x56 cm (http://www.beyazart.com/sanatçı/Nuri-%C4%B0yem)	43
Görsel 33: Bedri Rahmi Eyüboğlu "At Üstünde Aşıklar", 1944 (https://www.birsence.com/bedri-rahmi-eyuboglunun-karadutu/)	44
Görsel 34: Eren Eyüboğlu "Bursalı Gelin", 1947, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x38.5 cm (https://resimbiterken.wordpress.com/2014/04/01/eren-eyuboglunun-bursali-gelin-eseri/)	44
Görsel 35: Fikret Otyam, Tuval Üzerine Yağlıboya (http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=615)	45
Görsel 36: Yüksel Arslan, "Arture 453 İnsan 94", 1995, Karton Üzerine Karışık Teknik, 34x41 cm (. https://www.artamonline.com/268-muzayede-cagdas-sanat-eserleri/6310-yuksel-arslan-1933-arture-453-insan-94)	46

Görsel 37: Alaettin Aksoy, "Yalan", 1987, Tuval Üzerine Yağlıboya, 150x187.5 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Alaettin-Aksoy)	48
Görsel 38: Neşe Erdok, "Alacakaranlık", 2010, Tuval Üzerine Yağlıboya, 180x120 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Ne%C5%9Fe-Erdok-).....	49
Görsel 39: Abidin Dino, "Figürlü Kompozisyon", Gazete üzeri karışık teknik, 55 x 40 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino).....	50
Görsel 40: Abidin Dino, "Figürlü Kompozisyon", Kağıt üzeri çini mürekkebi, 31 x 22 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino).....	51
Görsel 41: Abidin Dino, "İsimsiz", Gravür, 42 x 32 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino).....	52
Görsel 42: Avni Memedoğlu 1964, "Ana Oğul ", T.Ü.Y.B , 123.50 x 85.00 cm (https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri?lightbox=image_uev).....	53
Görsel 43: Avni Memedoğlu, "Kalıntı", Kontrplak üzerine yağlıboya, 81.00 x 118.00 cm (https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri?lightbox=i01geo)	54
Görsel 44: Avni Memedoğlu, "Ayrılış" 1960, Tuval Üzerinde Yağlıboya, 103 x 132 cm (https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri).....	55
Görsel 45: Cihat Burak, "Saz Heyeti", 1960, Tuval Üzerine Yağlıboya, 38x46 cm (https://www.pinterest.co.uk/pin/345792077616069258/)	56
Görsel 46: Cihat Burak "Askerlik Hatırası", 1956, Tuval Üzerinde Yağlıboya, 95x62.5 cm (https://tr.pinterest.com/pin/329325791482752760/).....	57
Görsel 47: Cihat Burak "Figürlü Kompozisyon", 1975, Tuval Üzerinde Yağlıboya, 33.5x24.5 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Cihat-Burak)	58
Görsel 48: Efkan Beyaz, "İsimsiz", Tuval Üzerinde Akrilik, 130 x 200 cm (http://kursart.com/default.asp?bolum=sayfalar&islem=detay&id=46)	59
Görsel 49: Efkan Beyaz, "İsimsiz", Tuval Üzerinde Yağlıboya, 100 x 140 cm (https://www.anatoliamuzayede.com/urun/769801/efkan-beyaz)	60
Görsel 50: Efkan Beyaz, "İsimsiz", Tuval Üzerinde Akrilik, 100 x 140 cm, S.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi (http://efkanbeyaz.com/eserler#prettyPhoto[gal]/138/).....	61
Görsel 51: Fikret Mualla, "Jazz Orkestrası", 1956, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 51.5x64.5 cm, Bilginsoy Koleksiyonu (http://tamayacikel.com/wp-content/uploads/2005/06/image8.jpg).....	62

- Görsel 52: Fikret Mualla, "Balon Satıcısı", 1961, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 55x65 cm, Eczacıbaşı Koleksiyonu (<https://www.tarihnotlari.com/fikret-mualla-saygi/fikret-mualla-4/>)..... 63
- Görsel 53: Fikret Mualla, "Les Musiciens", 1961, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 32x36 cm, 53. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesesi (<http://www.beyazart.com/sanatci/Fikret-Mualla>)..... 64
- Görsel 54: İbrahim Balaban, "Hasat" 1997, Tuval Üzerine Akrilik, 40x50 cm (<http://www.beyazart.com/sanatci/%C4%B0brahim-Balaban>) 65
- Görsel 55: İbrahim Balaban, "Atlı" 2010, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x40 cm (<http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=2790&bhcp=1>) 66
- Görsel 56: İbrahim Balaban, "Köylü Aile" 2009, Tuval Üzerine Yağlıboya, 60x50 cm, 53. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesesi (<http://www.beyazart.com/sanatci/%C4%B0brahim-Balaban>) 67
- Görsel 57: Mehmet Güteryüz, "Islak Zemin-2011", T.Ü.Y.B, 100 x 80 cm (<http://theempireproject.com/lang-TR/artists/0-8/selected-165/>)..... 68
- Görsel 58: Mehmet Güteryüz, "İlk Resepsiyon-2008", T.Ü.Y.B, 100 x 100 cm (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz>) 69
- Görsel 59: Mehmet Güteryüz, "Medeni Kanun-2008", T.Ü.Y.B, 65 x 50 cm, 43. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesesi (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz>) 71
- Görsel 60: Mevlüt Akyıldız, "Horoz Kanto", 1999, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x81 cm (ÖZTÜRK, Neslihan (2013). 1950 Sonrası Türk Resminde Masalsı Anlatım, Yüksek Lisans Tezi, Resim Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya) 72
- Görsel 61: Mevlüt AKYILDIZ, "Yumurta Yarışı", 1998, Tuval Üzerine Yağlıboya, 54x65cm (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z>)..... 73
- Görsel 62: Mevlüt AKYILDIZ, "Nergiz Sultan", 1984, Tuval Üzerine Yağlıboya, 81x100cm, 14. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesesi (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z>).... 74
- Görsel 63: Mustafa Horasan, "Figürlü Kompozisyon-2001", T.Ü.Y.B, 70 x 80 cm (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan>) 75

Görsel 64: Mustafa Horasan, "Figürlü Kompozisyon-2002", T.Ü.Y.B, 70 x 100 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan)	76
Görsel 65: Mustafa Horasan, "Denize Doğru - 1996", T.Ü.Y.B, 100 x 150 cm, 53. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesi (http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan)	77
Görsel 66: Nuri Abaç, "Karagöz'ün Kayığı" 1978, Tuval Üzerine Yağlıboya, 80x115 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7).....	78
Görsel 67: Nuri Abaç, "Figürlü Kompozisyon" 2000, Tuval Üzerine Yağlıboya, 30x40 cm (http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7).....	80
Görsel 68: Nuri Abaç, "Karagöz'ün Konağı" 1978, Tuval Üzerine Yağlıboya, 114x79 cm, 31. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesi (http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7-)	81
Görsel 69: Seher Tüzün, "Karmaşıklığın Dili" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	82
Görsel 70: Seher Tüzün, "Ailevi Dengesizlik" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	84
Görsel 71: Seher Tüzün, "Rüyalarda Fısıltı" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	85
Görsel 72: Seher Tüzün, "Sanatsal İşler" 2018, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	87
Görsel 73: Seher Tüzün, "İsimsiz Figürler" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	88
Görsel 74: Seher Tüzün, "Bir Aşk" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	89
Görsel 75: Seher Tüzün, "Parti Zamanı" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	91
Görsel 76: Seher Tüzün, "Düşünceler" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 90x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	92
Görsel 77: Seher Tüzün, "Uçmak" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	93
Görsel 78: Seher Tüzün, "İnsanlığın İç Karmaşası" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)	94

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI

VB.	:	Ve Benzeri.
SF.	:	Sayfa.
ANS.	:	Ansiklopedi.
MEGEB	:	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi. Projesi.
VS	:	Vesaire.
YY.	:	Yüzyıl.

1. BÖLÜM - GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

"Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar" konulu yüksek lisans tez çalışmasında problem durumunu; "Türk Resminde karikatürel yaklaşımlar görülmekte midir?" cümlesi oluşturmaktadır.

1. Türk Resminde karikatürel yaklaşımlar görülen sanatçılar kimlerdir?

2. Türk Resminde karikatürel yaklaşımlar görülen sanatçılar karikatürden nasıl etkilenmiştir?

Araştırmanın problem durumuna yönelik olarak söz konusu sorulara cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Karikatür Sanatının Türk Resim Sanatında ifade biçimi olarak karikatürel yaklaşımları araştırmak ve ilgili literatüre katkı sağlamaktır. Bu konuda araştırma yapacak kişiler için kaynak oluşturmasına çaba gösterilmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türk dünyasının mizahı ve sanatsal değerlerinin izleyiciye aktarılması ve Resim Sanatındaki karikatürel yaklaşımları ortaya koymak amacı güdülen söz konusu araştırmanın "Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar" adı ile bir başlık altında toplanması önemli görülmüştür.

1.4. Araştırmanın Sınırlılığı

"Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar" adlı araştırmada Türk Resminde karikatürel yaklaşımların Cumhuriyetin kurulmasından sonraki dönemde görülmesinden dolayı araştırma konusu Cumhuriyetten günümüze kadarki süreç içerisinde incelenmesiyle sınırlılığı belirlenmiştir.

Bu araştırma Karikatür Sanatı ve Türk Resminde karikatürel Yaklaşımlar olmak üzere 2 başlık altında toplanarak incelenmesi öngörülmüştür. Çalışmalarında istikrarlı bir şekilde karikatürel yaklaşımlar görülen on sanatçıyla sınırlandırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel verileri elde edebilmek için konu ile ilgili literatür taraması kütüphanelerde yapılarak, tez veri merkezinden de benzer tez örnekleri incelenmiş ve araştırmayı destekleyici bilgilerden yararlanılmıştır. Sanatçıların eserlerine, katalog ve sanal yoldan ulaşılmıştır. Söz konusu eserler, karikatürel yaklaşımlar yönünden incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Seminerin ilk bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve yöntemi hazırlandıktan sonra araştırmanın II. bölümünde araştırmaya alt yapı oluşturması bağlamında "karikatür, mizah ve ironi" kavramları açıklanmış ve karikatürel yaklaşımların Türk Resim Sanatındaki yansımalarına genel olarak değinilmiştir. Daha sonra ise araştırmanın asıl kısmını oluşturan III. bölümü "Bulgular ve Yorum" kısmında; "Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar" başlığı altında araştırmanın örneklem kısmında isimleri belirtilen sanatçılara ait eser örnekleri incelenmiştir. Sanatçılara ait inceleme sonuçları ise; alfabetik sıralamaya göre yapılmıştır.

2. BÖLÜM -KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Karikatürün Tanımı

Karikatür insanların karakteristik yüz hatlarını ön planda tutarak, biçimlerini bozma, abartma sanatı olarak bilinirken sonraları bu dar çerçeveden kurtulmuştur. İlk zamanlarda farklı bitki ve hayvanları insanların bir ögesi olarak aktarmaktayken farklı bir değişle de insan davranışları ile hayvan davranışlarını karşılaştırmaya dayanmaktadır denilebilir.Karikatür anlayışı ile resmedilen bu tarz çalışmalar (portreler) abartmaya (egzajere) dayanmaktadır. Genel anlamda karikatür orijinali halk tarafından bilinen insan hareketlerini ve düşüncelerinin çizerin yorumu da aktarılarakçizgilerle kâğıda resmedilmesi olarak da ifade edilebilir (Özer, 1998: 11).

Karikatür; İtalyanca "*caricare*" den gelmektedir. Kişi ya da olayların gülünç, çelişkili taraflarını konu alarak bazen yazıyla da destek verilip abartılarak çizilen çizgilerle mizah yapma sanatı da denebilmektedir. Daha çok biçim bozma yöntemleriyle üretilmiş çizimleri anlatsa da, yalnız grafik sanatlarla sınırlı değildir; başka sanat ve eylemleri de kapsayabilir(Ana Britannica Ans. cilt.12: 628). Kavram olarak karikatürün ilk kez 17.yy.da Carracci atölyesinden kaynaklandığı kabul edilmektedir. Sözcük olarak ilk kez 1646'da Diverse Figure'de (Bologna), Carracciler'in özellikle de Annibale Carracci'nin abartılı Bolognalı portrelerini tanıtan Mosini tarafından kullanılmıştır; 1665'te de G.L.Bernini tarafından Fransa'da tanıtılmıştır (Eczacıbaşı Sanat Ans. Cilt 2, 1997: 955).

Üstün Alsaç'ın tanımı şöyledir; "*Karikatür: insanların, varlıkların, olayların hatta duygu ve düşüncelerin doğala ters düşen, olağanla çelişen, gülünç yanlarını yakalayıp bunları kimi zaman da yazıyla desteklenmiş abartılı çizimlerle bir gülmece anlatımına dönüştürme sanatıdır*" (Alsaç, 1994). Turhan Selçuk karikatürü; "*Çizgi ile mizah yapma sanatı*" (Selçuk, 1998: 11), Yurdagün Göker ise; "*Tabiatın aynasını kıran sanat...*" olarak tanımlamaktadır (Göker, 2007: 42).

Görsel 1: Cihan Demirci "Karikatür ve mizah" (<http://burayaciziyorum.blogspot.com/>).

2.1.1. Karikatür ve Resim

Karikatür için mizah türü, abartılı çizgi sanatı, resim sanatı gibi pek çok tanım kullanılmaktadır. Resim sanatı duygu, özlem ve düşüncelerin belli estetik kurallar içerisinde iki boyutlu bir düzlem üzerine aktarılarak resmedilmesiyle meydana gelmektedir. Karikatür ise güldürmek amacıyla bir düşüncenin, çizgiyle ifade edilmesinden dolayı resim sanatı içinde düşünülebilir.

Abartı ve deformasyonla ön plana çıkan, görselliği minimuma çeken ve soyut anlayışın egemen olduğu deneysel çalışmalar yaparak Modern resim anlayışında doğrudan karikatür özellikleri aramak yanlış bir durum olmaktadır. Resim sanatı ve karikatür arasındaki fark; resim sanatı çoğunlukla yüzeydeki problemlerle ilgilenirken karikatür sanatı ise mizah, eleştiri ve abartıya dayalı kaygıyı, tasayı bir arada tutar. Ortak bir paydada buluşan bu iki disiplin arasındaki bağlantıları bulmaya çalışırken dilin sunuşu ve okunuş tekniklerine de dikkat etmek gerekmektedir (Şenyapılı, 2003: 66).

2.1.2. Mizah

Mizahın Türkçedeki anlamı güldürüdür. İnsanı güldürmeye odaklayan, yaşamın içerisindeki karelerden esinlenerek ortaya çıkan yazı, karikatür ve resim

sanatıdır. Mizahi eserler insanları güldürmenin yanı sıra belli başlı fikirleri de bilgilendirme amaçlı insanlara yansıtırlar. Mizahi eserlerin ana düşüncesi karşısındakini kırmadan eğlendirme fikri olduğu için eserlerde mutlaka ince bir tavır da bulundurması gerekmektedir. İncelik bulunmayan mizahi eserler kırıcıdır. Bu ince mizah anlayışının gelişmesi tarihteki toplumların bu yönde olgunlaşmasına çok büyük katkı sağladığı söylenebilir. Toplumların tarihsel gelişimlerine baktığımız zaman mizah anlayışının ortaya çıkmasındaki en büyük etken maddi, manevi değerler ve biriktirdikleri kültürel değerlersentezlenmesidir. Anlatırken de düşündürmeye, güldürmeye önem veren mizah tanımlarınınınyanında çoğu zaman iğneleyici, eleştirici yanının olduğu dasöylenmelidir.

Erdil Yaşaroğlu © www.komikaze.net

Görsel 2: Erdil Yaşaroğlu "Karikatür ve mizah" (<http://geikoo.co/mcdonalds>).

2.1.3. Karikatür ve Mizah ilişkisi

Karikatür ve mizah öğeleri birbirini tamamlamaktadır. Çizgi, mizah yapmanın temel unsurlarından birisidir. Karikatürün temel unsuru çizgi olmasına rağmen suluboya, yağlıboya, metal, ahşap, pastel boya, seramik, kolaj tekniği, ağaç ve linol baskı, serigrafı, taş baskı, metal gravür, bilgisayar karikatür çalışmalarındakullanıldığı bilinmektedir. Bu tekniklerle çözümlenmiş ve mizah unsuru taşıyan tüm eserlerkarikatür olarak tanımlanabilmektedir.

Gülmece olarak tanımlanan mizah; sözcüklerde gerçeğin kimi görüntülerinin, gülünç, alışa gelmemiş yönlerini vurgulamayı amaçlayan sanat dallarından birisidir(Büyük Larousse, Milliyet, cilt 16: 65). Plastik sanatların bütün dallarından yararlandığı gibi, sosyal bilimlerle de kuvvetli bir bağlantısı bulunmaktadır. Sosyoloji, felsefe, psikoloji, iletişim, siyaset gibi birçok disiplinden faydalandığı bilinmektedir.

Karikatür ve mizahı birbirinden ayırdığımızda başka bir ifadeyle çizgi ve mizahfarklı öğeler olarak ele alındığında karikatürün anlam kaybı yaşadığını açıkça görürüz. Çizgi ile yapılan mizah yapma sanatı karikatür olarak adlandırılmaktadır. Yani mizah unsurlarıyla resmedilen çizgiler olmalıdır(Şenyapılı, 2003, s.130). Mizah dan yararlanan şiir, fıkra, roman, tiyatro, öykü, sinema, sahne sanatlar ve karikatür gibi disiplinlerin beslendiği latife, iğneleme, şaka, hiciv, alay, yergi, nükte gibi biçimlerde mizahın zemininde yer almaktadır.

2.1.4.Deformasyon

Biçimi bozma olarak da tanımlanan deformasyon aynı zamanda resim ve heykelde model alınan objenin görüntü şekliniyapılan yoruma uygun hale getirmesi olarak tanımlanmaktadır(Turani, 1998: 23).

Deformasyon, biçimlerin doğada denk gelmeyecek şekilde değiştirilmesi ve objenin özelliklerini olduğundan fazla abartarak biçim bozma anlamına gelmektedir. Biçim bozmanın da farklı dereceleri bulunmaktadır. Süsleme resmindebiçim bozukluğu anlamındaki terimler kullanmamalıdır. Süslemede deformasyon, nesnenin karakterini bozmaksızın objedeki girinti ve çıkıntıların daha belirgin hale getirilmesidir. Tanımdan da anlaşıldığı gibi Stilizasyonda sadeleştirilirken, deformasyonda belirgin hale getirilmektedir. Burada ki amaç ise biçime daha öznel bir anlatım katmak, düşünce evresiyle bağlantılı bir sembol geliştirmektir (Megeb, 2007: 28).

Görsel 3: Mısır kralı IV. (Amenofis<http://ismaikar.com/karikaturyazilari1.htm>).

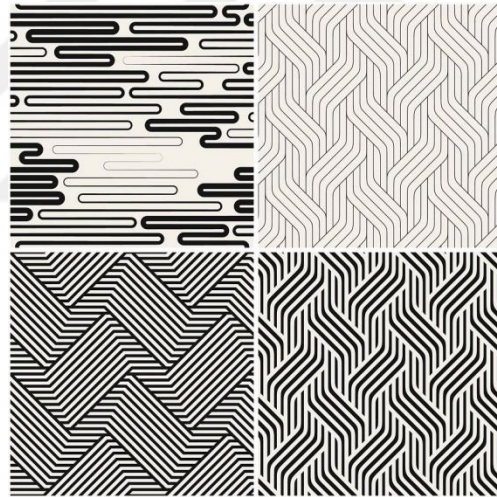
Görsel 4: Willendorf Venüsü(<http://ismaikar.com/karikaturyazilari1>.)

2.1.5.İroni

Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etme olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011: 1205).

2.1.6.Çizgi,Renk,Doku ve Kompozisyon

Çizim veya farklı yollar uygulanarak bırakılan iz, çizgi, hat olarak tanımlanmaktadır(TDK, 2011: 553).Yüzeyde hareket eden noktanın izi olarak tanımlanabilir. Sanat teriminden çizgiunsuru desen olarak da bilinmektedir. Desen resmin ana iskeletini ve tabanını oluşturmaktadır. Desen kağıtla barışık ve korkusuzca rahat bir şekilde hareket edilerek çizimler yapılan resim sanatıdır(Yiğit, 2007: 27-28).İnsanın ilk sanat eserlerinden günümüze kadar ki bütün resim çalışmalarının en önemli ögesi çizgi olduğu bilinmektedir.Çizgiyi en, boy oranları ile kısıtlamak doğru bulunmamaktadır.

Görsel 5: Çizgi(<http://www.nuveforum.net/1018-bilgisayar-destekli-tasarim/284050-modern-pattern-stilleri/>)

Görsel 6: Renk

etkisi(https://www.google.com.tr/search?q=renk&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiir46Q-N7WAhXGJ5oKHbvPAkoQ_AUICigB&biw=1366&bih=637#imgrc=opeg7LdA-O1M1M:)

Renk, cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum olarak tanımlanmaktadır(TDK, 2011: 1973).Renk, insanlar üzerinde psikolojik etkiler yaratmakta olup ve uzun seneler resim sanatında ifade şekli olarak kullanılmaktadır (Ayık, 1999: 36).Rengin kuvvetinin çok parlak ve sağlam olmasının sebebi ışığın etkisinin çok güçlü olmasından kaynaklanmaktadır. Karanlıkta renkleri seçmek ve birbirinden ayırtırmak imkânsızdır, çünkü ışık bulunmayan bölgede renk de bulunmamaktadır(Keskin, 2007: 23).

Renk, resim sanatında duyguları harekete geçiren ikinci dereceden tesirli bir plastik öge olarak bilinmektedir. Çizgi rengin yerini önceden belirleyen önemli bir öğedir.Birçok güzel rengin harmanlanmasıyla ortaya çıkan renk ise sevgiyi ve çeşitli duyguları harekete geçirerek heyecanlarımızı sembolize etmektedir. Ancak, evrenin ressama gösterdiği ve onun kullandığı renkler, hiçbir zaman gökkuşağındaki gibi parlak ve saf olmamıştır(Bigalı, 1999; 225). Bir bütünün yapısı ve özelliği olmaktadır(TDK, 2011: 694). Doku; bir resmin,heykelin ya da bir yapının ana kaburgası, yapı kuruluşu denilmektedir(Turani, 1968; 138).

Model olarak kullanılan canlı cansız nesnelerin yüzeyini kaplayan örtünün şekli ve niteliğine Plastik Sanatlarda doku denilmektedir. Doğadaki bütün nesnelerin yüzeyi bir doku türü ile kaplı bulunmaktadır. Bu örtünün görüntüsü o cisimi karakterize etmekle birlikte tanıtımına yardımcı olmaktadır. Örneğin, cam, mermer

türü eşyanın yüzeyi parlak ve kaygan; halı, kilim gibi olanların da pütürlü ve yumuşaktır. Plastik sanatlar alanında üreteceğimiz ürünlerde görme ve dokunma gibi duyularımızla hissettiğimiz bu özellikler önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Eşyaların yüzeyindeki dokuyu iyi anlayıp, gözlemlerinizi kuvvetlendirerek, yapacağınız esere ruh ve canlılık katmasına yardım etmiş bulunmaktadır(Aktaran: Gerek, 1998; 10).

Kompozisyon, farklı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma şekline denmektedir(TDK, 2011: 1468). Resmi oluşturanbütün öğelerin yüzey üzerinde göze hoş gelecek biçimde dizayn edilmesine kompozisyon denilmektedir. Hareket, denge, birlik-bütünlük, doku, görsel ritim,Zıtlık,perspektif, açık-koyu, boşluk-doluluk, odak noktası gibi nitelikler resim sanatında kompozisyon oluşturmamınilkeleri arasında buldukları belirtebilir.

2.1.7.Karikatürün Resim Sanatında Çizgisel Olarak Etkisi

Karikatür ve mizah birbirini tamamlayan öğeler olarak bilinmektedir. Çizgi, plastik sanatlarda mizah yapmanın temel öğeleri arasında bulunmaktadır. Karikatürde ise eleştiri, mizah, abartı ve güldürme en önemli unsurlardandır. Bu bağlamda Resim Sanatındaki etkilerine baktığımız zamansanatçıların bazı eserlerinde herhangi bir olguyu yada eleştiriye vb. ayrıntıya girmeden çizgilerle resmettiklerini görmekteyiz. Figürlerdeki mizahi unsurları çizgilerle karikatürize edereközgürce resimlerinde vurgulamak istedikleri ana düşüncüyü işlediklerini de sanat eserlerinde görmekteyiz.

2.1.8.Karikatürün Resim Sanatına Tema Olarak Etkisi

Toplumların tarihsel gelişimlerine baktığımız zaman mizah anlayışının ortaya çıkmasındaki en büyük etken maddi, manevi değerler ve biriktirdikleri kültürel değerlerin sentezlenmesidir. Anlatırken de düşündürmeye, güldürmeye önem veren mizah tanımlarının yanında çoğu zaman iğneleyici, eleştirici yanının olduğu da söylenmelidir. Resim Sanatında da bu değerlerimizi konu olarak eserlerinde işleyen sanatçıların anlatırken de düşündürmeye, güldürmeye önem veren mizah tanımlarının yanında çoğu zaman iğneleyici, eleştirici yanını da kullanarak figürleri karikatürize ederek eserler verdikleri görülmektedir.

2.2.Türk Karikatürün Tarihsel Gelişimi

Karikatür Türkiye'de de Batıdakine benzer bir ilerleme göstermiştir. Basımevinin kurulmasından belli bir zaman sonra yayınlanan gazete ve dergiler zamanla örnek aldıkları batı gazete ve dergileri gibi resimler bastıkları görülmektedir. Fotoğrafın olmadığı yıllarda elle yapılan çizimleri görmek mümkündür. Bu anlatım aracının kullanılmasıyla onun bağlantısı olan çizgi ve mizahı meydana çıkardığı da söylenebilir. Belli bir zaman geçtikten sonra karikatürün, toplumsal ve siyasal eleştiri amacı güderekhalka belli düşünceleri aktarabileceği etkili bir araç olduğu bilinmektedir(Özen, 2003: 33).

Karikatür çizgilerle bir kişiyi canlıyı veya bir şeyi gülünç göstermek için abartılarak resmedildiğini düşünürsek, karikatür tarihinin insanlık tarihi kadar çok eski zamanlara dayandığı söylenebilir(Özer,1988:8).

Türkiye'de karikatürün tarihi, Türkiye tarihiyle tamamen paralellik göstermektedir. Özellikle karikatürün bir savunma aracı olarak ortaya çıkmasındaki en büyük etkenlerden biri geçiş dönemlerinde ve siyasal olayların fazlalaştığı senelerde daha aktif kullanılmasındandır. Günümüzdeki haliyle karikatür Batı etkisi altındaki sanatlardan biri olarak görülmektedir. karikatür sanatı yine de bu sanatlardan ülkemize en az yabancı olan bir sanat çeşididir.Karikatürün çizgiselliğe dayanan anlatımı, minyatür sanatınakadar uzanan bir çizim geleneğine dayanmaktadır. Biçimdeki abartmalar Karagöz oyunundaki figürleri anımsattığı görülmektedir. Türk mizah geleneğinden Alay-hiciv-yergi öğeleri yararlanmaktadır(Ana Britanicca Ansiklopedisi, 189).

Geleneğinde böylesine derin bir mizah birikimi olan Osmanlı'ya karikatür, doğuşundan sadece 250 sene sonra geldiği bilinmektedir.Bunun en önemli sebeplerinden biri de halkın yazılı kültürden uzak olmasıdır. Ayrıca Batıya kapalı oluşumuzun ve sanatçıların o zaman sarayın himayesinde olması, karikatür gibi muhtelif bir sanatın doğuşunu geciktirmiştir. Karikatür Ülkemizde baskı sebebiyle doğan, hayat bulan bir sanat dalı olmaktan daha çok basımevlerinin gelişmesi ve şartların oluşmasıyla birlikte kendiliğinden ilerleme gösteren bir sanat türü olmuştur. O günkü şartlarda karikatür, mücadelecı ve muhalif bir kimlik sergilemekten uzaktır (Akunal, 1985).

Türk karikatür sanatının geç oluşmasının nedenini Semih Balcıoğlu şöyle açıklamaktadır; *"Öncelikle şunu belirteyim ki, Osmanlı İmparatorluğu'nda dinsel*

etkilerle konulan yasak, ilk ve en önemli nedenlerdendir. Yasak nedeniyle sanatçılar, figürün dışındaki çizgi sanatlarına, yazı, tezhip, çini, tahta oymacılık, maden süslemeleri ve mermer işçiliğine yönelmişlerdir. Batıya kapalı bir ulus oluşumuz, eğitimin tümüyle dinsel temellere bağlı oluşu, sanatçının doğrudan doğruya sarayın hizmetinde olmak zorunluluğu da karikatür sanatının gelişmesini engelleyen nedenler arasındadır" (Balcıoğlu, 1983).

Görsel 7: Karagöz ve Hacivat(<http://www.jatekter.ro/?p=5832>)

Karikatür Türkiye'de Batı'ya açılma hareketlerinden biridir; yazılı basınla birlikte oluşmuş, gelişme göstermiştir. İlk Türkçe gazete Takvim-i Vekayi'nin (1831) yayımından 39 yıl sonra ilk Türkçe mizah gazetesi Diyojen, Teodor Kasap tarafından 1870'te yayımlanmıştır. İlk karikatürler mizah döneminin başlangıcı olan Diyojen'de kimlerce çizildiği belirlenemediği bilinmektedir. Bu yüzden Türk karikatürcüleri 1870'i Türk karikatürünün başlangıç yılı olarak belirlemişlerdir (Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008:830).

1870 yılından önce karikatür ya da karikatür denebilecek mizahi yansımalar içeren eserler bulunmaktadır (Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008:830). Türk karikatürünün kökü nerelere dayanır? Bizde 1870'den bu yana karikatürün genelde Fransız karikatürünün etkisinde kaldığı söylenebilir. Ne Hogarth gibi İngilizlerin etkisinden söz edilebilir, ne de Nast gibi Amerikalıların. Almanların etkisi olmuş mudur? Belki de, bir ölçüde Heine'nin, Gulbranson'un etkileri araştırılabilir. 50'li yıllardan sonra ise bizi etkileyen Steinberg ve onun izinde giden Fransız ve İngiliz karikatürcüleridir (Topuz, 1997: 207).

1867'den başlayarak 1868-69'larda Terakki Gazetesinin mizah eklerinde, İstanbul gazatesi ve Letaif'iAsır'da karikatürler, mizahi eserler bulunmaktadır. Basına getirilen yasak ve cezalar karikatür ve mizah yayınlarının yaygınlaşmasıyla beraber sıklaştığı ve şiddetlendiği görülmektedir (Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008:830).

Bizim kaynaklarımız nelerdir?15. Yüzyılda yazarların bazıları kaynak olarak minyatür, siyah Kalem, karagöz çizimlerini göstermektedirler. Fakat minyatürlerden fazla etkilendiğimiz söylenmemektedir. Minyatür çok farklıdır karikatür sanatından. Uygur ve Çin uygarlıklarından ilham alınarak yapılmışa benzeyen Siyah kalemin eserlerindeki yapı başka hiç kimsede rastlanmamaktadır. Siyah Kalem bir gelenek yaratamadığından dolayı eserlerini belki de kimse fark etmemiştir (Topuz, 1997: 207).

Karagöz oyunu tam bir halk sanatıdır. Giysiler ve espriler sürekli değişim göstererek zamana uyum sağlamış ve her yeni başlangıçta yeni tipler gelmiştir. Karagöz oyununun figürlerinde karikatür etkisi çok yoğun görülmektedir. Karagöz'ün gözlerinde, çenesinde, sakalında, duruşunda, davranışında, her şeyinde abartmalar ve gülmece öğeleri bulunmaktadır. Bütün diğer tiplerde de bu öğeler bulunmaktadır. İlk Fransız karikatür tarihçisi Champfleury, XIX. Yüzyılın ilk yarısında yazdığı bir kitapta İstanbul'da Karagöz oyununu seyreden bir Fransız'ın anlattıklarına ve getirdiği belgelere dayanarak Karagöz'ü bir karikatür türü olarak göstermektedir. Karagöz'deki çizgilere, figürlere karikatürücü kafasıyla bakarak detaylı araştırmalar yapmak gerekmektedir. Türk Karikatür tarihinde Karagöz ayrıca bahsedilmelidir. Bu sayılanların dışında karikatürümüzün başlangıcını halk resimlerinde de görülmektedir. Halk resimlerinde Minelaşk, Hazreti Ali, Şah İsmail, Hazreti Peygamberin atı Burak, Nasrettin Hoca, Mahi Varaka, Gülşah, Hikaye-i Şapur Çelebi, Kerem ile Aslı, Hüsrev ile Gülşah, Ferhat ile Şirin, Ali ile Zülfikar, Mevlana sikkeleri ve resimleri, Koloğlu, Seyfelmülük, Bektaşî fıkraları gibi masallar, hikayeler... Bu halk resimleri kahve duvarlarına asılmakta ve kitapları süslemektedirler. Halk resimlerinde genelde Orta Çağ'da olduğu gibi karikatür öğesi egemenliği hakimdir. Yani birçok eserde abartılmış davranışlar, gerçeküstü yaratıklar, hayvanlar olduğu görülmektedir (Topuz, 1997; 208).

Bu tür resimleri içeren en önemli yapıt “Davetname”dir.Davetname ’de bulunan eserler XV. Yüzyılın sonlarında yapılmış olup bizde ilk karikatür örnekleri olarak gösterilmektedir(Topuz, 1997; 208).

Görsel 8: Adem'den önce yaşayan cin resmi(TOPUZ Hıfzı (1997), Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü, İstanbul: İnkılâp kıtabevi)

Görsel 9: Davetname'den bir tılsım resmi(TOPUZ Hıfzı (1997), Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü, İstanbul: İnkılâp kıtabevi)

Sözlü mizah resimli mizaha Tanzimat döneminde dönüştürüldüğü bilinmektedir. İlk Türk karikatürü olarak çeşitli kaynaklarda gösterilen ve Garabet Petrosyan isimli bir muhbir olduğu ileri sürülen "Eşek Kulaklı Tasvir" (Görsel 11)den önce Terakkide ve İstanbul gazetesinde karikatürler görülmektedir. Diyojen bağımsız biçimde basılan ilk mizahi gazetesi olarak bilinmektedir. Teodor Kasap önderliğinde Kasım 1870'de basıma verildiği bilinmektedir. Diyojen de "Eşek Kulaklı Tasvir" adlı ilk Türk karikatürü olarak bilinen eser yayınlanmaktadır. Bu gazetede basılan karikatürler imzasız biçimde yayınlanır. Genel olarak bu karikatürlerin Teodor Kasap tarafından yapıldığı düşünülmektedir (Songül, 1987: 45).

Görsel 10: TEODOR KASAP "1870 Diyojen'de yayınlanan ilk Türk Karikatürü" (https://www.google.com.tr/search?q=diyojen+esek+kulakli%C4%B1+tasvir&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjOodbFkObXAhUH1hQKHVleB-8Q_AUICigB&biw=605&bih=541#imgrc=tMSBQfNy2WcekM:)

Diyojenin ilk sayısında çıkış amacı şöyle belirtilmektedir; "*Hükümetin ve halkın sorunlarına değinilecek, ülkemize yabancı olan şeylerle alay edilip, küçük görülecektir*" (Songül, 1987: 45).

Diyojen haftanın bir günü yayınlanırken kısa sürede beğenilip tutulmasından dolayı 23. sayıda haftada ikiye ve ekim 1872'de haftada üç güne çıkartıldığı bilinmektedir. Gazete birkaç kez kapatılıp açılmıştır. Şehir içerisindeki taşımacılık da yaşanan sorunları konu alan ve basının ikiyüzlülüğünü ağır şekilde eleştiren karikatürler yayımlandığı için iki ay kapatılmıştır. Gazete'nin 183. sayısından sonra da yayın hayatının bittiği bilinmektedir (10 Ocak. 1873) Fakat Teodor Kasap üç ay sonra Çingiraklı Tatar'ı (Nisan 1873) yayınlamaktadır (Akunal, 1985). Çingiraklı Tatar, Türkiye'de her sayısında bir karikatür yayınlayan ilk mizah dergisi olarak bilinmektedir (Geveli, 1994: 4). Bu derginin de çok zaman geçmeden yayın hayatına son verilmiştir.

1873-1877 yıllarında İstanbul'da yayınlanan öteki gülmece gazeteleri şunlardır: İbretname-î Alem, 1873 (10 sayı), Tiyatro, 1874-76 (87 sayı), Latife, 1874-75 (77 sayı, 1877'de 27 sayı), Şarivari Medeniyet, 1874 (4 sayı), Kahkaha, 1875 (26 sayı), Geveze, 1875 (10 sayı), Kara Sinan, 1875 (34 sayı), Meddah, 1876 (34 sayı), Çaylak, 1876 (Topuz, 1997; 215) dır.

Tanzimat Dönemi Karikatür Türleri

1. Mizah Karikatürü

Toplumun ve kişinin aksayan yanlarını konu alarak onları iç dünyaları ile beraber aktarmaya çalışmaktadır. Hoşgörüyü dayalı mizah anlayışı içerisinde gerçeği aydınlatarak düşmanlık gibi duyguları sıfıra indirgeyip yok etmektedir. Konu olarak işlediği problemlerineleştiriyle düzeleceğine inanmaktadır. Bu yüzden ayırıcı değil birleştiricidir. Mizahının algılanabilmesi için zihinsel olarak güç istemektedir. İnsanları uyararak gerçeğin farkına varmalarını sağlarken İnce bir tebessümü de gür bir kahkahayı da içerisinde barındırmaktadır. Kararları hep izleyicinin taktirine bırakarak ve çok çeşitli söz oyunlarından faydalanmaktadır. Klasik Karikatür olarak da anıldığı bilinmektedir. Karikatür sanatının ilk biçimlerindedir. Karikatür bu tür içinde büyüme ve gelişme olanağı bulmuştur (Özen, 2003: 38).

2.Yergici Karikatür

Yergi, hiciv'in Türkçe karşılığıdır. Sözlüklerdeki karşılığı, birini yemek, iğnelemek anlamına gelmektedir. Toplumsal olaylardaki olumsuzlukların ve ayıpların şiddetle kınanması, maskara edilip alaya alınmasıyla meydana getirilmektedir. Tanzimat karikatüründeki yergi daha düzenli olduğu bilinmektedir. Osmanlının eğitim veahlaki değerlerinin karikatüre yansımaları görülmektedir. Kaba, üzücü yergiyeye müsaade edilmemektedir. Düzeni, topluluğu, kişilerin güncel olaylar vasıtasıyla konu alarak işlemektedir. Bu karikatür çeşidi yığıntı haline gelmiş sorunları yok etmek istemektedir. Eleştirisi iğnelemeye ve suçlamaya, kahkahasının temeli hoşgörüyeye bağlanmaktadır. İzleyicisinden sergilediği bu olumsuzlukların farkına varması için yalın ve anlaşılır bir dil kullanarak aktarmaktadır. En büyük amacı gerçeği fark eden seyirciyi yanına alarak canlandırmak ve karşı tavır almalarını sağlamaktır. Bu karikatür çeşidinin Anlatım dili yalın, açık ve kesin olduğu bilinmektedir. Bu yüzden geniş halk kitleleriyle aracısız iletişim kurmaktadır. Ejderhadan uçan at'a değin uzanan zengin bir simge ve düş gücüne sahip olduğu bilinmektedir(Özen, 2003: 38).

3.Grotesk Karikatür

Grotesk, sözlüklerde biçimsiz, tuhaf olarak açıklanmaktadır. Slovar Ansiklopedisi grotesk'i şöyle tanımlıyor; "*Fantastik gerçek, trajik gülünç, korkunç gülünç gibi tersliklerin bütünlenmesi, olayların en önemli yanlarının abartılarak verilmesi sanattır.*" Yergi karikatürünün son aşaması olduğu da söylenmektedir. Türk karikatürünün ilk yıllarında grotesk, yergiden çok uzak kaldığı bilinmektedir. Diğer bir ifadeyle yergi karikatürünün bazı bölgelerinde görüldüğü de söylenebilmektedir. Kurtuluş savaşında ise grotesk çok aşırı olacak şekilde görülmektedir(Özen, 2003: 39).

4.Fantezi Karikatür

Fantezinin sözlük anlamı farklı heves, beğeni, düşünüş tarzı olan ve süslü, göze hoş gelen şekilde tanımlanmaktadır. Fantezi karikatürü, Tanzimat karikatürünün büyük bir kısmında bulunduğu bilinmektedir. Böylesine tarz karikatürler fantezi fıkralardan faydalanmaktadır. Asla sorun odaklı eserler

vermedikleri gibi genelde insanlara güzel vakit geçirtmek için yapılan eserler çizilmektedir(Özen, 2003: 39).

1867'den başlayarak 1868-69'larda Terakki gazetesinin mizah eklerinde, İstanbul gazetesi ve Letaif-i Asır'da karikatürler, mizah resimleri bulunmaktadır.Basına koyulan yasaklar, cezalarkarikatür ve mizah eserlerinin basılmasıyla birlikte daha da şiddetlenerek arttığı görülmektedir.II. Abdülhamid zamanında (1876-1909) Diyojen karikatür çizimlerinden dolayı ilk geçici olarak sonraki zamanlarda ise tamamen kapatıldığı bilinmektedir. Bu dönemde birçok mizah gazetesinin yayınlandığını ve bu gazete de karikatür, mizah resimlerinin de olduğu bilinmektedir.Padişahı 1876'da I.Meşrutiyet'in ilanından sonra mizah ve özellikle karikatür yayınlarından ötürü önlemler almaya başladığı bilinmektedir. 1877'de Teodor Kasap, çıkardığı Hayal adlı mizah gazetesinde yayımlanan bir karikatüründen ötürü üç yıl hapis cezası almış ve bu ceza Türkiye'de karikatüre verilen ilk cezadır. Bu karikatürde Hacivat, elleri, ayakları zincire vurulmuş Karagöz'e sormakta, Karagöz de "*Ben kanun dairesinde serbestim*", yanıtını vermektedir. Karikatürün çizilme nedeni II. Abdülhamid'in Meclis'e gönderdiği "Matbuat Nizamnamesi"dir. Bu nizamnamede basına getirilen kısıtlamaların yanı sıra mizah yayınlarını tümünden yasaklayan bir madde de vardı. Tartışmalarda karikatür, "*mizaha ait resimler*" diye tanımlanmış, mizah ve karikatürün yasaklanmasını isteyenler, Türk toplumunun geleneğinde karikatür diye bir şey bulunmadığını, bunun dine,ahlaka, topluma aykırı ve yabancı olduğunu, mizah gazeteciliğinin soytarılık olduğunu ileri sürmüşlerdir. Meclis, mizah ve karikatürü savunanların çoğunluğuyla, tasarıyı, düzeltilmesi için geri çevirmiş, ancak II. Abdülhamid Meclis'i kapatarak I. Meşrutiyet'in özgürlük denemelerine son vermiştir. Böylece II. Meşrutiyet'e (1908) değin mizah ve karikatür yayını durduğu bilinmektedir (Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008:830-31).

- Nedir bu hal Karagöz?
- Kanun dairesinde serbesti Hacivat!

Görsel 11: "1877'de yayınlanan, Teodor Kasap'ın 3 yıl hapis cezası aldığı karikatür (<http://www.forumsal.net/komik-resimler-amp-karikaturler/558413-gecmisten-gunumuzemizah-ve-mizah-dergileri-3.html>)

I.Meşrutiyet Dönemi'ne ait pek çok karikatür ve mizah resmini kimlerin çizdiği bilinmemektedir. Dönemin çizgilerinde okunan imzalar şunlardır: K.Ouçanadassis, Nişan G.Berberyian, Santr, Tıngır, F.Z/N.P., Ali Fuat, Delemak Ekserciyan, Rıza. Çoğu ilkel olan bu karikatürlerin geneli yazıların, şiirlerin, fıkraların mizah tarafını gösteren, süsleyen eserler olarak yer almaktadır.Fakat Türkiye'de ilk kez basın yoluyla karikatür ve mizahi eserlerin basılması,geniş kitlelere ulaşılması bakımından önemli yer tutmaktadır. Özgürlükçü ve siyasal değişim kaygılarından dolayı da tarihi evrak sayılmaktadırlar(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

Görsel 12: Avrupa Kıskaçında Osmanlı İmparatorluğu, Çingiraklı Tatar, 1873, K. Opçanadassis (<https://hizliresim.com/mGBJoV>)

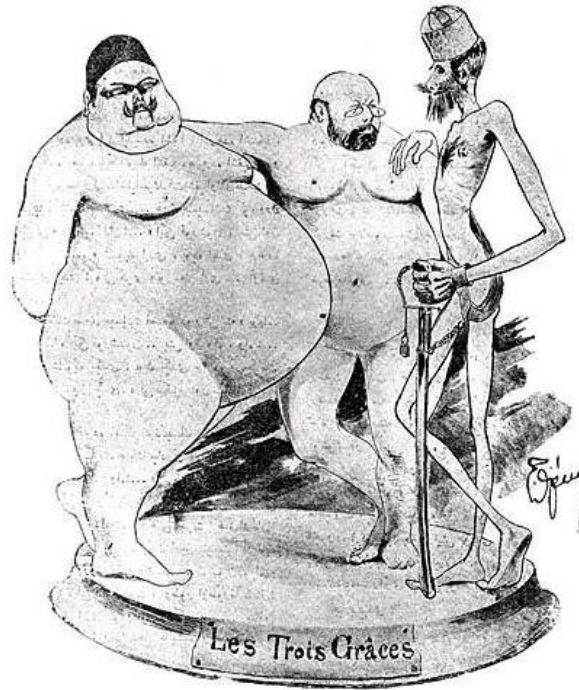

Görsel 13: Ali Fuat Bey karikatürü

(https://www.google.com.tr/search?q=ali+fuat+bey+karikat%C3%BCr&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=RbC1R6i5HVVEGM%253A%252Co0rVdp3PmlFwoM%252C_&usg=__8mXn3_u_oMlvhZFIUabofQHx3m8%3D&sa=X&ved=0ahUKEwicpenuuejXAhVSY1AKHa9AC6wQ9QEILTAC#imgrc=T9FzSaPp_aRj1M:)

Karanlık yönetiminin yıkılarak ikinci kez Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle yürürlükten çekilen Kanun-i Esasi yeniden yürürlüğe girmesiyle basın da olan yasaklamalarda kaldırılmıştır. Bir hafta içerisinde, yayından kaldırılan dergi ve gazetelerin yayın haklarının geri verildiği de bilinmektedir (Çeviker, 1988: 17).

Çizgi mizahı ve karikatür ülkemizde bu zaman içerisinde başladığı bilinmektedir. Cemil CEM önce Kalem daha sonra Cem mizah dergilerindeki çizgileriyle Türkiye'nin ilk karikatürcüsü olduğu bilinmektedir. Siyasi ve portre karikatürünün ilk örneklerini ortaya çıkartarak Cumhuriyet öncesi Türk karikatürünü meydana getirmektedir. Fransız Devrimi'nin (1789) "hürriyet, adalet ve eşitlik" kavramları, Cem'in çizgileriyle politika, parti ve halk ilişkileri, yönetici birimin yolsuzlukları, halkta yaşanan güncel sorunları eserlerine aktarmasıyla Türk karikatürüne girmiş bulunmaktadır. Cem 1789 zamanının karikatüründe kendisini göstermiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde de kendi adıyla yayımladığı Cem mizah dergisinde karikatürlerinidevam ettirmiştir ancak yöneticilere zıt düştüğü için karikatürden ve çizgilerinden uzak durması yönünde yasaklar konulmuştur. Bu dönemlerde Sedat Nuri İLERİ' nin karikatürleri de yayım hayatına girdiği bilinmektedir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

Görsel 14: Cemil Cem “sevimli üçler” adlı karikatürü 1910, Eczacıbaşı koleksiyonu
(<http://hire.blogcu.com/sanatci-cesareti/3005861>)

Mizah dergileri, Kurtuluş savaşı sırasında Mustafa Kemal'in yanında ve karşısında olmak üzere ikiye bölünmüştür. Rıfkı, Refik Halit Karay'ın Aydede dergisinde işgalci devletlerin yamacında, Sedat Simavi (1896-1953) Güleryüz adlı dergisiyle Kuva-yı Milliyeciler'in yamacında çizimler yaptıkları bilinmektedir. Rıfkı, çizgileriyle usta bir karikatürcüdür. Cumhuriyet kurulduktan sonra önce Mısır'a,

sonra İtalya'ya gitmiş ve orada hayatını kaybetmiştir. Aynı dönemde Ramiz Gökçe (1900-53) ve bir basın ressamı olan Münif Fehim Özarman da karikatür çizimleri yapmıştır. Kurtuluş savaşı zamanında yapılan ve yayımlanan karikatürler, halkı yüreklendirerek ulus olma bilincinin oluşmasında ve bu bilincin aktifleşmesindeki görevi yerine getirmektedirler(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

Cumhuriyet Dönemi'nde Ramiz ve Cemal Nadir GÜLER, Türk karikatürünün en değerli imzası olmakla birlikte yeni bir cumhuriyet topluluğu ortaya çıkarma çabalarına çizgileriyle katkı sağlamaktadırlar. Cemal Nadir, günlük gazete karikatürleri sergileyerek halka karikatürü sevdirmiştir. Bu karikatürcünün yaygın olarak takip edilmesi ve sevilen ünü, yeni yetişmek de olan kuşak üstünde önemli faydaları bulunmaktadır. Ramiz ise haftalık mizah dergilerinin karikatürcüsü olarak dergi karikatürcülüğünün önemli bir imzası olarak bilinmektedir. Aynı dönemlerde Yusuf Ziya Ortaç'ın yayımladığı Akbaba adlı haftalık mizah dergisi birçok karikatürcünün çizdiği ve uzun yayın yaşamıyla farklı anlayışların sergilendiği bir yayın kolu olmuştur.Ratip Tahir Burak (1904-77), Kozma Togo (1895-1964), Tarihten Çizgiler dizisiyle Salih Erimez (1901-74), Necmi Rıza Ayça (1912-2001) ve Orhan Ural (1913-78) bu zamanın devamlı çizerlerindendir. Karikatür anlayışı, çizgiyle yapılan karikatüre yazınında eklenmesiyle tamamlanmıştır. Karikatür halk için önemli olduğu ve günlük basının ayrılmaz bir parçası halini aldığı bilinmektedir. Yönetimin otoriter olması ve yeni bir devlet yaratma çabalarının propagandası, karikatürcüleri, sözcük oyunları, memur-esnaf ilişkileri, belediye eleştirileri, azınlıkların şive taklitleri, kadın-erkek, kaynana-gelin-damat çatışmaları ve palazlanan bürokrasi şakalarının yüzeysel mizahıyla sınırlı tutmuştur.Karikatür, gazete ve dergilerin kısıtlanan satışları II. Dünya Savaşı'na kadar geçen zamanda belli süre kapatılmıştır. Savaş yıllarında, Ramiz ve Cemal Nadir'in faşist cephenin saldırılarına karşı çizdikleri karikatürler; savaşın ülkede yarattığı vurguncu, karaborsacı, istifçi, hacıağa, görgüsüz yeni zengin tipleriyle, dar gelirli halkın çatışmaları, Türk karikatürüne yeni konular getirmiştir. Dünya ve yurt sıkıntılarında eleştirel yaklaşımların ilk halkasını özellikle Cemal Nadir'in karikatürlerine 1950 Kuşağı çizerlerioluşturmaktadırlar(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

II. Dünya Savaşı zamanında Ramiz de Yeni Sabah gazetesinde çizdiği karikatürlerle sanatın geniş kitlelere ulaşmasına katkısı olmuştur. Bu sanatı meslek

olarak görmeleri ve bunun üzerinde ilerlemeler kaydederek ülkemize sevdirmeleri bu sanatçıların en önemli özelliklerinden biri olduğu bilinmektedir(Balcıoğlu, 1983: 6-7).

Vâde-i vasîle aldın sabrımız ârâmımız
Olmadı bir gün visâlinde müyesser kâmımız

Görsel 15: Münif Fehim ÖZARMAN 1899-1983 (<http://mithatsarcan.blogspot.com.tr/2012/01/50-yn-turk-mizah-ve-karikaturu.html>)

— Lâfı ağızında ne geveleyip duruyorsun terzi çirağı yerine gazeteci olsaydın!..

Görsel 16: Sedat Nuri İLERİ 1888-

1942(https://www.google.com.tr/search?q=SEDAT+NUR%C4%B0+%C4%B0LER%C4%B0&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi01faR3enXAhXCE5oKHTihCfcQ_AUICygC&biw=1304&bih=628#imgrc=66uyXauTi1B4NM:)

— Marmara İspanyol tahtelbahiri girdiğine benimde inanacağıım geliyor!..
— Hayirola neden?..
— Balıkların vuruşunda mecal yok, İspanyol nezlesine tutuldular galiba!..

Görsel 17: Sedat Nuri İLER

(https://www.google.com.tr/search?q=SEDAT+NUR%C4%B0+%C4%B0LER%C4%B0&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi01faR3enXAhXCE5oKHTihCfcQ_AUICygC&biw=1304&bih=628#imgrc=rBQHvJ3H5VrSNM:)

Görsel 18: Ramiz GÖKÇE (<http://www.leblebitozu.com/dergileri-ve-karikaturistleriyle-turk-karikatur-tarihi/>)

Görsel 19: Kozma TOGO (<http://www.leblebitozu.com/dergileri-ve-karikaturistleriyle-turk-karikatur-tarihi/>)

Mütareke yıllarında (30.10.1918) Mondros Mütarekesi-24.07.1923(Lozan Antlaşması) İstanbul'da yeni gülmece gazeteleri yayımlandı. Başlıcaları şunlar oldu: Diken (1918-1920), Deccal (1919, 17 sayı çıkabildi), Kaval (1920-1922), Ortaoyunu (1919), Alay (1920), Ayine-Ayna (1921-1923), Aydede (1922, 10 sayı), Güteryüz (1921-1923, 122 sayı), Kahkaha (1922-24), Akbaba (1922-1977), Zümrüdüanka (1922-1925), Kelebek (1923-1924) dir (Topuz, 1997: 221).

Mütareke döneminden önce yayımlanan Karagöz ve bu dönemi sona ererken 2 Aralık 1922'de basımı yapılan Akbaba, ve Kelebek Cumhuriyet zamanında da devamlılığını sürdürmektedir. Papağan (1927) ve ertesi yıl Köroğlu yayım hayatına girmiştir. 1935'te sedat Simavi Karagöz'ü ve ertesi sene de Karikatür'üyayım hayatına başlattığı bilinmektedir. Akbaba da Cemal Nadir'in ve Karikatür Ramiz'in himayesindedir. Bu iki dergide gençler ve halk için eğiticiyanı ağır basmaktadır. Okuyucu kitlesi o zamanlardacemal Nadir ve Ramiz olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Cemal Nadir halka karikatürü sevdiren kişi oldu. O yıllarda farklı sanat ve edebiyat dergilerinde de karikatür yer almaktadır.Uyanış, Yeni Adam,Yücel, Ses, insan, gibi dergilerde karikatürler basılmaktadır (Topuz, 1997: 230-31).

1923-45 yılları genelde bir baskı dönemi olarak kabul edebiliriz. Hükümetler, Matbuat Genel Müdürlüğü ya da basın savcılığı aracılığıyla bu baskıyı uyguluyorlardı. Özellikle İkinci dünya savaşı döneminde de Sıkı Yönetim Komutanlıklarından gazetelere her fırsatta yasaklanan kararları aktarmaktadır. Yasaklar karikatürleri de etkileyerek aşırıya kaçan sınırlar getirmektedir. İktidarda olanların, özellikle cumhurbaşkanı Atatürk'ün, İnönü'nün ve başbakanların karikatürlerinin onları küçük düşürecek veya alay konusu olabilecek şekilde çizilmemesine büyük önem verilmektedir. Karikatürün temasın da Genel Kurmay Başkanı ve komutanlar bulunmamaktadır. Onların çizimleri sadece övgü amacıyla yapılmaktadır. Yasaklar Bakanlar için hiç bu kadar sert olmamıştır. Özellikle Tefik Rüştü Aras, Recep Peker ve Hasan Ali Yücel karikatürlere en çok konu edinen bakanlardır. Karikatürcüler Üst seviyedeki insanları doğrudan hedef almadan ve sıkıntılı bilgilere çok girmeden siyasi karikatürler çizerek avunmaktadırlar. Yolsuzluklara, Belediye sorunlarına, vurgunculuğa, ihtikâra (aşırı kazançlarla), pahalılığa, taşıt, su ve çöp gibi temalardaki karikatürleri çizmektedirler. yeni modalar, yeni sözcükler, sarhoşluk hikayeleri, Yahudi fıkraları, gelin-kaynana

çekişmeleri, balolar, plaj giysileri, sosyete dedikoduları ve bürokrasinin çıkardığı zorluklarda genellikle karikatürlerde çizilmektedirler. Karikatürler düzenli olarak Akbaba ve Karikatür'de sergilenmektedir. Cemal Nadir, Ramiz ve Ratip Tahir'den sonra, o yılların başlıca karikatürcüleri şunlardır: Togo, Hulki Onaran, Orhan Ural, Necmi Rıza Ayça, Fikret Mualla Saygı, Abidin Dino, Zahir Güvemli adlı sanatçılardır(Topuz, 1997: 231-34).

Türkiye Savaştan sonra çok partili bir siyasal düzen içerisine girerek yeni özgürlükler gündeme geldiği bilinmektedir. Tek parti zamanındakisiyasal düzenin donuk ve durgun mizahı farklılaştırmaktadır. 1946'da Sabahattin Ali ve Aziz Nesin'in yayımladıkları haftalık mizah gazetesi Marko Paşa'dan Min Uykusuz (Mustafa Uykusuz; 1920-83) otoriter yönetimin, emekçi sınıfının ve köylülerin fedakar oluşlarını karikatürlerinde ifade etmektedir. Bu arada Şevki Çankaya (d.1920) ve Sururi Gümen de (1920-2000) Ramiz ve Cemal Nadir'in alışılmış çizgisini sürdürmüşlerdir. Ressam Abidin DİNO'nun karikatürlerinde, çizgilerinde farklı bir yol izlediği görülmektedir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

Görsel 20: Nazım Hikmet'in Kuva-yi Milliye kitabındaki Abidin Dino deseni
(<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>)

Görsel 21: Abidin DİNO "Analık" (<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>)

Görsel 22: Abidin DİNO "Portre, 1930'lar" (<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>)

Karikatür, Cumhuriyet döneminde ve daha sonraları büyük bir hızla yol almıştır. Bu yıllarda çok fazla değerli karikatür sanatçısının yetişmesindeki

sebeplerden biri dinsel ve toplumsal kuralların karikatürden geri planında kalmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle "Marko Paşa" dergisinde işlenen konular günümüzde de tazeliğini ve gücünü sürdürmektedir(sanal-1, 2017).

Görsel 23: Marko Paşa dergisi (<http://kampusgazetesi.blogspot.com.tr/2015/12/turk-karikaturu-ve-tarihi.html>)

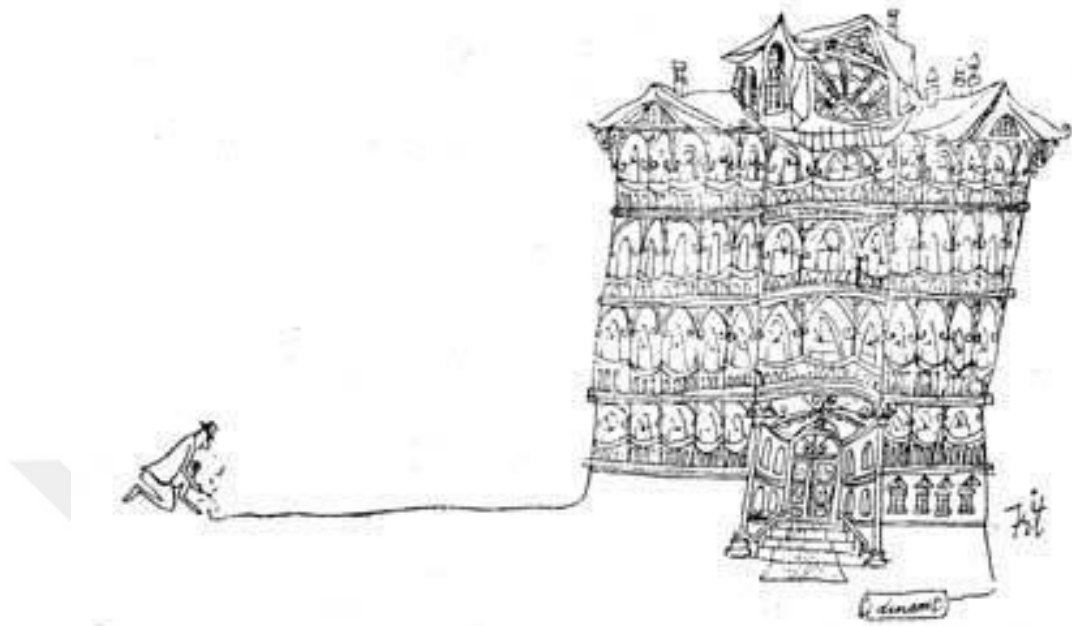
Türkiye'deki karikatür için 1950'ler yeni bir dönemin başlangıcı olarak bilinmektedir. Adına '50 Kuşağı' denilen bir grup karikatürcü , dünyada modern karikatürün öncüsü sayılan Amerikalı karikatürcü Saul Steinberg'in yanı sıra Bosc, Maurice-Henry, Chaval, Mose gibi yeni akım karikatürcülerini keşfederler. Bu karikatür ise sade ve yazısız çizimlerdir. Türk karikatür sanatçıları bu tarzı benimsemeye başlamışlardır. Fakat tek sorunbu yeni tarzı okurun kabul edip özümsemesi çok güç olacaktır. Gerçekten de üst kültüre hitap etme amacını güden bu yeni elitist tarz, bir popüler kültür iletişim aracı olan mizah dergileri ile gazetelerdeki editoryal ve siyasi karikatür mantığıyla pek bağdaşmaz. 50'li yıllar, karikatürde ve siyasette pek çok yeniliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'de çok partili sisteme geçilmekle birlikte muhalefet olgusu benimsendiği bilinmektedir. Genellikle sol eğilimli olan karikatür çizerleri büsbütün iç siyasettenkonular edinerek işlemektedirler(sanal-2, 2017).

Çağdaş ve yeni olan karikatürde estetikle birlikte özgürlüklerinve toplumun biçimsel eleştirisini, işçileri işverenleri, ağa-köylü durumlarını, siyasi ekonomik sıkıntılarıdetaylıca inceleyerek karikatürlere aktarmışlardır. Yeni ve çağdaş olan

karikatürü sadece çizerek değil, sergiler, yazılar, toplum içinde yaptıkları konuşmalarla, açıklamalarla, yayımladıkları mizah dergileri (41 Buçuk, Tef, Dolmuş, Taş, Karikatür, Taş-Karikatür, 2.Tef) ve çıkardıkları albümlerle de yayılmasını sağlamaktadırlar. Tef karikatüristleri Albümü'nün önsözü, bu kuşağın bildirgesidir. Bu dönem karikatürcüleri Turhan SELÇUK, Nehar TÜBLEK, Ali ULVİ Ersoy, Eflatun Nuri ERKOÇ, Selma Emiroğlu (d.1928), Semih BALCIOĞLU, Bedri KORAMAN, Altan Erbulak (1929-88), Mustafa Eremektar (Mıstık;1930-2000), Sinan Bıçakçioğlu (d.1931), Ferruh DOĞAN Akdilek, Tonguç YAŞAR, Suat Yalaz (d.1932), Yalçın ÇETİN ve Oğuz ARAL. 1960-70 arasında yetişen Cafer Zorlu (d.1926), Zeki Beyner (1936-2002), Tan ORAL, Nezih Danyal (d.1945), Ercan Akyol (d.1953) ve Selçuk Demirel (d.1954) oluşturmaktadır. 1950 Kuşağı'nın oluşturduğu karikatür anlayışını özgün çizimleriyle devam ettirmektedir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

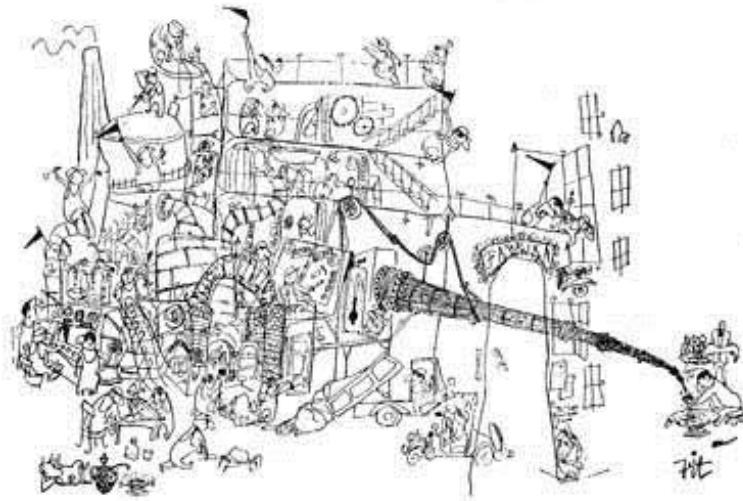
1970 döneminin genel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz; kırsaldan büyük şehirlere yerleşen milyonluk kitleler her alanda ağırlıklarını göstermektedir. Televizyon ülkede yaygın şekilde izlenmekte ve basında ofset tekniğinin uygulanmasına başladıkları bilinmektedir(Ofset tekniğinden önce Tipo baskı tekniği ile karikatürün yayınlanabilmesi için klişe denilen madeni bir levhanın çeşitli işlemlerden geçirilmesi gerekiyordu ön hazırlık safhası uzun ve zahmet istiyordu). Ofset tekniği ile zaman sıkıntısı hallolmuş hatta nerdeyse her gün renkli karikatürler yayınlanmaya başlamıştır(Oral, 1995: sayı5).

Turhan Selçuk, Semih Balcıoğlu ve Ferit Öngören'in kurduğu "Karikatürcüler Derneği" adı altında 1969 yılında toplanmışlardır. 1970 senesinde dernekteki üye 35 kişiye kadar çıktığı bilinmektedir. 1969-1980 yılları arasında yurtiçinde ve dışında genel olarak 150 sergi açılışında bulunmuşlardır. Dernekte karikatür yarışmaları de yer almaktadır. Bu yarışmalardan birisi 1973 senesinden itibaren düzenlenen "Akşehir Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması" daha sonraki yıllarda uluslararası seviyede sürekli olarak devam ettiği bilinmektedir. Derneğin başarı ve uğraşlarıyla Türkiye'nin ilk müzesi olarak bilinen 1975'te Tepebaşı'nda "Karikatür Müzesi" açılmıştır. 12 Eylül 1980'de çeşitli dernek, işletme ve kuruluşlarla beraber çalışmalarına son verilmiş ve bu dernek 1984 yılında yeniden çalışmalarına devam etmiştir(Öngören, 1983: 1442).

Görsel 24: Ferit Öngören

([https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgrc=X8h7WtNP_asLdM: \)](https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgrc=X8h7WtNP_asLdM:)

Görsel 25: Ferit Öngören

([https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgdii=-4k5UOObAYkcM:&imgrc=X8h7WtNP_asLdM: \)](https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgdii=-4k5UOObAYkcM:&imgrc=X8h7WtNP_asLdM:)

Aynı dönemde Oğuz Aral'ın yönetimindeki Gırgır haftalık mizah dergisinde toplanan genç karikatürcüler, Tekin Aral'ın da (d.1941) katılmasıyla, Aral çizgisinde sözcük ve söz oyunlarına bağlı, çarpık bir kentleşmenin meydana getirdiği farklı tiplerin, okul şakalarının, dizilerinin, reklam kampanyalarının, çizgi roman figürlerinin alayından meydana getirilen güncel bir mizah ortaya çıkartmaktadırlar. Gırgır, TV'nin yaygınlaşması, basının magazinleşmesi sonucu ortaya çıkan, giderek kendi içindeki değişmelerle çeşitlenip bölünerek süren yaygın bir mizahtır. 1980'ler sonrasında İsmail Gülgeç (d.1947), Kamil Masaracı (d.1950), Salih Memecan (d.1952), Semih Poroy (d.1954), Behiç Ak (d.1956), Hasan Kaçan (d.1957), Ergun Gündüz (d.1960), Latif Demirci (d.1961), Kemal Gökhan Gürses (d.1964), Metin Üstündağ (d.1965) söz ve yazıyı çizgileriyle kaynaştırarak eleştirip ve yorumladıkları da bilinmektedir. Türk karikatür çizerleri çizgi roman ve çizgi öykü dallarında da mizahi ürünler sergileyerek yayınlamışlardır(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 831).

Türk karikatürünün geçirmiş olduğu bütün evreler Batı karikatürünün geçirdiği evrelerle birlikte oluşup gelişmiştir. Öykünme vs. şeylerle başlayan yenilikler, giderek kendini aşan, kendine özgü bir çizgi benimseyen sanatçılarla, nesilden nesile gelişimini sürdürerek devam etmektedir. Türk toplumunun hızlı değişimi ve çelişkileri karikatürcülere yepyeni, vurucu, yergici eserler verme ortamı yaratmışlardır. Bunlara bağlı olarak Dünya karikatürü içinde Türk karikatürünün özgün bir konumu bulunmaktadır; Türk karikatürcülerin uluslararası yarışmalarda ödüller kazanmasında bu özgünlüğün önemli payı bulunmaktadır (Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 832).

1990'lardan Sonra, 12 Eylül 1980 darbesinde, 1982 Anayasası'nın kabulüne değin uzanan süreçte Türkiye'de basının en muhalif kesimini karikatürcüler oluşturmuştur. Yeni Anayasa zamanında çok satan basın yayın organları karikatürü genellikle "eğlencelik" olarak işlemişler ve bunun dışına çıkılmamıştır.1990'lar gündeminde Gırgır dergisindeki kopuşlardaönemli bir yere sahip olanTürk mizah tarihi1978'de Mikrop dergisinin yayınıyla başladığı bilinmektedir. 1989'da Limon ve Hıbrır, bu dergilerden ayrılanlar tarafından da daha sonraları Nankör, Deli, Leman, Penguen, Küstah gibi mizah dergileri basıma verilmektedir. Son on yılda, bir önceki on yıla göre modern mizah eserlerinde yenilikler görülmektedir.Gırgır'dan yetişen karikatürcülerin Kemalist ve sosyalist mizah dergileri üzerinde yoğunlaştıkları

bilinmektedir. Bu girişimlerden Diyojen (1997), Dinazor(1997), Solak(1999) ve Sanal Ördek(1999) gibi birkaçı anılabilir. Son dönemde çıkan dergilere Tewlo!(1992) ve Zır Pîne(2000) adlı tümüyle Kürtçe yayımlanan haftalık mizah dergileri de örnek verilebilir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 832).

1969'da kurulan Karikatürcüler Derneği, 1989'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Karikatür ve Mizah Müzesi'nin kurulmasına ön ayak olmuştur. Karikatürcüler Derneği'nin, kuruluşundan günümüze birçok kurum ve kuruluşla ortaklaşa gerçekleştirdiği karikatür yarışmaları derneğin en etkili işlerinden olmuştur. Dernek, kendi olanakları ve Kültür Bakanlığı'yla ortaklaşa albüm dizileri de gerçekleştirmektedir. Ankara'da 1994'te kurulan Karikatür Vakfı, Uluslararası Ankara Karikatür Festivali'ni (1995-2004) düzenlemiştir. "Yılın karikatürcüsü", atölye çalışması, sergiler ve sempozyum gibi dört ana etkinlikten oluşan bu şenlik daha sonra yayına dönüştürülmüştür. Vakıf yurtdışında da sergiler açmıştır. Türkiye'de internetin yaygın kullanımıyla karikatür dünyası da hareketlenmiş, basında çizgilerini yayımlatma olanağı bulamayan çizerler çalışmalarını sanal ortamda sergilemişlerdir. İlk sanal karikatür sergisini de Eczacıbaşı Sanal Müzesi, Semih BALCIOĞLU için gerçekleştirmiştir. Daha sonra Turgut ÇEVİKER'in küratörlüğünde Turhan SELÇUK, Cemal Nadir GÜLER, Cemil CEM ve Necati Abacı'nın sergileri gerçekleştirilmiştir. 1982'de ilki düzenlenen Uluslararası Simavi karikatür yarışması, Hürriyet gazetesini satın alan Aydın Doğan'ın adıyla devam etmekte, ülke ve dünya çapındaki etkinliğini sürdürmektedir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 832).

Son dönemde karikatür dünyasındaki belli başlı gelişmeler ve yayınlar şöyle sıralanabilir: Mizah kültürü alanı, birçok yayınevının katkılarıyla bu dönemde zenginleşmiştir. Güldiken'den sonra 1999'da Mizah Kültürü, 2003'te düzenli olmayan aralıklarla İnat dergileri yayımlanmaya başlamıştır. Lemn dergisi Lemn Yayınları adı altında çizerlerinin albümlerini yayımlamaya devam etmektedir. Yapı Kredi Yayınları Semih Balcıoğlu, Piyade Madra, Latif Demirci ve Turhan Selçuk'un yazılı ve çizgili çalışmalarını kitap haline getirmiştir. Almanya'da Erdoğan Karayell'in yayımladığı Don Quichotte(2004) dergisi "*Dünya Çizerlerinden Nazım Hikmet Portreleri*" sergisini internet üzerinden gerçekleştirmiş ve 2006'da Kadıköy'deki Nâzım Kültürevi'nde bir sergi açmıştır. Penguen dergisi çizerleri ustaları Bahadır

Baruter tarafından yapılan Oğuz ARAL heykelini 2005'te, İstanbul'da Cihangir Parkı'na yerleştirmişlerdir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 832).

Son on yılda Türk karikatürü önemli kayıplar vermiştir. Başlıcalar arasında Ali Ulvi ERSOY (1926-1989), Ferruh DOĞAN (1932-2000), Mustafa Eremektar (1930-2003), Zeki Beyner (1936-2002), Tekin Aral (1941-1999), Necmi Rıza Ayça (1912-2001), Oğuz ARAL (1936-2004), Necati Abacı (1958-2004) gibi önemli ustalar sayılabilir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 832).

2005'te Cumhuriyet gazetesi çizeri Musa Kart'ın 59.Hükümet'in başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ı kedi olarak çizdiği karikatürü Türk karikatürünün son yıllarında en çok ses getiren "siyasal taşlama"larından olmuştur.Kart, bu nedenle başbakanın açtığı davadan hüküm giymiş, yurtdışındaki bazı örgütler tarafından ise kendisine "cesaret ödülü" verilmiştir(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 832).

3. BÖLÜM - BULGULAR VE YORUM

3.1. Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar

3.1.1.Cumhuriyetten Önce Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar

XVIII. yüzyıldan itibaren başlayan Batılılaşma döneminin en hızlı gelişme sağlayan ve en geniş alana yayılan sanat hareketlerinden biri Türk Resim Sanatı olmuştur. Kuşkusuz bu gelişmedeki en büyük pay Türk toplumundaki sanata karşı istek ve arzularının yanında, bu sanatın kısa sürede, üzerinde gelişme imkanı sağlayan geleneksel Türk resminin geçmişi'dir. Özellikle, Ortaçağ'da zengin bir konu alanına sahip olan Türk tasvir sanatlarının taştan tahtaya, seramikten minyatüre kadar geniş bir uygulama alanı bulunmaktadır. Geleneksel Türk resim sanatı geniş tecrübe birikimi ile XVIII. yüzyılda tüm teknik ve kavramları kullanılarak Türk toplumuna adapte edilmeye çalışılan Batı anlayışındaki Türk resminin yerleşmesini kolaylaştırmakla birlikte ona olgun bir zemin hazırladığı da bilinmektedir(Başkan, 2014: 249).

19. yüzyıla kadar olan ki sürece bakıldığında Türk resim sanat tarihinin temeli Türk-İslam geleneğinde yatan masalsi anlatımları, geleneksel halk sanatlarını, destansı efsaneleri, kitap resimlerini, minyatür sanatını görülmektedir. En bilindik halk sanatımız Karagöz ve Hacivat'dır.

Karikatürün başlangıcına baktığımız zaman Türk Resminin geleneğindeki halk resimlerinde kendini göstermeye başlamıştır. O dönem halk resimlerinde; Nasrettin Hoca, Karagöz ve Hacivat, Bektaşî fıkraları gibi masallar, hikayeler bulunmaktadır. Kahve duvarlarını süslemek ya da el yazması kitapları betimlemek amacıyla kullanılan halk resimlerinde genelde Orta Çağ'da olduğu gibi karikatür ögesi egemendi. Dolayısıyla bu eserlerin çoğunda abartılmış davranışlar, gerçeküstü yaratıklar ve hayvanlar görülmektedir. Karagöz ve Hacivat da güncel olarak sürekli yeni tipler getirilmiş, kıyafet ve esprilerde değişime gidilerek zamana uyum sağlanmıştır. Karagözün gözlerinde, duruşunda, davranışında, çenesinde kısacası her şeyinde abartmalar ve gülmece öğeleri ön planda tutulmuştur. İlk Fransız karikatür tarihçisi Champfleury, XIX. Yüzyılın ilk yarısında yazdığı bir kitapta İstanbul'da Karagöz oyununu seyreden bir Fransız'ın anlattıklarına ve getirdiği belgelere dayanarak Karagöz'ü bir karikatür türü olarak göstermektedir (Topuz, 1997; 208). Halk resminin sınırları içerisinde çeşitli eşya-objeleri tasvir eden resimler ve karagöz-hacivat figürlerini görmek mümkündür(Tansuğ, 1999: 158).

Görsel 26: "Karagöz ve Hacivat"

(https://tarihikeyeler.files.wordpress.com/2008/11/karagoz_hacivat.jp)

Görsel 27: "Karagöz ve Hacivat" (<http://www.aksam.com.tr/cumartesi/bir-zamanlar-iftariyelikler-tavana-asilirdi/haber-222643>)

Oyunlarda, toplumsal yaşamın bütün tipleri, kültürel durumları içinde yansıtılırken çarpık durumlar, ilişkiler, yozlaşmış sistem, yaygınlaşan olumsuzluklar abartı ve saçma boyutuna taşınarak karikatürize edilir. Toplumsal eleştiri ve güldürünün bir arada kullanıldığı oyunlarda, sosyal yaşamın düzen ya da sistem kaynaklı çelişkileri, kusurları; alay, abartı, kötüleme, aşağılama ve suçlama biçiminde yansıtılır; toplumsal dejenerasyonun sebepleri ve sonuçları gösterilir. Ayrıca diyalekt farklılığına ve söz oyunlarına dayanan dil güldürüsünün de ironik bir anlatım tarzı olarak kullanıldığı görülür (Arda, 2016:2).

Ünlü mutasavvıf Mevlana Celalettin Rumi'nin resme olan ilgisi çeşitli belgelerden anlaşılmaktadır. Bu belgelerden en önemlisi şüphesiz Eflaki'nin Menakıb ül Arifin Adlı eseri olduğu bilinmektedir. Eflaki, Mevlana'nın

ressamı Aynüddeve ile Şehabettin Gûyende, Kaluyan, Kelhuk bın Abdüllah vb. kimlikleri tartışmalı sanatçılardan söz etmektedir(Tansuğ, 1999:146-147).

Görsel 28: Şeyh Ahmed Eflaki'nin (k.s.) Ariflerin Menkıbeleri kitabından "Mevlana Celalettin Rumi" (<http://www.dunyabizim.com/etkinlik/20283/osmanli-minyaturlerinde-neler-anlatilmamis-ki>)

Batı resmiyle temasımız Fatih dönemine kadar uzanmaktadır. Fakat buna rağmen Türk resminin çeşitli sebeplerden dolayı 19. yüzyılın yarı dönemine kadar minyatür kalıpları dışına çıkamadığı resimlerle belgelendiği görülmektedir. Askeri Mühendis Mektebi ile Harbiye Mektebi'ne resim derslerinin konması, haritacı olarak yetiştirilen subay adaylarının çizim becerilerinininilerletilmesi amacı ile Türk foto yorumcular ve primitifler olarak bilinen Batılı anlamda eserler veren sanatçılarortaya çıkmıştır. Batı görüş ve tekniği ile eserler veren ilk Türk sanatçıları olarak tarihe geçmektedirler. Bu sanatçılar arasında eğitimliolanların haricinde haklarında hiç bir bilgiye ulaşılamayan sanatçılarında mevcut olduğu bilinmektedir(Elmas, 2000:42).

Batıda doğan akımların, Türk sanatçıları tarafından incelenip,yorulmanarak değişime model olan örnekler alınmış ve biçim değişimlerine gidildiği görülmektedir.Batı'dan alınabilecek kalıplar değillerdirkısacası değişime model olan örnekler alınabilmektedir ama gelişim dinamiğini, tarihsel deneyimlerini oluşturan güç kaynağı alınamaz(Tansuğ, 1999:14).

Batı'ya açılma yıllarının ilk zamanları incelendiğinde ise doğanın taklidine dayalı üç boyutlu yansımanın yakalanması hedefi güden bir işçilikten başka yeni bir sanat olayı görülmemektedir. Sanayi Nefise mezunlarının Avrupa'ya gönderilmesiyle izlenimci etkilerin görülmeye başladığı Türk resminde, deformasyon ve stilizasyon açısından bakılacak olduğunda önemli bir gelişme görülmemektedir(Uygan, 2010:84).

Cumhuriyetin ilanına kadar Türk Resminde doğa bağımlılığı devam etmiş,Cumhuriyetin ilanından sonra ise yeniden biręok genç sanatçının Avrupa'ya gönderildiği bilinmektedir. Bunun etkisiyle Türk resminde izlenimci etkilerin yerini Ekspresyonizm, Kübizm vb. akımlar aldığı söylenbilir(Uygan, 2010:84).

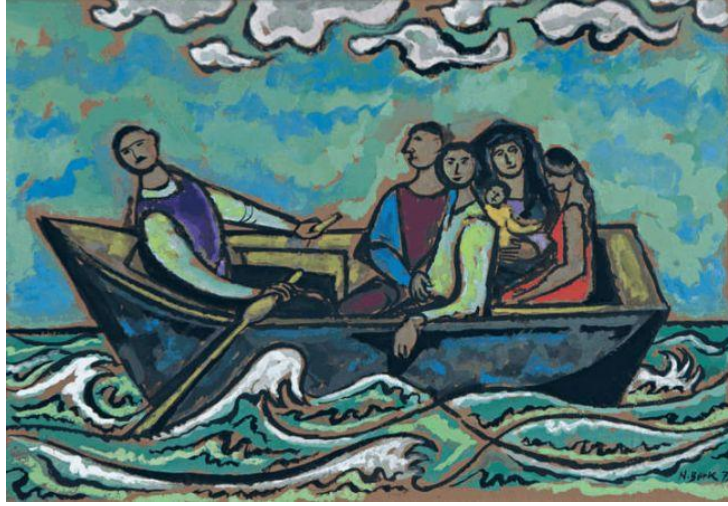
3.1.2.Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar ve Karikatürel Yaklaşımlar Görülen Sanatçılar

Türk Resim Sanatı Tarihinde özellikle Cumhuriyet dönemi ressamı, çeşitli kaynaklardan yararlanarak ilerlemişlerdir. Zengin kültürel coğrafyası olan Anadolu, Türklerin orta Asya'dan getirdikleri gelenek ve göreneklerini harmanlayarak İslam dininin de katkısıyla farklı kaynaklardan yararlanıp zenginleştiği bilinmektedir (Arda, 2016: 3).

Atatürk'ün sanatçılara ve eserlere değer vermesi, desteklemesi büyük önem taşımaktadır. Resim alanındaki eserlerin desteklenmesi cumhuriyetin kurulmasından sonra da devam etmiştir. Resim sanatını ilgilendiren gelişmelerden biri 1926'da Sanayi Nefise Mektebi'nin Güzel Sanatlar Akademisi olarak eğitim-öğretime devam etmesidir. Batı ülkelerinden öğretmenlerin getirilmesi, Türk öğrencilerinin Avrupa'ya gönderilmesi cumhuriyet döneminde de devam etmektedir. Leopold Levy 1937-1948 senesinde Güzel Sanatlar Akademisi'nde görev yaptığı bilinmektedir. Türk ressamlarının önemli bir bölümü de Paris'de Andre Lhote ile Fernand Leger atölyelerinde çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (Alsaç, 1993: 43).

Cumhuriyet'in erken dönemlerinde birer kültür ocağı olarak faaliyet gösteren halkevlerinde, özellikle halk sanatı ve kültürü araştırmalarına önem verilmiş kültür ve sanatın gelişip yaygınlaşması için devlet politikası geliştirilmiştir. 1938'de tek partili dönemi yaşayan Türkiye, Cumhuriyet Halk Partisi'nin başlattığı sanatçıların memleket gezileriyle Anadolu'nun pek çok yerine ulaşılmış ve çok yönlü izlenimler resimlerle anlatılmıştır. 1944'de sonlanan bu gezilerle Anadolu'nun zengin kültürü sanatçıları etkilemiştir, ancak bundan en çok yararlanan ve kendilerine bir tarz oluşturan Turgut Zaim ve Bedri Rahmi Eyüboğlu olmuştur diyebiliriz (Uz, 2012: 66).

1929 yılında Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğinin kurulması önemli bir adımdır. Birliğin kurucuları; Refik Epikman, Cevat Dereli, Şeref Akdik, Mahmut Cuda, Nurullah Berk, Hale Asaf, Ali Avni Çelebi, Zeki Kocamemi, Muhittin Sebati, Ratip Aşir Acudoğlu ve Fahrettin'dir. Çallı Kuşağının renkçi tutumunun yanı sıra Müstakiller, çizgiye, kuruluşa ve yapısal sağlamlığa öncelik veren resimler yaparlar (Teber, 2010: 46-47). Müstakiller Birliğinde yer alan bazı sanatçıların resimlerinde karikatür etkileri görülmektedir.

Görsel 29: Nurullah BERK "Sandal Sefası" 1971, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 31x42 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatçı/Nurullah-BerkErişim>)

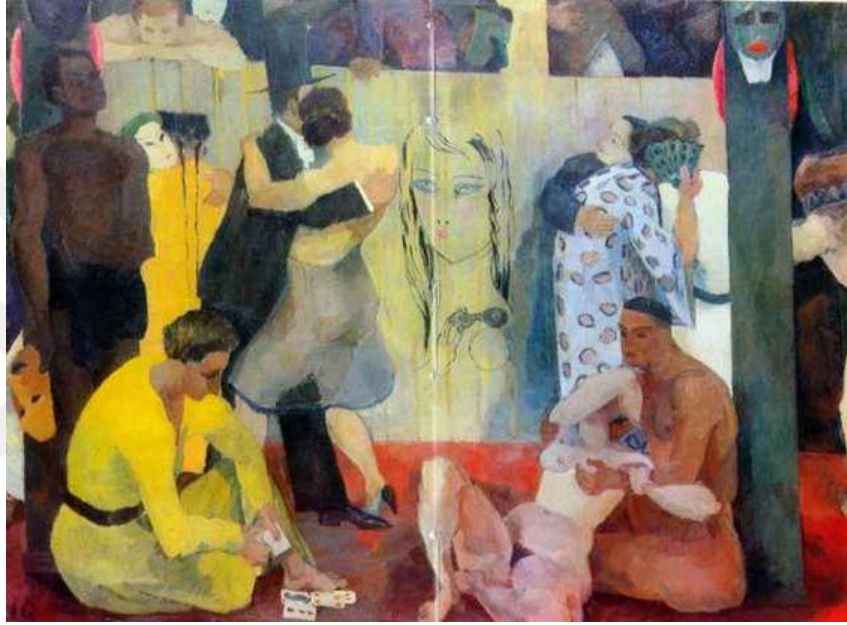

Görsel 30: Nurullah BERK "Odalık" 1981, Tuval Üzerine Yağlıboya, 80x116 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatçı/Nurullah-BerkErişim>)

Nurullah Berk eserlerinde batı ile doğu resim anlayışını sentezlemiş ve sentez sonucunda iki boyutlu, süslemeci soyut arabesklerin etkisinden çıkamadığı görülmüştür. Türk Minyatürünün etkisinde kalarak yaptığı çoğu eserde, konu içeriğinden önce eserde de görüldüğü gibi minyatür ilkelerine bağlılığı ve eserinin karikatürize edilmiş yanı da dikkatleri çekmektedir (Kıyar, 2007: 71).

Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği sanatçıları Cumhuriyetin ilkelerine uyarak idealist düşünce hareketleriyle dikkatleri çekmektedirler. Türk Resim Sanatını ülkede aktifleştirmek için İstanbul dışında Ankara, Balıkesir, Samsun Zonguldak, Bursa, ve İzmit'te de sergiler düzenlenmiştir. Aynı zamanda

dergi ve gazetelerdesanatla ilgili toplumu aydınlatan yazılar yazdıkları da bilinmektedir. Müstakiller' in eserleri, Avrupa' da buldukları I. Dünya Savaşı senesinin özelliklerini, yani Alman ekspresyonizmini, geç kübist etkilerini ve konstrüksiyon eğilimlerini yansıtmaktadır. Grubun temsilcileri öncelikle konstrüktif desen anlayışına önem vermişlerdir. Kompozisyonlardaki geometrik kurgulamalar ön planda yer almaktadır. Ressamların konu olarak ele aldığı modern yaşantı ile ilgili görüntüler, değişen ve gelişen Türkiye'nin kendisi olduğu bilinmektedir(Özkan, 1999: 16-17).

Görsel 31: Ali Avni Celebi "Maskeli Balo" 1928, Tuval Üzerine Yağlıboya, 138x186 cm
(http://www.sanalmuze.org/arastirarakogrenmek/sanat_yapiti_2.htm)

1933 senesinde Müstakil Ressamve Heykeltıraşlar Birliğindeki sanatçıların faaliyetleri devam ederken gruptan ayrılan Nurullah Berk, Abidin Dino ile birlikte Zeki Faik İzer, Elif Naci, Cemal Tollu ve heykeltıraş Zühtü Müridoğlu Türk Resim Tarihinde kurulan dördüncü birlik olmalarından kaynaklı D Grubu adını verdikleri yeni bir sanatçı topluluğunu kurmuşlardır. Bu grubun üyeleri de Müstakiller gibi Cumhuriyet'in ilk kuşak sanatçıları arasında yer aldığı bilinmektedir. Ülkemize çağdaş eğilimleri getiren Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar birliği sanatçılarından sonra daha cesur işlere imza atan D grubu sanatçıları modern sanatı sergiler yoluyla göstermişlerdir. Avrupa'daki modern resmi Türkiye'ye getirmeyi hedefleyen; Cemal Tollu, Abidin Dino, Elif Naci, Nurullah Berk, Zühtü Müridoğlu ve Zeki Faik İzer gibi D grubu ressamı Müstakillere göre daha seçkin, dayanışmalı ve aktif bir grup

olarak Cumhuriyetin 10.yılında harekete geçtikleri bilinmektedir. Natüralizm, empresyonizm ve akademizmi dışlayarak oluşturdukları sanat arayışlarıyla çok farklı bir grup kurmuşlardır.Avrupa'da geçerli olan modern resmi Türkiye'ye getirmeyi hedefleyen D grubu sanatçıların eserlerinde de karikatürel yaklaşımlar görülmektedir(Serdar, 2009:78-79).

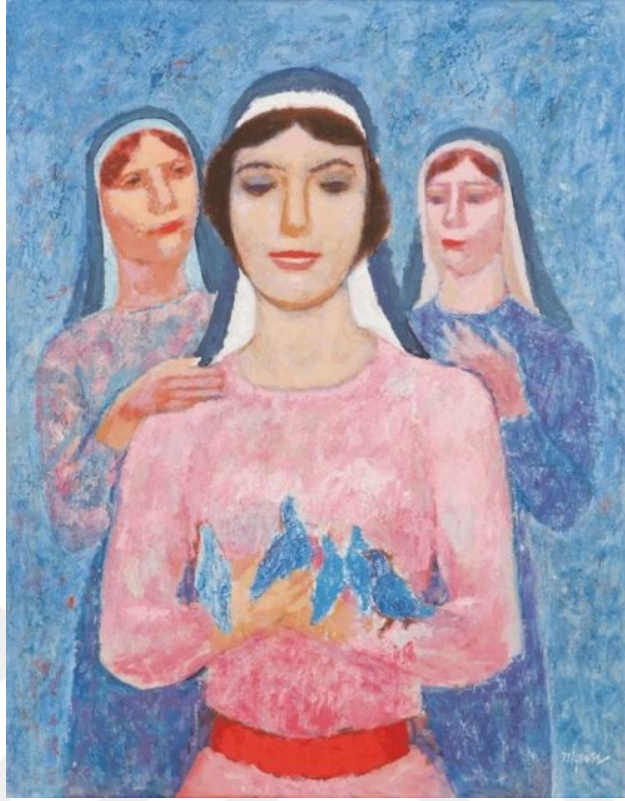
D grubu (1933-1947) sanatçılarının kendilerine has bir görüşlerinin olmadığı, bununla birlikte sadece Batı'daki Fovist, Kübist ve hatta dışavurumcu yaklaşımların haricinde diğer akımlara ve yeniliklere açık oldukları da söylenebilir. D grubu sanatçılarınınölü izlenimciliğe karşı oldukları da bilinmektedir(Turani, 1971: 7).

İlk sergilerini İstanbul'da, Galatasaray'daki bir şapkacı dükkanında açmışlardır. Bu gruba kötü tepkiler vermişler, hatta bunlar zaman zaman kaba saldırı boyutlarına ulaşmıştır. Bu sanatçılara takılan adlar arasındaderbederler, dalkavuklar, düztabanlar,dalavereciler, düzenbazlar, dümbelekler, dandiniler, divaneler, dinsizler, densizler gibi hakaret içerikli olanlarda bulunmaktadır.Eren Eyüboğlu,Halil Dikmen, İsmail Eşref Üren, Arif Kaptan, Sabri Berkel, Zeki Kocamemi, Turgut Zaim, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Salih Urallı, Fahrünnisa Zeyd, Hakkı Anlı, ve yontucu Nusret Suman gibi sanatçılarbu grubun sergilerine bütün olumsuz tepkilere rağmen katıldıkları bilinmektedir. Hiçbir zaman tümüyle uyum içinde bir birlik oluşturmayan D grubu 1947'deki 15. sergisinden sonra etkinliğini yitirmiş, sanatçılar kendi kişisel yollarını aramayı sürdürmüşlerdir(Alsaç, 1993: 45).

D Grubunun sanat anlayışına tepki olarak çıkan "Yeniler Grubu" sanatçıları kendi toplumsal değerlerimize dönmemiz gerektiğini savunmaktadır.Yeniler Grubu'nun Türkiye'de toplumsal gerçekçi sanat anlayışının yaygınlaşmasında etkili olduğu bilinmektedir(Özer, 2011: 88).

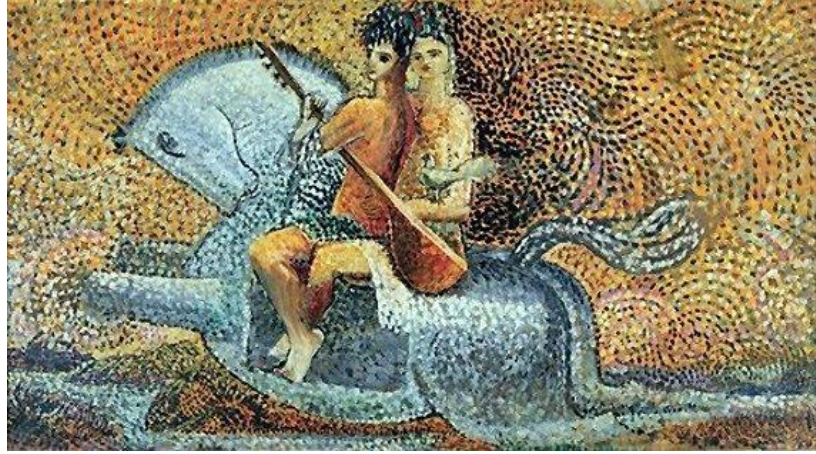
Türk resminde görülen 1940'lı yıllar toplumcu gerçekçi anlayıştaki sanatçılar için değerlidir. Agop Arad, Avni Arbaş, Selim Turan, Nuri İyem, Abidin Dino, Nijad Devrim gibi bazı ressamlar, 28 Mart 1940 da açtıkları Liman Sergisi ile birlikte; Yeniler Grubunu kurmuşlardır. Özellikle Yeniler Grubu sanatçısı olan Nuri İyem de mizahi etkiler görüldüğü bilinmektedir.Bu grup üyeleri Halkın sorunlarını, sıkıntılarını, sevinçlerini ve hüznelerini irdeleyerek yansıtın bir sanat anlayışını savunmaktadırlar. Yalnız, başlangıçta ortak bir sanat anlayışı etrafında kurulan bu grupta zamanla farklı eğilimler ortaya çıkar ve grubun dağılmasına sebep

olmuştur. Bununla birlikte farklı kişisel üslupların geliştiği de görülmektedir (Teber, 2010: 47-48).

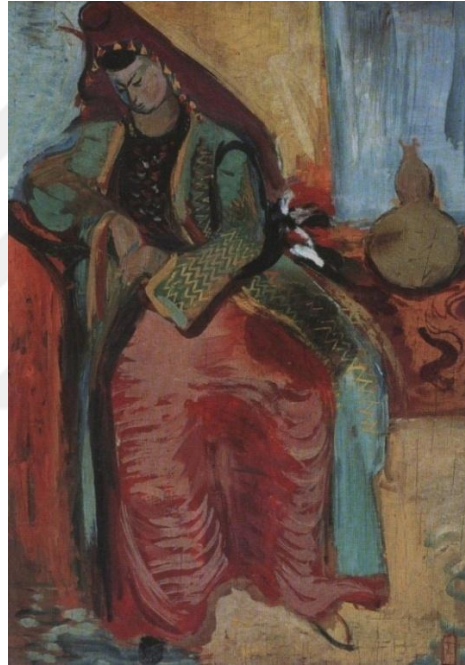

Görsel 32: Nuri İyem "Gelincik Abla'nın Sığırcıkları", 1999, Duralit Üzerine Yağlıboya, 72x56 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatçı/Nuri-%C4%B0yem>)

Geleneksel ve modern sanatın, sentezlenebileceği düşüncesini en kuvvetli şekilde işleyen, bu doğrultuda önemli çabalar içerisine giren ve eserler veren ressamların başında Bedri Rahmi Eyüboğlu gelmektedir. *"1930'lu yılların sonlarına doğru modern ve geleneksel sanatların sentezini yapma çabasına yönelen Bedri Rahmi'deki bu ilginin kaynağı Avrupa'daki sanatçılarda gördüğü geleneksel sanatlara olan ilgidir. Ayrıca bu ilgisi dönemin milli sanat söylemiyle de örtüşür"* (Işık, 2007: 19). Kendisi gibi ressam olan eşi Eren Eyüboğlu da, geleneksel ve modern sanatları sentezleyerek mizahi etkisi görülen çalışmalar meydana getirmektedir.

Görsel 33: Bedri Rahmi Eyüboğlu "At Üstünde Aşıklar", 1944 (<https://www.birsence.com/bedri-rahmi-eyuboglundun-karadutu/>)

Görsel 34: Eren Eyüboğlu "Bursalı Gelin", 1947, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x38.5 cm (<https://resimbiterken.wordpress.com/2014/04/01/eren-eyuboglundun-bursali-gelin-eseri/>)

Eyüboğlu'nun sanat anlayışı ve eserleri, öğrencilerini de fazlasıyla etkilediği söylenebilir. Fikret Otyam, Leyla Gamsız, Osman Oral, Mehmet Pesen, Turan Erol, Orhan Peker, Adnan Varınca, Mustafa Esirkuş gibi öğrencileri, 1947 senesinde On'lar Grubu'nu kurmuşlardır. "On'lar Grubu" ressamı, doğu ve batı sanat anlayışlarını sentezleyerek geliştirdikleri renkçi-lekeci biçimleri ile bu eğilimin usta sanatçılarına dönüştükleri bilinmektedir (Özer, 2011: 90). Öğrencilerinden olan Fikret Otyam'ın eserlerinde de karikatürel yaklaşımlar görülmektedir.

Görsel 35:Fikret Otyam, Tuval Üzerine Yağlıboya
(http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=615)

Ülkemizin sıkıntılarını çok daha üst seviyeden ve doğrudan siyasal bir söylemle resmeden "Yenidal Grubu" kurulmuştur. 1959'da kurulmuş olan grubun sanatçıları Avni Memedoğlu ve arkadaşları Marta ve Nejat Tözge, İhsan ve Vahyi İncesu, İhsan Aksüt olarak bilinmektedir. Memedoğlu'na göre, "sanat sosyal bir olaydır". Bu sebepten dolayı grubun sosyal bir amaca bağlı olduğu da bilinmektedir. Bu amaç, sanatçıyı içinde yaşamakta olduğu topluma ve çevresine karşı sorumlu tutmaktadır(Aktaran: Özer, 2011: 91).Resimlerinde, bu amaca uygun tema ve üslupları kullanarak dönemin sosyal sorunlarını vb. durumları figürlerde şekil bozma ve boya değerleriyle,yüzlerinde de mizahı etkiyi vererek eserler oluşturmaktadırlar.

1960 askeri müdahalesi Yenidal Grubu oluşturulduktan bir yıl sonra meydana gelmiştir. İbrahim Balaban bu dönemde en çok etkilenen sanatçılardan biri olmuştur. Eserlerinde masalsı anlatımıyla birlikte figürlerinde de karikatürel yaklaşımlar görülmektedir. Balaban,1970'lerdeçok fazla yoğunlaşan köyden kente göçü, resimlerine taşıdığı bilinmektedir(Aktaran: Özer, 2011: 91). 1950 sonrası Türk Resminde, grup hareketlerinin yerini daha çok bireysel yaklaşımlar almıştır. Türk resim sanatında karikatürel yaklaşımlar görülen ve söz konusu konuda iz bırakan ressamların bazı eserleri örnek olarak incelenmiştir (Özer, 2011:91).

1960-80 seneleri içerisinde çalışmalarına figüratif yön veren birçok ressam bilinmektedir. Orhan Peker, Yüksel Arslan, Cihat Burak gibi ressamlar bu yeni figür araştırmalarına yön veren sanatçılar arasındadır(Uygan, 2010: 91).

Görsel 36: Yüksel Arslan, "Arture 453 İnsan 94", 1995, Karton Üzerine Karışık Teknik, 34x41 cm (<https://www.artamonline.com/268-muzayede-cagdas-sanat-eserleri/6310-yuksel-arслан-1933-arture-453-insan-94>)

1950’li yıllardan başlayarak Türk Resim Sanatında gündeme gelen arayışlar arasında, geleneksel kaynakların esinlerinden yola çıkarak bir Türk resmi kimliği yaratma amacının büyük bir önem kazandığı da görülmektedir. Bu yıllarda İstanbul’da Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nde resim öğrenimi görmekte olan gençler arasından bir kısmı sanatçı üsluplarını belirlemeye çalışırken kendilerini bu görüşün içinde bulmuşlardır. Bu görüşün amacı, milli değerlere yönelmek, geleneksel sanatlarla bağ kurmak ve bu yolla Türk Resim Sanatını taklitlerin tuzağından kurtarmak ve geleneksel kaynaklardan aldıkları esinlerle özgünlüğe ulaştırmaktır. Resim sanatında bu görüşün en önemli savunucusu Bedri Rahmi Eyüboğlu olmuştur. Bedri Rahmi, Batı’nın pentür tekniğine geleneksel Türk motiflerini katarak bir senteze ulaşmak yönünde çalışmıştır. Geleneksel ve modern harmanlamayı seçen Bedri Rahmi gibi birçok sanatçı, resimlerinde Türk motiflerini ve geleneksel sanatları kullanmıştır(Aktaran: Haylamaz, 2014: 26).1960’lı yıllarda ve daha sonrasında ise;

1960’lar, Türkiye’nin dünyayla sanatsal etkileşim içerisinde olduğu senelerdir. Batı’da çıkan sanat yayınlarının takip edilmesi, uluslararası sergilerin ülkede izlenmesi bu yıllarda gerçekleşmeye başlamıştır. Batı’ya giden sanatçıların çoğalması, çeşitli ülkelerle yapılan kültür alışverişleri ve bu kapsamda açılan

sergiler, uluslararası bienaller bu yıllarda gerçekleşmiştir. 1960'ların getirdiği özgürlükçü ortamdan sonra 1980'lere doğru Türk plastik sanatlarında yenilikçi ve özgürlükçü bir sanat anlayışı gündeme gelmiştir(Aktaran: Haylamaz, 2014: 27).

Sanatçılardan bazıları, genel üslup eğilimlerini güçlü bir figüratif etkinlik yolunda irdeleyerek Türk sanatını yeni bir aşamaya ulaştırmıştır. Bu figüratif resimler deformasyon ve stilizasyon açısından özgün ve bireysel tatlara sahiptir(Uygan, 2010: 92).

Türk Resim Sanatı, biçimin stilizasyonu ve deformasyonu bakımından incelendiğinde mutlaka bahsedilmesi gereken önemli isimlerden biride Fikret Mualla denilebilir. Herhangi bir akımın modasına kapılmamış fakat genel anlamda dışavurumcu üslup çerçevesinde değerlendirilen ressamın eserlerinde, karikatürel yaklaşımların görüldüğü kendine özgü düşündürücü tipler dikkatleri çekmektedir. Mualla'nın özgün bir anlatımla stilize ve deforme ettiği eserlerinde eğlenceli konular işlemiş olsa da bazen dramatik bir hava da sezilenmektedir. Kontrast renkleriyle ve kuvvetli çizgileriyle, figürleri profesyonel bir şekilde stilize ederek, çarpıtarak, göz alıcı kendine özgü eserler ürettiği görülmektedir. Bu eserlerde trajik yaşamındaki ruhsal sıkıntılar ve dengesizliklerin, yoksulluğun büyük rol oynadığını söylemek mümkün olacaktır(Uygan, 2010: 95).

Güleryüz, toplumsal eleştiriye ön planda tutarak insan psikolojisini ve davranışlarını eserlerinde konu olarak işlediği görülmektedir. 1970'ler boyunca bilinçli bir şekilde çirkin yada hayvanı anımsatan insanları, hatta insan yerine koyduğu maymun, köpek gibi hayvanları çarpıtılmış vücutları ile resmetmiştir. Karikatürel yaklaşımlar görülen eserlerinde tüketen toplumunun bencilliğini, sevgisizliğini yer yer mizah öğelerini de ekleyerek aktarmıştır(Uygan, 2010: 97).

Mustafa Horasan'ın esrarengiz bir hava kurgulayarak yarattığı fantastik dünyanın tuval yüzeyindeki resmedilişi bizde çoğu zaman karanlık ve gizemli bir his oluşturduğu söylenebilir. Bu eserlerde kışkırtıcı ve ürkütücü öğelerin sentezlenmesiyle psikolojik araştırmaların hissedildiği kompozisyonlarda çeşitli imgelem gücünün olduğu bilinmektedir. Hayatı sorguladığı eserlerinde; insanın birçok yüzü ile karşılaşmaktayız. Bir bakıma, bu resimsel süreçteki sorgulamalarını insanın geçmiş ve şimdiki yaşamdaki gerginlikleri, kopuklukları ve aksamaları yansıtmakta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte karikatürel yaklaşımların

görüldüğü eserleri stilize ve deforme ederek insan vücudunu fantastik mekanlarla birleştirmektedir(Uygan, 2010: 98).

Yeni Ekspresyonizm çerçevesindeve 1980'li yıllarda ürettiği eserlerindeki figürler, toplumsal gerçekçilikten uzaklaşmış ve insanın iç dünyasına yönelişini ifade etmiştir. Bu figürlerde deşiddetli biçim bozulmalar ve parçalanmalar görülmektedir(Uygan, 2010: 99).

1960'da 27 Mayıs ile gelen özgürlük ortamı ekonomik ve politik olduğu kadar kültürel ve toplumsal konuların da daha rahat tartışılmasına neden olmuştur. Ülkemizde yerli ve yabancı yayınların daha fazlatakip edilip izlenmesi yeni anlatım olanaklarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. 1965-1970 senelerindeGüzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren sanatçılara "*1960 Kuşağı*" adı verilmektedir. Homojen bir grup oluşturmayan bu ressamlar; Mehmet Gülerüz, Komet (Gürkan Coşkun), Oktay Anılanmert,Burhan Uygur, Ömer Kaleşi, Utku Varlık, Metin Talayman, gibi isimlerden oluşmaktadır. Neşe Erdok, Alaaddin Aksoy, Mustafa Ata, Erol Akyavaş, Orhan Taylan gibi ressamlar da kabaca bu dönemde yer aldıkları söylenmektedir(Alsaç, 1993: 47).

Görsel 37: Alaettin Aksoy, "Yalan", 1987, Tuval Üzerine Yağlıboya, 150x187.5 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatçı/Alaettin-Aksoy>)

Görsel 38:Neşe Erdok, "Alacakaranlık", 2010, Tuval Üzerine Yağlıboya, 180x120 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Ne%C5%9Fe-Erdok->)

Son dönemde Mehmet Pesen, Kayıhan Keskinok, Nedim Günsür, Fahir Aksoy, Şadan Bezeyiş, Nuri Abaç, Mustafa Aslıer, Turan Erol, Orhan Peker, Adnan Çoker, Ruzin Gerçin, Ömer Uluç, Özdemir Altan, Dinçer Erimez, Mehmet Gülerüz, Devrim Erbil, Altan Gürman gibi ustaların yanısıra Neşe Erdok, Oya Katoğlu, Mustafa Pilevneli, Süleyman Saim Tekcan, Ergin İnan, Gülsün Karamustafa, Balkan Naci İslimyeli gibi genç kuşak ressamaları da isimlerinden söz ettirmişlerdir(Alsaç, 1993: 48).

Cumhuriyet Türkiye'si böylece yarım yüzyılı aşkın sürede, gerek öz, gerek biçim açısından gittikçe çağdaş, etkin ve geniş bir çeşitliliği yansıtan bir resim geleneğini yaratmış bulunmaktadır(Eczacıbaşı Sanat Ans. 2008: 341).

Araştırma kapsamında karikatür ve Türk Resmi'nin incelenmesinden sonra, Cumhuriyetten günümüze Türk resminde karikatürel yaklaşımlar gösteren bazı ressamaların eserleri incelenmiştir; Abidin Dino, Avni Memedoğlu, Cihat Burak, Efgan Beyaz, Fikret Mualla, İbrahim Balaban, Mehmet Gülerüz, Mevlüt Akyıldız, Mustafa Horasan ve Nuri Abaç' ın resimlerinden örnekler alınmıştır.İncelenen sanatçı isimleralfabetik sıraya göre yapılmıştır.

3.1.2.1. Abidin Dino (D.1913, İstanbul-Ö.1993, Paris)

Abidin Dino'nun D Grubu veYeniler Grubundahem düşünsel hem de eserleriyle önemli bir yere sahip olduğunu belirtmekgerekmektedir. Abidin Dino, Türk Resminin sağlam eserler verebilmesini, halkı ve halkgerçeğini anlamak ve özümsemekten geçtiğini savunmaktadır. Bu sebeple Batı Resmi ve Türk Resmi yerellik, evrensellik kavramları sorgulanarak analiz edilecekve Türk Resmi taklitten uzaklaşarakendi kimliğine kavuşabilecektir. Onun sanatı, insanı düşünmeye vebir duygunun ele alınıp değerlendirilmesi üzerine kuruludur(Edeer, 160).Dino, hayatı boyunca mutluluğun, öfkenin, sevginin ve hüznün resimlerini yaptığı bilinmektedir. Dino'nun, dünyayı resmeden fırçasından süzülen mavinin, kaygılı düşüncelerin, denizde duyulan ürpertinin,deniz kenarının, dağ başlarının, delidoluluğun, özlemlerin, belalı dünyaların ve daha nicelerinin resmidir(Sanal15).

Görsel 39:Abidin Dino, "Figürlü Kompozisyon", Gazete üzeri karışık teknik, 55 x 40 cm (<http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino>)

Abidin Dino "Figürlü Kompozisyon (Görsel39)" isimli eseri;gazete üzeri karışık teknik ile yapılmıştır. Eser 55x40 cm ölçülerindedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; sanatçı kalın siyah konturlar kullanarak gazete kağıdı üzerine buruşuk yüzlü bir kadın figürü resmettiği görülmektedir. Her türlü malzemeyle sanatını icra edebileceğini bu eserde çok net sergilemektedir. Resimlerinde karikatür sanatından izlerin yansımalarını da abartıya dayalı kaygıdan, mizah, eleştiri ve tasayı bir arada tutmakta olduğundan anlaşılmaktadır. Sanatçının eserlerin de gerçek yaşamdaki olayın ve insanın bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde veyakısa, özlü bir fikir vermek amacıyla resmederek aktardığını da görülmektedir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 40:Abidin Dino, "Figürlü Kompozisyon", Kağıt üzeri çini mürekkebi, 31 x 22 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino>)

Abidin Dino "*Figürlü Kompozisyon (Görsel40)*" isimli eseri;kağıt üzeri çini mürekkebi tekniği ile yapılmıştır. Eser 31x22 cm ölçülerindedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; sanatçı çizgilerin gücünü kullanarak kendine has tarzıyla yaşamdan kareleri resmettiği görülmektedir.Ön planda bulunan sırt sırta vermiş iki figürün ellerindeki tüfek ve kılık kıyafetlerine bakılacak olursa savaş zamanından bir kesiti resmettiğini anlayabiliriz. Arka

kısımdada çizgilerle belli belirsiz iki figür daha resmettiği görülmektedir. Sanatçının eserinde de gerçek yaşamdaki savaş gibi önemli bir olayı ve askerlerin sırt sırta ama yüzlerindeki kaygısız bir ifade ile resmedildiği görülmektedir. Yüzlerindeki ifade ile el ve ayaklardaki abartılı çizgiler eserin içerisindeki karikatür unsurlarının yansımalarını hissettirmektedir.

Görsel 41:Abidin Dino, "İsimsiz", Gravür, 42 x 32 cm (<http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino>)

Abidin Dino "*İsimsiz (Görsel41)*" isimli eseri; gravür tekniği ile yapılmıştır. Eser 42x32 cm ölçülerindedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; eserde yer alandört figürün de abartılı bir şekilde deforme edilerek ve yüzlerine çizgilerle anlam yüklenmesimizahi etkiyi yansıtmaktadır. Bu eser de askeri içerikli karikatür etkilerinin yapıldığı görülmektedir. Figürlerin kıyafetlerinden ve ellerinde taşıdıkları silah, top vb savaş aletlerinden askeri içerikli olduğunu ve siyasi bir propaganda nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Eserde abartılı çizgi sanatından faydalanarak karikatür yansımalarını açıkça vurgulayarak resmettiği görülmektedir.

3.1.2.2. Avni Memedoğlu (1924-1998)

Sanatın sosyal bir olay olduğu düşüncesini savunan Avni Memedoğlu toplum tarafından "emeğin ressamı" olarak da bilinmektedir. Sosyal bir amaca bağlı olan bu ressam, yaşamakta olduğu çevreye ve topluma karşı sorumlu olduğunu göstermektedir. Eserlerinde, bu amacına uygun tema ve üslup karakteri ağır basmaktadır. Sosyal-eleştirel bir yaklaşımla, insanlara ayna tutmaktadır. Eserlerinde ele aldığı konular çevresinde tanık olduğu ve gözlemlediği yaşam sahnelerinden olduğunu söyleyebiliriz. Eserlerinde tema olarak çalışan, üreten, göç eden, ezilen, sömürülen, alnının ortasından vurulan, mahkûm olan pek çok sosyal içerikli temayı işleyerek "Tutarlı Bir Barış" taraftarı olduğu için savaş karşıtı konulara değindiği görülmektedir. Tutarlı bir barış taraftarı yönünü sergilerken aynı zamanda eserlerinde yaşamın eksik yönlerini abartılı bir dille vurguladığını ve karikatür etkilerini görmek mümkündür.

Görsel 42:Avni Memedoğlu 1964, "Ana Oğul", T.Ü.Y.B , 123.50 x 85.00 cm (https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri?lightbox=image_uev)

Avni Memedoğlu "*Ana Oğul (Görsel42)*" isimli eserinde; tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 123.50x85.00 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde soğuk renklere ağırlık verdiğini görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; iri bedenleri ve kocaman ellerle dikkat çeken iki figür bulunmaktadır. Kadın figürünün kucağında bulunan erkek çocuk figürü normal insan anatomisinden çok farklı ebatlardadır. Figürlerdeki abartılı çizim ve karakterlerle dikkat çeken eser mizahi unsurları yansıtmakla birlikte trajedi-dram bulunan hayat öyküsünden kesitleri barındırmaktadır. Ellerin ve ayakların abartılı çizgi formlarıyla resmedilerek bizleri düşünmeye yönlendirmesi karikatür sanatından yansımaların olduğunu da hissettirmektedir. Aynı zamanda çocuğun anneye göre daha iri resmedilmesi de ironik bir durumdur. Arka planda yaz havasından bir doğa görüntüsü bulunmaktadır. Köy hayatından, emekçi insanların güçlüklerle ve emekleriyle hayatlarını sürdürdüklerini figürlerin el ve ayaklarındaki abartılı boyutlardan ve kıyafetlerinden anlaşılmaktadır. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 43: Avni Memedoğlu, "Kalıntı", Kontrplak üzerine yağlıboya, 81.00 x 118.00 cm
(<https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri?lightbox=i01geo>)

Avni Memedoğlu "*Kalıntı (Görsel43)*" isimli eserinde; kontrplak üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 81.00x118.00 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde soğuk renklere ağırlık verdiğini görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; köy yaşantısından bir kesit görülmektedir. Köy yaşantısında bile zengin fakir ayrımının yapıldığını ve ciddi manada yaşamın, geçimin zor olduğu vurgulanmaktadır. Mahsulüne işlem yaptıran tarlanın sahibi veya köy ağası olarak da nitelendirebileceğimiz orta yaşlardaki erkek figürü, ön planda duran ağacın altına minderini yastığını almış rahat rahat keyif

yapmaktadır. Ön planda duran erkek figürünün karşısında elleri önüne hürmet edercesine başlanmış, ayaklarında ayakkabı dahi bulunmayan, başında beyaz örtüsü bulunan kadın figürüyle konuşmaktadır. Arka planda bulunan yedi figürün sıcağın altında iki büklüm eğilmiş, tarladaki mahsulle uğraştıkları da görülmektedir. Bu insan figürlerinin işçi sınıfından oldukları ve çok zor şartlarda çalıştıkları görülmektedir. Tarlaların arkasında kalan küçük tepeler ve evlerde bulunmaktadır. Eserdeki yeşil, sarı renklerin ağırlıklı kullanılması bizde bir bahar havasının huzurunu da hissettirmektedir. İnsanların karakteristik yüz hatlarını ön planda tutarak, biçimlerini bozma, abartma sanatının kullanıldığı bu eserde karikatür unsurlarının yansımaları bu şekilde görülmektedir. Sanatçının eserlerin de gerçek yaşamdaki olayın ve insanların bazı özelliklerini abartılı bir şekilde resmetmektedir. Bununla birlikte İzleyicinin eseri incelerken düşünmeye sevk etmesi de karikatür sanatının yansımalarını bizlere hissettirmektedir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 44: Avni Memedoğlu, "Ayrılış" 1960, Tuval Üzerinde Yağlıboya, 103 x 132 cm
(<https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri>)

Avni Memedoğlu "*Ayrılış (Görsel44)*" isimli eserinde; tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 103x132 cm ölçülerindedir. Eserde sıcak ve soğuk renklerini harmanlayarak resmedildiği görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; bir asker uğurlamasında anadolu halkını yansıtan argümanlar kullanıldığı görülmektedir. Giyim kuşam ve köy yaşantısı bu kanıyı desteklemekte olan unsurlardır. Eserde görülen figürlerin elleri ve vücutların da ki deformeler, abartılı bir şekilde resmedilerek karikatür etkileri yansıtmaktadır. Arka plandaki havanın güzelliği ve evlatlarını askerlik gibi kutsal bir göreve gönderirken daha mutlu ve başları dik olması gerekirken figürlerin fazlasıyla hüznü oluşları, ağlamaklı oluşları eserde ironi teşkil etmiştir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

3.1.2.3.Cihat Burak(1915-1994)

Resmilerinin genelinde toplumun ve bireyin yaşadığı çelişkileri bir halk sanatçısının saf bakışıyla yorumladığı söylenebilir. Sanatçı, yozlaşan değerleri eleştirel bir tutumla ve mizah duygusuyla ele almaktadır. Eserlerinde ki öyküsel anlatım, iç dünyasının bir yansıması olarak da bilinmektedir. Gerçek dünyaya ait bilinen nesnelere, günlük yaşamdan sahneleri ayrıntılı bir şekilde ve düş dünyasını hatırlatan fantastik bir dille yansıtmaktadır (Aktaran: Öztürk, 2013: 28).

Görsel 45: Cihat Burak, "Saz Heyeti", 1960, Tuval Üzerine Yağlıboya, 38x46 cm
(<https://www.pinterest.co.uk/pin/345792077616069258/>)

Cihat Burak'ın "*Saz Heyeti (Görsel45)*" isimli eseri tuval üzerine yağlı boya tekniği kullanılarak yapılmıştır. Eser 38x46 cm ölçülerindedir. Genel olarak eserde soğuk renkler hakimdir. Sanatçı, kompozisyonda çoklu figür kullanmıştır.

İç yapısına bakıldığında ise;İstanbul'u yaşayan Burak şehrin gündelik yaşamın her anını resmettiği bilinmektedir.Bu eserde bir meyhane sahnesindeki figürlerin, çalgılar eşliğinde izleyicileri eğlendirmeye çalıştıkları görülmektedir. Karikatürize ederek resmettiği figürler sıradan şehir yaşantısının bir ögesi olmaktan çıkıp Burak'ın özgün anlatım gücüyle birleşerek tarihçe nitelik taşımaktadır. Bu eserde karikatürize edilmiş figürlerin mizahi unsurlar taşımasının yanında hem hüzünlü hem ciddi bazen de alaycı bakan yüzlerdeki çeşitli ifadelerle bir ironi teşkil ettiği görülmektedir(Özerakın, 2014: 65).Özetle bu kompozisyona incelediğimizde baskın olan iki plastik öğeden biri renk diğeri ise formları oluşturan konturlardır(Özerakın, 2014: 66).Bu eseri kuramsal olarak değerlendirdiğimizde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 46: Cihat Burak "Askerlik Hatırası", 1956, Tuval Üzerinde Yağlıboya, 95x62.5 cm
(<https://tr.pinterest.com/pin/329325791482752760/>)

Cihat Burak'ın "*Askerlik Hatırası (Görsel46)*" isimli eseri tuval üzerine yağlı boya tekniği kullanılmıştır ve 95x62.5 cm ölçülerindedir. Genel olarak eserde soğuk renler hakimdir ve turuncu pembe gibi sıcak renkleri kullanarak ortamı yumuşattığı da görülüyor.

İç yapısına bakıldığında ise; eserde deformasyona uğramış ve mizahi unsurların yüzlerdeki mimiklerden hissedilen biri gülerken diğer ikisinin mutsuz ve vurdum duymaz oldukları görülmektedir. Bu ironinin o dönemde sosyal sorunların veya askeri sorunların olduğunu ve sanatçının bu sorunları kendi oluşturduğu mizahi dille figürleri ve mekanı karikatürize ederek resimlerine yansıtmakta olduğu da görülmektedir. Bu eserdeki askerlerin bir fotoğraf stüdyosunda olduklarını ve hatıra fotoğrafı çektirdikleri de görülür. Figürlerin bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde resmedilmesi bizlere karikatür etkisinin olduğunu bir kez daha göstermektedir. Figürlerin el ve ayaklarını normalden çok daha büyük resmederek leke ve çizgilerle karikatürist etkilerin varlığını göstermektedir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 47: Cihat Burak "Figürlü Kompozisyon", 1975, Tuval Üzerinde Yağlıboya, 33.5x24.5 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Cihat-Burak>)

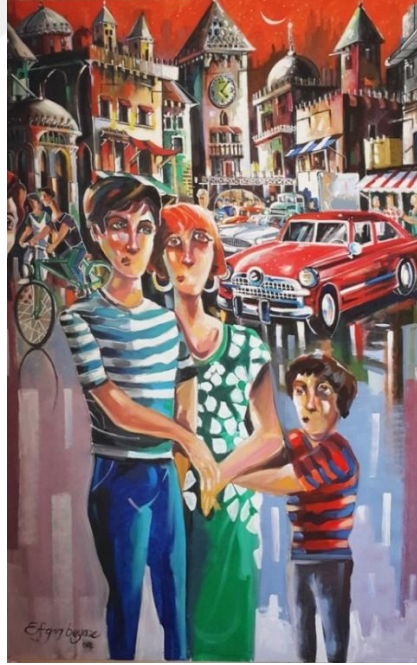
Cihat Burak'ın "*Figürlü Kompozisyon (Görsel47)*" isimli eseri tuval üzerine yağlı boya tekniği kullanılmıştır ve 33.50x24.50 cm ölçülerindedir. Genel olarak eserde sıcak ve soğuk renler hakimdir.

İç yapısına bakıldığında ise; tamamen perspektif ve oran orantıdan uzak oluşu günümüz karikatürlerini anımsattığı söylenebilir. Eserde limana yanaşan ve çapasını indiren bir gemi görülmektedir. Hemen ön kısmında ise ciddi görünümlü,

donanımlı ve tam teçhizatlı bir bahriyeli figürü bulunmaktadır. Gemideki detaydan söz edersek; bir top başı ve arkasındaki aslan figürü dikkat çekmektedir. Aslan figürünün gücü simgelediği de bilinmektedir. Eser genel olarak bahsettiğimiz gibi perspektiften uzak, anatomi kuralları hiçe sayılarak ve figürde kullanılan lekesele kontur ile tam bir karikatür edası hissettirilmiştir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

3.1.2.4. Efkân Beyaz (1961-)

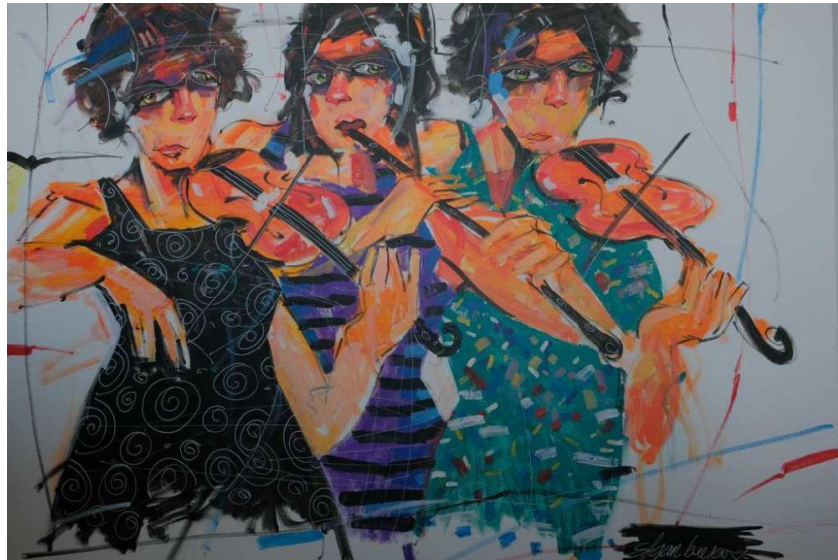
Dekor ressamlığı tecrübesi sanat hayatını etkilemiştir. Yaptığı lunapark resimlerinin en güzel yanlarından biri çocukların dünyasına hitap etmesi olarak bilinir. Efkân Beyaz'ın eserlerindeki renkli tutumunun gelişmesinde bu faktörlerin rol oynadığı söylenebilir. Efkân Beyaz "*Resmin olmazsa olmazı desendir*" cümlesini kullanarak ve inanarak eserlerini resmetmektedir. Figüratif resimlerini genelde yaşamından kareler seçerek konularını sokaktaki bir simitçi, bir ayakkabı boyacısı, baloda dans edenler, müzisyenler veya tamirhanedeki oto tamircisi oluşturmaktadır. Çevresel tüm faktörleri en ince ayrıntısına kadar analiz ederek, kendi iç dünyasında yorumladıktan sonra tuvaline aktarmaktadır(Sanal17).

Görsel 48: Efkân Beyaz, "İsimsiz", Tuval Üzerinde Akrilik, 130 x 200 cm
(<http://kursart.com/default.asp?bolum=sayfalar&islem=detay&id=46>)

Efkan Beyaz "*İsimsiz (Görsel48)*" eserinde;tuval üzerine akrilik tekniği ile yapılmıştır. Eser 130x200 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renklere ağırlık verdiği görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; karikatür etkileri barındıran bu eserde güzel bir şehir görüntüsünden rengarenk bir kareyi resmettiği görülmektedir.Uzun uzun kubbeli evlerin bulunduğu bu yerin işlek bir cadde üzerinde olduğu da görülmektedir. Arka planda arabaların ve insanların kalabalık oluşu da dikkat çekmektedir. Zeminde kullanılan fırça darbeleri ve renk tonlarıyla yerlerin ıslak olduğu görüntüsünü vermektedir. Gökyüzünde bulunan ay, yıldız gibi detaylarla birlikte düşündüğümüz zaman sanatçı bu eserde sanki bir bahar akşamı mis gibi hava olduğunu hissettirmektedir. Yağmur sonrası gezinti misali gezmeler görülmektedir. Ön planda bulunan üç figür biri çocuk iki ebeveyn bulunmaktadır. Kıyafetlerindeki renklerin cıvıltısıyla yüzlerindeki mutsuz ifadelerin karmaşası açıkça görülmektedir. Sanatçının eserlerin de gerçek yaşamdaki olayın ve insanın bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde kısa, özlü bir fikir vermek ve çelişki yaratmak amacıyla resmederek aktardığı da söylenebilir. Bu özellikler bizlere eserin içerisindeki karikatür unsurlarının yansımalarını hissettirmektedir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 49: Efkan Beyaz, "*İsimsiz*", Tuval Üzerinde Yağlıboya, 100 x 140 cm
(<https://www.anatoliamuzayede.com/urun/769801/efkan-beyaz>)

Efkan Beyaz “İsimsiz(Görsel49)” eserinde;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x140 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renklere ağırlık verdiği görülmektedir.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde ise; mizah unsurlarının bulunduğu bu üç güzel müzisyenin el hareketlerinin keyifle ve nazikçe hareket etmesi ve bayanların gözlerindeki isteksiz bakışlar resimde bir ironi oluşturmaktadır. Sanatçının eserlerin de gerçek yaşamdaki olayın ve insanın bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde veyafikir vermek amacıyla resmederek aktardığı da görülmektedir. Bu özellikler bizlere eserin içerisindeki karikatür unsurlarının yansımalarını hissettirmektedir. Eserdeki renkli dikey ve yatay çizgilerde kompozisyonda bir bütünlük oluşturduğu görülmektedir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 50: Efkan Beyaz, "İsimsiz", Tuval Üzerinde Akrilik,100 x 140 cm, S.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi ([http://efkanbeyaz.com/eserler#prettyPhoto\[gal\]/138/](http://efkanbeyaz.com/eserler#prettyPhoto[gal]/138/))

Efkan Beyaz “İsimsiz (Görsel50)” eserinde; tuval üzerine akrilik tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x140 cm ölçülerindedir. Eserde beş müzisyen olduğu görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; eserde bulunan beş müzisyen figürün yüzlerindeki ifadeler birbirinden farklı ve genelde mutsuz yüz ifadeleri görülmektedir. Resmin geneline bakarsak ise yönetilemeyen bir orkestra görülmektedir. Bu sebepten dolayı ifadeler bir birinden farklı olarak yansıtılmıştır.Çizim tekniğini incelersek perspektif ve oran orantı bozukluğu ile

karikatür ifadelerinin de yansıtıldığı söylenebilir. Eğlenceli bir ortam söz konusuysen çizgilerle karikatürize edilmiş figürlerin hepsinin yüzlerinin asık olmasıyla bir ironi teşkil etmektedir. Temel olarak sarı renk ön plandadır. Temeli oluşturan sarı renk resmin genelini ortaya koymuştur. Hem arka plan hem de portre ifadelerini kapsamıştır.

3.1.2.5.Fikret Mualla(1903 - 1967)

Fikret Mualla; kendi yaşadığı esneklikten başka bir anlatımı ve yorumlamayı kabul etmeyen bir sanatçıdır(Sanal-4, 2017). Sanatçının uyumsuz biri olmasına rağmen sürekli resim yaptığı bilinmektedir(Tokdil, 2015: 124).Sanat hayatında çeşitli akımlardan etkilenmeyen mualla, mutlu olmak ve yaşadığı sıkıntıları untabilmek için sürekli resim yapmıştır.Huysuz, anlaşması zor kişiliğini ve mutsuz hayatını eserlerine yansıtmadan sevinç dolu eserler resmetmiştir.Yapıtlarında mizahi betimlemelerinin kullanımı yanı sıra renkçi ve dışavurumcu tutumla fovizmin sentezine ulaşan ressam, Paris sokaklarını, kahveleri, eğlence yerlerini guvaş, yağlıboya, suluboya ile aktarmaktadır.Resmin temel sorunlarıyla ve akımlarla bilinçli olarak ilgilenmeyen sanatçı, iç dünyasının etkisiyle, lirik bir anlatım geliştirmektedir (Sanal-5, 2017).

Görsel 51: Fikret Mualla, "Jazz Orkestrası", 1956, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 51.5x64.5 cm, Bilginsoy Koleksiyonu (<http://tamayacikel.com/wp-content/uploads/2005/06/image8.jpg>)

Fikret Mualla'nın "*Jazz Orkestrası (Görsel51)*" isimli eseri kağıt üzerine guaj boya tekniği kullanılmıştır ve 51.5x64.5 cm ölçülerindedir. Genel olarak eserde mavi ve siyah renkler egemendir. Turuncu, beyaz ve ten renkleri resme sıcak bir hareketlilik katmıştır. İnsan figürlerini deformasyona uğratarak çizgisel formlar kullanarak hareketli bir kompozisyon kurduğu görülmektedir. Eserin zemini tamamen mavi renge boyanmış olduğu görülmektedir. Eserin ön planında beş erkek ve arka planında ise dört insan silueti görülmektedir.

İç yapısına bakıldığında ise; çizgilerle biçimlerini bozarak resmettiği sokak sanatçılarındaki mizahi unsurların etkisi görülmektedir. Yalnız bu orkestra ekibinin müzik aletleriyle şarkılar, melodiler söylediklerini figürlerin el ve ayak hareketlerinden, müzik aletlerini tutma şekillerinden de görülür. Eğlenceli bir ortam söz konusuken çizgilerle karikatürize edilmiş figürlerin hepsinin yüzlerinin asık olmasıyla bir ironi teşkil etmektedir. Figürlerin yüzlerine bakıldığında ayrıntıdan uzak bir çizgi ve leke kullanımıyla figürlere mizahi ifade verilmesi ve deformasyona uğratılması resimdeki karikatür etkilerinin göstergesidir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 52: Fikret Mualla, "Balon Satıcısı", 1961, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 55x65 cm, Eczacıbaşı Koleksiyonu (<https://www.tarihnotlari.com/fikret-mualla-saygi/fikret-mualla-4/>)

Fikret Mualla'nın "*Balon Satıcısı (Görsel52)*" isimli eseri kağıt üzerine guaj boya tekniği kullanılarak yapılmıştır. Eser 55x65 cm ölçülerindedir. Genel olarak eserde mavi ve turuncu, kontrast renkler egemendir. Mualla, resimde İnsan

figürlerini lekesel ve çizgisel formlar kullanarak karikatürize etmiş böylelikle hareketli bir kompozisyon kurmuştur. Söz konusu kompozisyon eserde altı insan figürü ve bir köpek betimlemesi içermektedir. Zemine sürülen turuncu renk hem ön-arka plan ilişkisini kurmakta hem de figürlerin havada hissini yok etmektedir.

İç yapısına bakıldığında ise; üç şapkalı adam figüründen birisinin elinde rengarenk balonlar sattığı görülmektedir. Halktan biri izlenimi vermekte ve diğer iki adam figüründe palto, pipo ve baston gibi unsurlar bulunması bize zengin kesimden olduklarının hissettirmektedir. Kadın figürlerinin giyim tarzları, biçimsel özellikleri, beden duruşları ile önem sırasının yapılması eserde zengin fakir ayrımını çok net bir şekilde göstermektedir. Sonuç olarak eserde sokaktan geçen, kendi halinde, işinde gücünde olan figürlerin yüzlerine bakıldığında ayrıntıdan uzak bir çizgi ve leke kullanımıyla figürlere mizahi ifade verilmesi ve deformasyona uğratılması resimdeki karikatür etkilerinin göstergesidir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 53: Fikret Mualla, "Les Musiciens", 1961, Kağıt Üzerine Guaj Boya, 32x36 cm, 53. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesini (<http://www.beyazart.com/sanatci/Fikret-Mualla>)

Fikret Mualla'nın "*Les Musiciens (Görsel53)*" isimli eseri kağıt üzerine guaj boya tekniği kullanılarak yapılmıştır. Eser 32x36 cm ölçülerindedir.

İç yapısına bakıldığında ise; boşlukta mor zemin üzerine üç müzisyen çizgisel bir şekilde yerleştirilmiştir. Bir müzisyen müziğini çalarken diğer iki müzisyen

birbiriyle iletişim halindedir. Eğlenceli bir ortam söz konusuysen çizgilerle karikatürize edilmiş figürlerin yüzlerindeki soğuk ve şaşkın ifadelerin olması bir ironi teşkil etmektedir. Müziğin ortasında yanlış bir şeylerin gittiğine dair bir bakış açısı mevcuttur. Ortadaki müzisyen figürü sağ taraftaki müzisyen figürüne uyarılarda bulunarak müziğin akışkanlığını bozmuştur.

3.1.2.6. İbrahim Balaban (1921-...)

Otodidakt tabir edilen, kendi kendini geliştirdiği sanatında özgün ve mizahi bir biçimlendirme olduğu görülen Balaban, kendine özgü renk anlayışı ile toplumun en ciddi konularında bile sevinç, umut, mizah öğelerini bir arada kullanmıştır. Halk öykülerinin, masalların, köy yaşantısının, göçlerin, kısacası yaşamın kaynak oluşturduğu Balaban resmi belli kalıpları aşarak, şema resminin çok ötesine geçmekte ve resimsel dinamizmin özelliklerini içermektedir. Türk insanının, doğa, insan ve gerçekler karşısındaki tutumu, sanatçının kendine özgü hiciv ve mizah anlayışıyla birlikte eserlerdeki yerini almaktadır (Aktaran: Öztürk, 2013: 34).

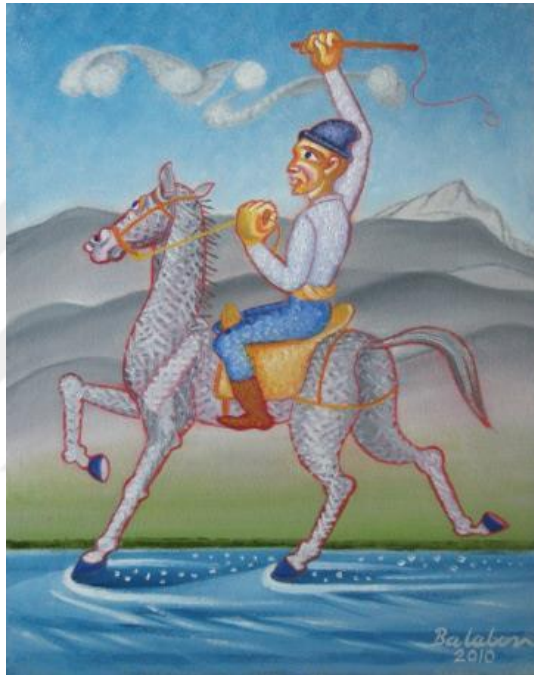

Görsel 54: İbrahim Balaban, "Hasat" 1997, Tuval Üzerine Akrilik, 40x50 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/%C4%B0brahim-Balaban>)

Balaban'ın "*Hasat (Görsel54)*" isimli eserinde tuval üzerine yağlıboya tekniği kullanılmıştır. Eser 40x50 cm ölçülerinde resmedilmiştir. Genel olarak eserde sıcak renkler egemen ve eserde figürün buğday tarlasında elinde orakla ekin biçtiği görülmektedir.

İç yapısına bakıldığında ise; ekin tarlasında bulunan insan figürünün elinde orakla yerde sürünerek ekinleri biçmesi ve bu ekin saplarını diğer eliyle toplayarak

ilerlemesi yüzündeki mizahi çizgilerle oluşturulmuş ifadeden de anlaşılacağı üzere yorulduğunu ve mutsuz olduğunu hissettirmektedir. Eser çeşitli renk armonisinden oluşmuş sıcak bir hava olmasına rağmen figürün mutsuz ve isteksiz olması bir ironi teşkil etmektedir. Olayın yada figürün bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde resmedilmesinden dolayı eserde karikatür etkisinin olduğu düşünülebilir. El ve ayakların normalden çok daha büyük resmedilmesi, vücudunun leke ve çizgilerle karikatürize edilerek halkın sıkıntılarını ve ne zorluklarla çalıştıklarını bizlere resimlerdeki alaycı ve hicivli diliyle anlatmakta olduğu da görülmektedir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

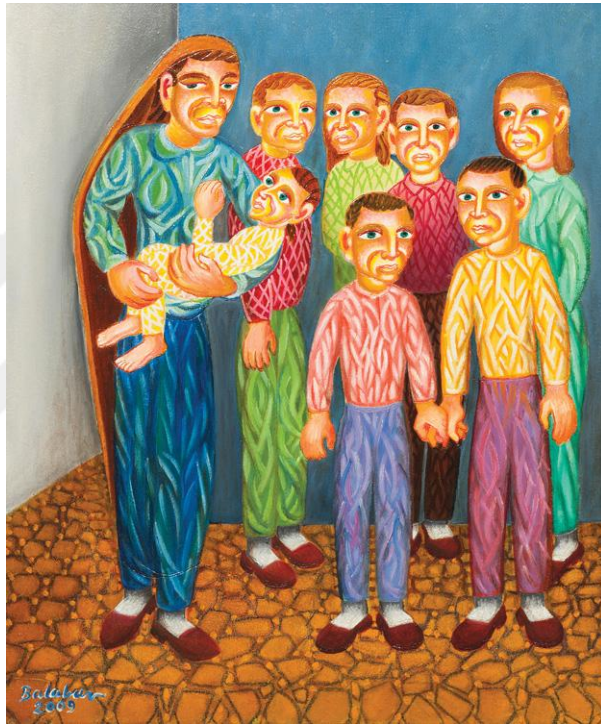

Görsel 55: İbrahim Balaban, "Atlı" 2010, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x40 cm
(<http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=2790&bhcp=1>)

Balaban'ın "Atlı (Görsel55)" isimli resmi dış yapısı bakımından incelendiğinde; eserin 2010 yılına ait olduğunu, 50x40 cm ölçülerinde tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapıldığı görülmektedir. Sanatçının ele aldığı bu dikey kompozisyonda soğuk renkler egemen olmuş ve kontur çizgisinden oldukça yararlanılmıştır. Az bulutlu açık gökyüzünün bulunduğu, tepeliklerle dolu bir doğa manzarası görülmektedir.

Eser iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; günlük yaşantıdan bir kesit alınan resimde at gezintisine çıkan köylü figürünü kendi gözüyle ve tarzıyla mizahi unsurları kullanarak resmetmiştir. Eserde bulunan figürlerin ve olayın gerçek

görüntüden uzak biçim bozarak ve çizgilerle mizahi etki vererek karikatürize edildiği görülmektedir. Bu insan figürünün elindeki kamçıyla ata vurmakta olduğunu ve atın coşkuyla koştuğunu bize figürün el hareketleri, atın ayak hareketleri ve suyun yüzeyindeki dalgalanmalar göstermektedir. Gerçek hayatta ata kamçı vurulduğu zaman açığı çekmesi gerekirken bu eserde sanatçı İnsan figürünün ata kamçı vurmakta olduğunu ve atın bundan keyif alarak koştuğunu da göstererek ince bir mizahi mesaj verdiği de görülmektedir. Figürleri çizgilerle karikatürize ederek mizahi bir anlatımın canlılığını bizlere hissettirmektedir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 56: İbrahim Balaban, "Köylü Aile" 2009, Tuval Üzerine Yağlıboya, 60x50 cm, 53. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesini (<http://www.beyazart.com/sanatici/%C4%B0brahim-Balaban>)

Balaban'ın "Köylü Aile (Görsel56)" isimli resmi dış yapısı bakımından incelendiğinde; eserin 2009 yılına ait olduğunu, 60x50 cm ölçülerinde tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapıldığı görülmektedir.

Eser iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; köylü geniş bir aileyi anlatmaktadır. Dinamikliğin tersine tamamen durağan bir ifade sergilenmektedir. Sekiz figürden oluşan bu kompozisyonun özelliği yüzlerin ve ayakkabıların benzerliği dikkat çekmektedir. Bakışların durağanlığı ve ifadeler birbiri ile eş değerlidir. Yoksul bir aileyi ifade eden bu bakışlar babalarının olmayışı ve onu arayış

içinde olduklarını gözler önüne sermektedir. Çizim tekniği içerik olarak bozuk bir perspektif çerçevesinde işlenmiştir. Bozuk olan vücut proporsiyonu, karikatürel yaklaşımları hissettirmektedir.

3.1.2.7. Mehmet Gülyüz(1938-...)

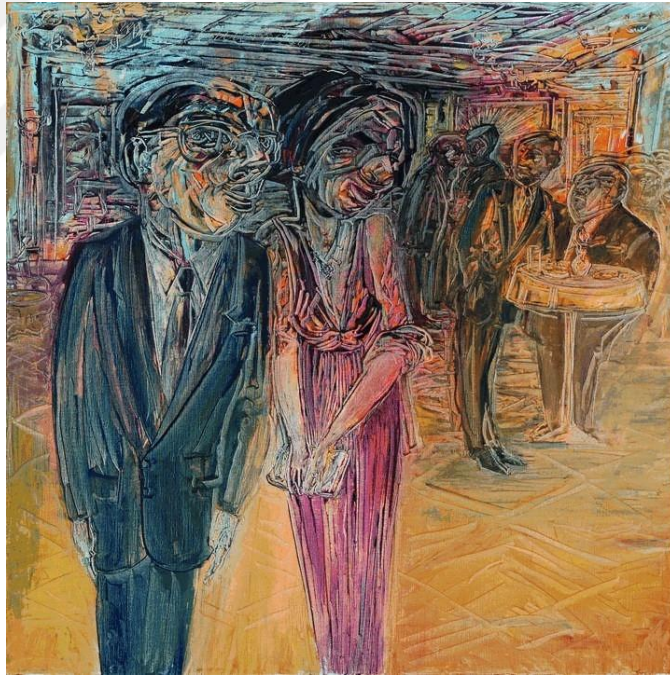
Gülyüz heykeltıraş ve ressam olarak bilinmektedir. Altyapısında günümüz insanının eleştirisi yatan atak, alaycı ve yergici bir yaklaşımla figüratif eserler resmetmiştir(sanal11).Eserleri; karmaşayı ve gücü, inceliği ve kaçınılmazlığı, ani tepkiyi ve uzun süreli anlamı bütünleyen çalışmalarıdır(Akt:Naymanlar, 2010: 72).Figürlerin yüzlerini insandan daha çok hayvan yüzüne benzeterek resmettiği görülmektedir. Giderek figürasyonunu yaptığı formlar, salt maymunlardan köpek ve kurtlara benzeyen yaratıklardan oluşmaktadır. Ahmak insan görüntülerini ve hayvan portrelerini resmetmektedir. Bu göstergeler sonucundaMehmet Gülyüz' ün resimlerinde karikatürel çağrışımlar olduğu söylenebilir(Naymanlar, 2010: 72).Figürasyonun çizgilerinde bir alay yoktur. Resimlerinde traji-komik bir duyarlılık izlenmektedir(Akt:Naymanlar, 2010: 72).

Görsel 57: Mehmet Gülyüz, "Islak Zemin-2011", T.Ü.Y.B, 100 x 80 cm
(<http://theempireproject.com/lang-TR/artists/0-8/selected-165/>)

Mehmet Güteryüz “*Islak Zemin (Görsel57)*” isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x80 cm ölçülerindedir. Sanatçı bu eserin genelinde soğuk renkleri kullandığı görülmektedir.

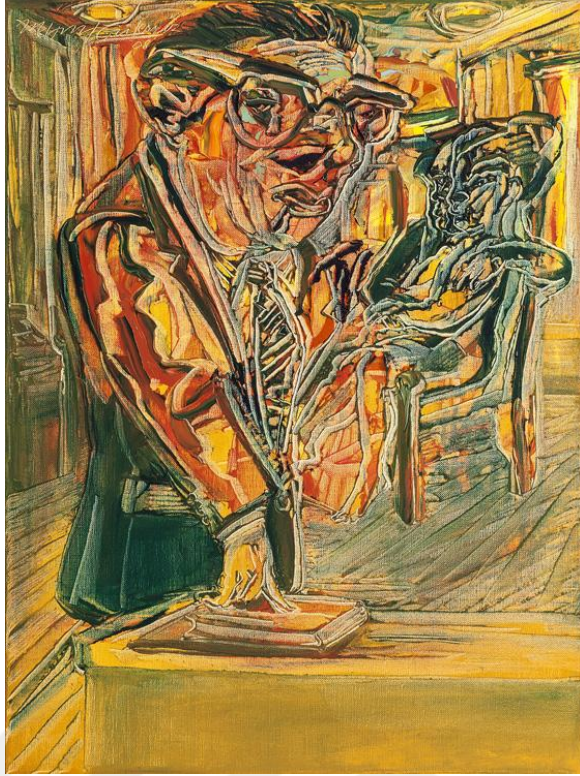
Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; sanatçının karmaşık duygular düşünceler içerisinde olduğu rahatlıkla hissedilmektedir. Soğuk renklerin egemen olduğu bu eserde üç tane figürün bulunduğunu ve anne baba çocuktan oluştuğu görülmektedir. Bu figürlerin kafeterya tarzı loş bir ortamda bulduklarını ve kadın figürünün kucağında bebeğiyle sandalye üzerinde oturduğu görülmektedir. Erkek figürü ayakta durmakta ve çocuğuna sarılmaktadır. Figürlerin yüzlerindeki çaresiz bakış ve mutsuzluk net bir şekilde görülmektedir. Sanatçı bu figürlerde kendi tarzını, fırça darbeleriyle ve karikatür etkisini hissettirerek, karakteristik mizahi unsurlardan faydalanarak güncel olaylardan bir kareyi resmettiği görülmektedir. Sanatçı birbirine sarılmış ama mutsuz bir aile tablosuyla bir ironi yaratmıştır.Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 58: Mehmet Güteryüz, "İlk Resepsiyon-2008", T.Ü.Y.B, 100 x 100 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz>)

Mehmet Güteryüz “*İlk Resepsiyon (Görsel58)*” isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullandığı görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; esere baktığımızda gördüğümüz ilk manzara şık giyimli figürlerin gergin bir ortamda birbirlerini seyrettikleri görülmektedir. Sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullanarak fırça darbeleriyle canlı bir atmosfer yaşatılmaya çalışıldığı görülmektedir. Eserde ön planda duran şık giyimli biri erkek diğeri kadın figürü, sanki böyle resmi ve şık organizasyona ilk kez katılmışlar gibi insanlar arasında sınıf farkını gösterircesine bir çekimsellikle resmedildiği söylenebilir. Arka plandaki belli belirsiz insan figürlerinin gayet rahat olduklarını duruşlarından ve sohbet havası içerisinde bulduklarından anlaşılmaktadır. Sanatçı bu tabloda hem imgesel hem de görsel anlamdaki yaratıcılığını kullanarak karmaşık düşünceler içerisinde, kendine has fırça darbeleriyle eserine yön verdiği görülmektedir. Figürleri insandan çok hayvana benzeterek kendi iç dünyasından, kızgınlığından, bunalımından kareleri gerçek yaşantıda olan kesitlerle bağdaştırarak resmettiği görülmektedir. Hayvan portrelerini ahmak insan portreleriyle bağdaştırarak karikatür unsurlarını yansıttığı açıkça görülmektedir. Sanatçı diğeri eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de karikatürün mizahi etkisini kullanarak trajedi-komik bir duyarlılık izlediği görülmektedir. Buradan yola çıkarak sanatçının toplum ve insanlara karşı kendini soyutladığını ve insan ilişkilerine güvenmediğini anlamak mümkündür. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 59: Mehmet Gülyüz, "Medeni Kanun-2008", T.Ü.Y.B, 65 x 50 cm, 43. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesesi (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz>)

Mehmet Gülyüz "*Medeni Kanun (Görsel59)*" isimli eseri; tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 65 x 50 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullandığı görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; üç figürden oluşmakta ve figürlerin ikisinin bir koltukta oturup gözlem yaptığı görülmektedir. Ön tarafta ana figür ise eli kitap üzerinde tutarak düşünmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu düşünceli takım elbiseli figür ortama gergin bir hava kattığını duruşu ve yüzündeki ifadeden hissettirmektedir. Arka planda gayet rahat mutlu olan çift ise bu gergin ifadenin arkasında bir ironi oluşturmaktadır. Gülyüz'ün genel olarak figürlerinde yansıttığı hayvansı portre ifadeleri bu resimde de görülmektedir. Renk içeriği olarak da kontrast renkleri bir araya gelmiştir. Bu da resme farklı bir algı yaratmıştır. Eserinde renklerle çizgisel biçim bozukluğunu kullanarak karikatürel yansımalar açıkça görülmektedir.

3.1.2.8. Mevlüt Akyıldız(1956- ...)

Toplumsal hayat içindeki çarpıklıkları, iki yüzlülükleri alegorik ve eğlenceli bir dil ile ifade eden sanatçı, resimlerinde bol figür kullanarak geniş bir zaman perspektifi içerisinde resmetmektedir. Resmin yanı sıra karikatürle de uğraştı

bilinmektedir. Akyıldız; gülmece, yergi öğeleriyle kişileri tipleştiren çizgi gücünü, çok figürlü düzenlemelerinde ustalığa aday bir istif yeteneği, boya ve pentür değerleriyle ortaya çıkarmaktadır. Çengi başı, Kalkınma Seferi, Cennet Cehennem gibi hareketli neşeli kalabalıkları konu alarak resimlerindeyoğun bir anlatımcılığı da üstlendiği görülmektedir(Aktaran: Öztürk, 2013: 52-53). Günümüz şartları içerisindeki hüznün ve karamsarlığa rağmen hayattaki komik görünümünden yola çıkarak, “*güleriz ağlanacak halimize*” misali, özgün bir bakış sergilemektedir(Sanal-9,2017).

Görsel 60: Mevlüt Akyıldız, "Horoz Kanto", 1999, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x81 cm (ÖZTÜRK, Neslihan (2013). 1950 Sonrası Türk Resminde Masalsı Anlatım, Yüksek Lisans Tezi, Resim Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya)

Mevlüt Akyıldız'ın “*Horoz Kanto (Görsel60)*” isimli eseri tuval üzerine yağlıboya tekniği kullanmıştır. Eser, 100x81 cm ölçülerindedir. Resim kırmızı rengin hakimiyetinde siyah ve beyaz renklerden oluşmaktadır. Figürlerin yüzlerine bakıldığında ayrıntıya girmeden leke kullanımıyla karikatürize edilgi görülmektedir.

Eser iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; sanki bir eğlence mekanında geçtiğini ve çalgılı türkölü eğlenildiğini izleyiciye hissettirmektedir. Merkezde beyaz kıyafetli, doksanların modasında bir bayan figürü bulunmaktadır ve mekanın elit kesime hitap ettiğini de hissettirmektedir. İncileri, makyajı ve kıyafetiyle figürün şarkıcı olduğunu ve izleyicilerin ruhuna hitap ettiği söylenebilir. Şarkıcının etrafında bulunan karikatürize edilmiş takım elbiseli, bıyıklı ve şapkalı erkek figürleri coşkulu

bir şekilde müzik aletleriyle eşlik etmektedirler. Mekanın loş bir ortamda geçtiğini Akyıldız, kullandığı kırmızı rengin armonisiyle ve transparan boya etkisiyle çok güzel vermektedir. Arka planda şapkalı, inci kolye ve küpeli bayan figürlerinin silüet şeklinde görülmesi, mekanın loş bir ortam içerdiği etkisini desteklemektedir.

Sonuç olarak esere bakıldığında bayan figürlerin kıyafetleri, şapkalı ve takım elbiseli müzisyenler, kanton şarkıcısındaki çok eski zamanlara ait olduğunu hissettiren unsurların bulunması ve fonda kullanılan renkle birlikte masalsı ve mizahi bir anlatıma sahip olduğu görülmektedir. Bu eser kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 61: Mevlüt AKYILDIZ, "Yumurta Yarışı", 1998, Tuval Üzerine Yağlıboya, 54x65cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z>)

Mevlüt Akyıldız'ın "*Yumurta Yarışı (Görsel61)*" isimli eseri tuval üzerine yağlıboya tekniği kullanılmıştır. 54x65 cm ölçülerindedir. Genel olarak eser toprak renkleri ve beyaz renkten oluşmaktadır.

Eserin iç yapısı bakımından incelediğinde ise; esere baktığımızda şık giyimli altı bayan figürünün yumurta yarışı yaptığı görülmektedir. Karikatürize edilmiş figürlerin mizahi unsurlarının tadının yanı sıra bayan figürlerinin pür dikkat oyuna odaklandıklarını ve ciddiye alarak heyecanla oynadıkları hissedilmektedir. Bayan figürlerinin asil soydan, zengin kesimden oldukları kıyafetlerinden ve inci takılarından çok rahat anlaşılma ve bir yumurtadan

çıkışına birbirlerine benzerliklerini göstermesi sanatçının o dönemki soylu kesimden insanları alaycı bir bakışla karikatürize ettiği görülmektedir. Kafalarının üzerindeki ördek ve kuşlar sanki bayanların yarışta dengelerini sağlamakta yardımcı olup ve şans getirdiklerini hissettirmektedir. Yarışmada en önde giden figürün ağzında bulunan kaşıktaki yumurtanın ve kafasındaki ördeğin daha iri daha farklı olması o figürün yol gösterici bir konumda olduğunu hissettirmektedir. Yarışmayı yaptıkları mekanın bir sokak havası ve kasvetli olduğunu da kullanılan renklerden ve arkadaki fırça darbelerinden anlaşılmaktadır fakat ön planda bulunan insan figürlerinin yarış ve eğlence peşinde olduklarını, bu durumu lekese fırça darbeleriyle, yüz ve vücuttaki mizahi etkilerle bizlere göstermektedir. Bu eseri kuramsal olarak değerlendirdiğimizde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 62: Mevlüt AKYILDIZ, "Nergiz Sultan", 1984, Tuval Üzerine Yağlıboya, 81x100cm, 14. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesini (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z>)

Mevlüt Akyıldız'ın "*Nergiz Sultan (Görsel62)*" isimli eseri tuval üzerine yağlıboya tekniği kullanılmıştır. 81 x 100 cm ölçülerindedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; kasvetli bir havada uçsuz bucaksız deniz üstünde yüzen vekoltuk tarzına bürünmüş kayık üzerinde süzülen sultan ve dokuz figür olduğu görülmektedir. Bu dokuz figürden yalnızca halinden memnun duran kişi Sultanın ta kendisidir. Arkada duran iki figür elinden geldiğince

Sultanı memnun etmeye çalışmaktadır. Bir de çalgıcı vardır. Bu figür ise soğuk ortamı bir nebze de olsa ısıtma çabasında tek başına uğraş içerisinde. Diğer geri kalan figürler ise umutlarını kesmiş bir şekilde buldukları ortamdan kurtulma düşüncesine kapılıp hareketsizce durdukları gözlemlenmektedir. Figürlerin yüzlerindeki lekesel darbeler ile verilen ifadeler resimdeki karikatürel yaklaşımları hissettirmektedir.

3.1.2.9. Mustafa Horasan

Yaşamın trajik yanını, şiddet ve yılgınlığı ifadeci bir figür anlayışı ile ele alan Mustafa Horasan yüzeysel mekan kurguları içinde bir veya birkaç figürden oluşan kompozisyonlarında bu figürleri cinsel kimliklerinden ve kişiliklerinden soyutlayarak birer gölge insana dönüştürdüğü bilinmektedir. Eserlerinde genellikle hayvansı nitelikler ilave ederek yarı insan, yarı hayvan özellikli varlıklar resmetmektedir. Figürlerde kullandığı renk dokusu resmin içeriğini güçlendirmektedir. Sanatçıda figür, dış dünyadaki karşılığını temsil etmenin ötesinde, öncelikle amblem niteliği ile dikkati çekmektedir. Horasan'da hemen her figüründe bir tür mühür yüz'e dönüşmüş olması bunu açıkça kanıtlamıştır (Akt: Naymanlar, 2010: 84).

Görsel 63: Mustafa Horasan, "Figürlü Kompozisyon-2001", T.Ü.Y.B, 70 x 80 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatici/Mustafa-Horasan>)

Mustafa Horasan “*Figürlü Kompozisyon (Görsel63)*” isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 70x80 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullandığını görülür.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde ise; sanatçı resmin içerisinde kullanmış olduğu renklerin tonları ve gölgelemeleri ile bir karamsarlık simgesi ortaya koyduğu hissedilmektedir. Aynı zamanda figürün tek başına bir koltukta elinde bulunan bardak ile de yalnızlık ve keyif düşkünü bir yaşam ortaya sunduğunu göstermektedir. Resimde bulunan hayvan figürleri ile yalnızlığını hayvanlarla gidermeye çalışan ve hayvanları da avlamaktan zevk alan bir yapıyı göstermektedir. Eserin geneline baktığımız zaman çizgilerin, fırça darbelerinin ve figürlerdeki karikatür izlerinin, kargayla konuşan insan figürü izleyicide gerginliğe sebep olan mizahi unsurları net bir şekilde aktardığını göstermektedir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 64: Mustafa Horasan, "Figürlü Kompozisyon-2002", T.Ü.Y.B, 70 x 100 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan>)

Mustafa Horasan “*Figürlü Kompozisyon-2002 (Görsel64)*” isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 70x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak renklere ağırlık verildiği görülür.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde sanatçı eserinde genel olarak kırmızı kan rengini kullandığı görülmektedir. Karanlık loş bir mekanda iki erkek

figürünün sohbet ettiği görülmekte ve şık giyimli olan erkek figürü mekanın orta kısmında bulunan sarı koltukta oturmaktadır. Hemen koltuğun yanında ayakta duran erkek figürü sahibinden emir beklercesine pür dikkat şık giyimli erkek figürünü dinlemekte olduğu görülmektedir. Ayakta duran erkek figürünün kıyafetinden ve üzerindeki uzun siyah önlükten çalışan bir hizmetli olduğu anlaşılır. Yerde timsah postunun bulunması bize avcılıkla uğraştıklarının da simgesini vurgulamış olabilir. Oturan şık giyimli erkek figürünün kucağındaki sarı kediyi sevmesi; o kadar karanlık köhne ürküten ortamın ve figürlere rağmen sevmek duygusunun olduğunu, huzur aradığını bizlere hissettirmektedir. Resimlerinde karikatür sanatından izlerin yansımalarını da abartıya dayalı kaygıdan, mizah, eleştiri ve tasayı bir arada tutmakta olduğundan anlaşılmaktadır. Sanatçının eserlerin de gerçek yaşamdaki olayın ve insanın bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde veyakısa, özlü bir fikir vermek amacıyla resmederek aktardığı da görülmektedir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 65: Mustafa Horasan, "Denize Doğru - 1996", T.Ü.Y.B, 100 x 150 cm, 53. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesini (<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan>)

Mustafa Horasan "*Denize Doğru -1996 (Görsel65)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x150cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak renklere ağırlık verildiği görülür.

Eserin iç yapısına bakıldığı zaman; eski dönemlere ait at arabalarının sanatçının iç dünyasıyla değişime uğradığını göstermektedir. Hatta at öyle bir değişime uğramıştır ki uçarak bağlı olduğu aracı çekmektedir. Sanki arabanın kontrolünde olan kişi bir yere yetişecekmiş gibi aceleci bir ifadeye bürünmüş

olduğunu görmekteyiz. Arkadaki figür ise aracın parçası gibi sabitlenerek monte edilmiş ve gövdesi boş bir şekilde figürün arkasına yerleştirilmiştir. Bir yaz gününde çiçeklerin ardından yola çıkarak, figürün telaşlı hali resme hareketlilik verdiği gözlemlenmektedir. Sanatçının figürleri ve anatomideki abartılı biçim bozmaları ile resimdeki karikatürel yaklaşımları göstermektedir.

3.1.2.10.Nuri Abaç(1926-2008)

Resmin fonunda mimari formasyonu çağrıştıran bir dokusal yapı geliştiren Abaç, bu alt-yapı üzerinde çok figürlü ve istifleme eğilimli "mizahi bir durumu" sahneleme düşüncesindedir. Eserlerinde geleneksel Orta Oyunu ve Karagöz'ün sunduğu görsellikteki tiplere çalışmalarına rastladığımız ve kendine mal eden, sıcak ve sempatik sunumlar gerçekleştirdiği görülmektedir. Abaç'ın mimari yapıdaki anlayışına bağlı yaklaşımın geçmişe özlemle eşdeğer, toplumsal eleştiri de içeren ironik göndermeler bulunmaktadır. Abaç 1970'den önceki resimlerinde Anadolu kültürünün efsanevi mitolojik yaratıklarını masalsı ve gerçeküstü-mizahi bir biçimle resimlediği görülmektedir. Sonraki dönemlerde ise, Karagöz'ün kişiliği ve biçim benzetmesindeki tarihi ve güncel temaları, olayları ele almıştır. Çay bahçeleri, balıkçılar, pazaryerleri, simitçiler gibi ülkenin akla gelebilecek özgün tüm ayrıntıları üzerinde yoğunlaşarak resmetmiştir. Geleneksel anlatım biçimlerinden, kültürel kalıtların biçim dillerinden etkilendi ve yöreselliğin evrensel duyumuna ulaştı. 2008 yılında Ankara'da vefat etti (Sanal-10, 2017).

Görsel 66: Nuri Abaç, "Karagöz'ün Kayığı" 1978, Tuval Üzerine Yağlıboya, 80x115 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7>)

Nuri Abaç'ın “*Karagöz'ün Kayığı (Görsel66)*” isimli eseri tuval üzerine yağlı boya tekniğı kullanılarak yapılmıştır. Eser 80x115 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde çoklu figür ve yatay kompozisyon kullandığı görülür.

Eseri iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; insani bir masalın içindeymiş gibi uzaklara alıp götürmektedir. Kendine has masalsı vapur tasarımlarıyla, masal dünyasına özgü yelkeni ile çoklu figürleri konu aldığı söylenebilir. Aldığı mimarlık eğitiminin resimleriyle bütünleştiğini ince hesaplarla yapılan düşsel tasarımlarında çok net şekilde görülmektedir. Yelkenin bir köşesinde Karagöz diğerinde ise Hacivat figürünün bulunması resmin ön yapısı açısından denge oluştururken iç yapısı açısından da Karagöz ve Hacivat orta oyunundaki atışmalı mizaha gönderme niteliğinde olduğu söylenebilir.

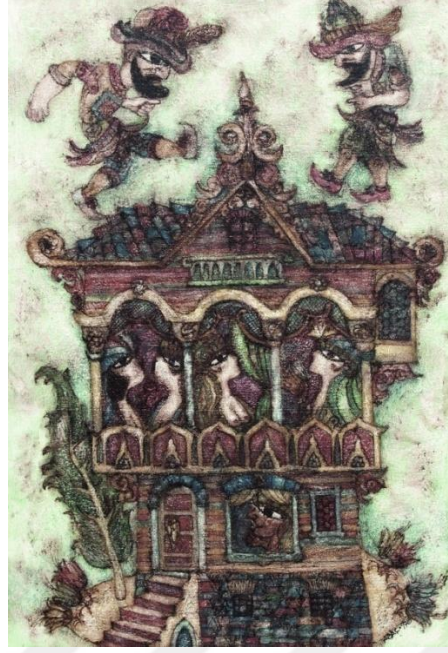
Yelkendeki diğer figürlerin birbirleriyle hoş muhabbet içerisinde betimlenmesiyle seyahatten memnun halde oldukları hissedilmektedir. Gemiye yaklaşan efsanevi mitolojik yaratık şeklinde ağzını açmış, dilini çıkarmış tıslar şeklinde çizilmesiyle sanki gemiye zarar vermek istercesine yaklaşıldığı düşünülebilir. Resimdeki bütün figürlerin göz yapısının Karagöz ve Hacivat'ın göz yapısıyla aynı olduğu görülmektedir. Bu durum ressamın diğer figürler üzerinde de mizahı etkilerin yoğunlukla işlediğini göstermektedir. Olayların yada insanların bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde resmedilmesi bizlere karikatür etkisinin olduğunu bir kez daha vurgulamıştır. Eserde, gerçekte alakası olmayan mekanın boşlukta bırakılması da yine düşsel ortamın bir diğer göstergesidir. Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 67: Nuri Abaç, "Figürlü Kompozisyon" 2000, Tuval Üzerine Yağlıboya, 30x40 cm
(<http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7>)

Nuri Abaç'ın "*Figürlü Kompozisyon (Görsel67)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 30x40 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullandığı görülür.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde ise;sanatçı kendisine has çizgisiyle tasarladığı deveyi,karikatürize ederek ve ince esperili mizahi anlatım diliyle resmettiği görülmektedir. Eserdeki gerçeküstü ve karikatürize edilmiş bu tasarımın insanların sosyal yaşantısında deniz üzerinde gezintiye çıkmak için bindikleri vapur olduğubilinmektedir. Bu mizahi unsurları taşıyan mizahi vapurda insanların deniz gezintisine çıkmak için hazır olduklarını ve beklemekte olduklarını vapurun kaptanı konumundaki devenin duruşu ve bakışından anlaşılmaktadır. Anlatırken de düşündürmeye, güldürmeye önem veren mizahi unsurları kullanan sanatçının bu eserinde kapalı ve karamsar yüklü gökyüzüne sahip bir havayı resmetmiştir. Eserde bu karamsar yüklü gökyüzüne rağmen vapurda bulunan renklerin sıcaklığı, vapurun kenarında duran üzgün çocuğun elinde bulunan mis kokulu çiçek ve zemine yerleştirilmiş çiçek motiflerinin geleceğiveya deniz gezintisinin güzel geçeceğine dair umut vaat edercesine bir ironi söz konusu olduğu görülmektedir. Resimdeki bütün figürlerin göz yapısının Karagöz ve Hacivat'ın göz yapısıyla aynı olduğu görülmekte olup bu durum ressamın diğer figürler üzerinde de mizahi etkilerin yoğunlukla işlediğini göstermektedir.Bu eser, kuramsal olarak değerlendirildiğinde Anlatımcı Kurama dahil edilebilir.

Görsel 68: Nuri Abaç, "Karagöz'ün Konağı" 1978, Tuval Üzerine Yağlıboya, 114x79 cm, 31. Beyaz Çağdaş ve Modern Sanat Müzayedesi (<http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7->)

Nuri Abaç'ın "*Karagöz'ün Konağı (Görsel68)*" isimli eseri; tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 114x79 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullandığı görülür.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; Abaç'ın imge dünyasında yarattığı evin, karikatürize edilerek resmedilmiş hali görülmektedir. Abaç'ın oluşturduğu bu evde, dört kadın figürü yer almaktadır. Evin çatısında ise Karagöz ve Hacivat bir biriyle çekişmekte olduklarını, el ayak hareketleri ve yüzdeki mimiklerden anlaşılmaktadır. Karagöz ve Hacivat evdeki kadınların dikkatini çekmiş ve tüm ilgi bu ikiliye kaymış olduğu görülüyor. Boş zemin üzerine resmedilen bu eser sadece evin yapısı ve figürlerden oluşmaktadır. Geleneksel Halk Oyunlarının baş kahramanları olan Karagöz ve Hacivat, oyunlar içerisinde karikatüre edilerek anlatılmıştır. Eserde kullanılan bu kişilikler, resimde direk olarak karikatürel yaklaşımları bizlere göstermektedir. Abaç'ın resmettiği diğer figürler de Karagöz ve Hacivata benzetilerek bu oyunun içerisine dahil edildikleri görülmektedir.

4. BÖLÜM - UYGULAMA ÇALIŞMALARI

4.1. Seher Tüzün'ün Uygulama Çalışmalarında Karikatürel Yaklaşımlar

Seher Tüzün'ün bir seriden oluşan ve karikatürel yaklaşımlar görülen bu çalışmalarında asıl iletilmek istenen mesaj dili, tasarımın biçimsel yapısıyla kesinlik kazanarak aktarılmaktadır. Tüzün'ün resimlerinde karikatürel yaklaşım tasarımın biçimsel yapısı; bütünlük, üslup, düzen, uyum, denge, hareket, ritim, anlaşılabilirlik ilkesiyle oluşturularak ortaya çıkmaktadır. Bu sayede eserlerin de iletmek istediği mesajı duygusal ve düşünsel anlamda var olan kavramları betimleyebilmektedir.

Görsel 69: Seher Tüzün, "Karmaşıklık Dili" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Karmaşıklık Dili (Görsel69)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Bu eserde sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanıldığı görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; soğuk ve sıcak renklerin hakim olduğu bu resimde ilk gözüme çarpan yarı çıplak, yaşlı kadın figürüdür. Bu kadın figürünün sırtında heybesi ve heybesine bağlantılı ayak kısımları da dikkat çekmektedir. Ayaklarının dokuz tane güzel ve sempatik ördek figürlerinden oluştuğu görülmektedir. Genellikle kuşlar Türk mitolojisinde ruh sembolü olarak kullanılmaktadır. Cenneti temsil ettiği düşünülen bu hayvanların şamanın biçimine girerek onları korumakta olduğu da bilinmektedir. Özellikle resimlerde ördek

figürünün kullanılması güzellik ve iyi şans temsil etmektedir. Yani bu resme bakıldığı zaman çıplak, yaşlı ve kendinden emin, başı dik bilge kadın figürünün anaçlığını, güzelliğini ve iyiliğini simgeleyen ördek ayaklarıdır. Aynı zamanda ördek ayaklarıkadının hayatta güçlü adımlarla ilerlediğini göstergesi olarak düşünülebilir. İyiliği simgeleyen bu yaşlı kadın figürünün arka kısmında ve onunla bağlantılı olan üç kadın figürü olduğu da görülmektedir. Figürlerin renk tonları ve çift gözlü oluşları dikkat çekmektedir. Kadın figürünün çift gözlü betimlenmesi hayatın içinde iki yüzlü insanların ve kötü olayların var olduğunu sembolize etmektedir. Tüzün'ün hemen hemen tüm resimlerinde figürlerin karikatürel yaklaşımla çift gözlü betimlendiği görülebilir. Kadın figüründeki göğüslerin görünmesi anaçlığını simgelerken, mavi renk tonlarında resmedilmesi ise çevreden gelen bütün olumsuzluklara ve kötülöklere karşı soğuk kanlılıkla kendini koruduğunu, savunduğunu göstermektedir. Ördek figürlerinin kadınları koruduğunu, güzelleştirdiğini ve mutluluk verdiğini simgelerken diğer taraftan kadın figürlerinin saç kısmındaki dalgalanmalar ve gökle birleşerek bir kaos oluştururcasına resmedilmesi aynı zamanda kadınların hassas duygularının da olduğunu gösterircesine eserde bir ironi oluşmasına sebep olmuştur. Gökte oluşan renk tonlarının zeminde de kullanılması eser içerisindeki dengeyi sağladığı da görülmektedir. Eserdeki ortamın ve figürlerdeki çene, yüz, göz ve vücutlardaki abartılı çizgi sanatının kullanılması bizlere karikatür sanatından yansımalarını göstermektedir.

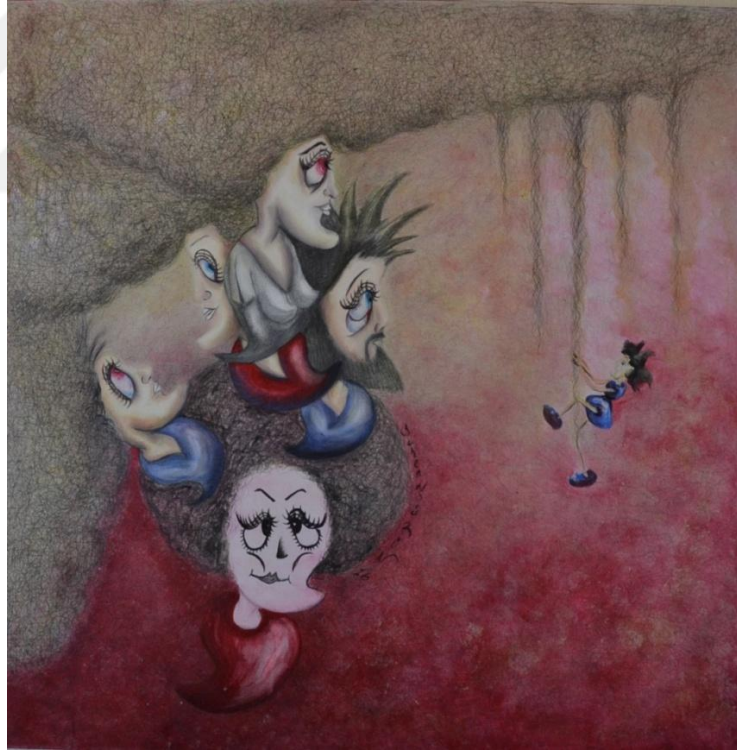

Görsel 70: Seher Tüzün, "Ailevi Dengesizlik" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Ailevi Dengesizlik (Görsel70)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkleri bir arada kullandığı görülmektedir.Eser sahibinin kendine has çizgisiyle ve tarzıyla beş kişiden oluşan çekirdek aile fotoğrafını resmettiği görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise;abartıya dayalı figürlerin yüz ifadeleri ve şekillerinden mutlu oldukları anlaşılmaktadır. Adeta aile fotoğrafı çekirmek için poz verdikleri düşünülebilecek bu resmin tam orta kısmında yer alan şık giyimli, üç gözlü erkek figürünün hem mutlu hem de düşünceli olduğu yüz mimiklerinden anlaşılabilir. Kırmızı paltosu ve şapkasıyla dikkat çeken erkek figürünün bakımlı ve zengin kesimden olduğu da görülmektedir. Erkek figürünün sağında ve solunda bulunan kadın figürlerinin ana-kız oldukları da saç, yüz ve kıyafetlerinden anlaşılmaktadır. Ön kısımda birbirlerine gözleriyle yandan süzerek bakan biri erkek diğeri kız figürlerinin de ikiz kardeş oldukları, üzerlerindeki tişörtten ve birbirlerine çok fazla benzerliklerinden anlaşılmaktadır. Birinin elinde top diğeri kedi bulunan çocuk figürlerinin oyun oynamak için sabırsızlıkla

durdukları görülmektedir. Çocukların omzunda oturan iki küçük karakter ise eser sahibinin özgürlük, mutluluk, güzellik adına simge olarak kullandığı söylenebilir. Sanatçının incelenen diğer tablosunda kullandığı ördek misali küçük figürler bu eserde de mutluluk, özgürlük ve saflığı temsil etmektedir. Yetişkin erkek figürü bakımlı ve şık giyimiyle dikkat çekerken diğer aile fertlerinin sıradan ve özensiz giyimli olmaları da akıllarda karmaşaya yol açması hedeflenerek kadınların aile içinde erkeğe bağlılığının erkeğin ise tam tersi bağımsız davranmasının ironik bir göstergesidir. Aynı zamanda kadın figürlerinin dolgun ve kıvrırcık saçlarının gökyüzüyle bütünleşerek arka fonda kıvrırcık görünümlü çizgi detaylarıyla devam etmesi bizlere özgürlüğü ve hayatı doyasıya yaşamayı sevdiklerini de simgelemektedir. Karikatürize edilerek resmedilen figürlerin çenelerinin yamukluğu, göz ifadeleri, biçimlerinin bozukluğu, üç gözlü olmalarının sebebi gerçek hayattaki yapmacıklığın, sahte, yalancı, fesat, dedikoducu ve birbirlerini çekemeyen insanları simgelediğini vurgulamak gerekmektedir.

Görsel 71: Seher Tüzün, "Rüyalarda Fısıltı" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Rüyalarda Fısıltı (Görsel71)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde ağırlıklı olarak kırmızının tonlarını kullandığı ve dengeyi sağlamak için

mavi rengi kıyafetlerde lekesele olarak kullanıldığı görülmektedir. ifadeci ve karikatürist değerler taşıyan bu çalışmada renklerden ziyade biçim dilindeki dışavurumcu yaklaşımın gözler önünde olduğu görülmektedir. Karikatürize edilmiş portreler ve bedenleri olmayan biri erkek dördü kadın figürü bulunmaktadır. En alt kısımda bulunan kadın figürü bonus, yuvarlak saçlarıyla ve içlerinde en yaşlı figür olması sebebiyle diğer portrelerin bu kadın figürünün saçlarının üzerinde toplandıkları görülmektedir. Eserde iki kırmızı, iki mavi, bir beyazdan oluşan ve vücutları olmayan figürler bulunmaktadır. Üst kısımda bulunan bayan figürlerinin saçlarının abartılı bir şekilde kıvrıkcık ve kabarık olduğu görülmektedir. Bu saçların yoğunluğu gökyüzünü tamamlarcasına tablonun iki kenar kısmını kapladığı görülmektedir. Tablonun diğer iki köşesinin de renk tonlarıyla kaplanarak resmedildiği görülmektedir. Kompozisyonda bu şekilde bir dengenin sağlandığı da görülmektedir

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; erkek figürünün çift gözlü olmasının iki yüzlü insanların sembolü olarak dikkatleri çekmektedir. Figürler tablonun sol kısmında üst üste istiflenmiş şekilde olduğu görülmektedir. Bu istif insan ilişkilerinin karmaşıklığının sembolüdür. Arka planda bulunan kırmızı renk tonlarının alt kısımda, koyu kırmızıdan başlayarak üst kısma doğru çok açık bir renk geçişinin oluşması da eserde doluluk-boşluk oranının dengelendiğini de göstermektedir. Sağ üst köşede bulunan saç topluluğundan aşağıya doğru beş saç püskülünün sarktığı da görülmektedir. Orta kısımda ve en uzun olan saç püskülünden yukarıya doğru tırmanmaya çalışan mavi kıyafetli minik bir karakter bulunmaktadır. Figürlerin bedenlerinin olmaması, soluk benizli olmaları ve kızıl tonlarında olan gökyüzünde bulunmaları ruhlar aleminde veya rüyada özgürlüğe kavuştuğunu simgelemektedirler. Eser sahibinin gerçek hayattaki zorluklarla baş ederken iç dünyasında fırtınaların estiğini ve yaşam dolu, özgür ruhlu olduğu eserlerinde açıkça görülmektedir. Hayatında karşılaştığı sorunlarını kendi iç dünyasıyla harmanlayarak, tarzını ve karakterlerini oluşturarak kendine has üslubuyla figürleri karikatürize ederek anlamlar yüklediğini ve bu sorunları bir mesaj niteliğinde resmettiği görülmektedir

Görsel 72: Seher Tüzün, "Sanatsal İşler" 2018, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Sanatsal İşler (Görsel72)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renk armonilerinin bir arada kullandığı görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; eserin merkezinde çizili kurumuş bir ağaç figürü görülmektedir. Bu ağaç sanatçının hayal dünyasından bir karakter olarak resmedildiği açıkça görülür. Eser sahibinin, karikatürize ederek resmettiği eserde kurumuş olmasına rağmen umut dolu mavi gözleri, gülen dudakları ve rengarenk kolları olan ağaç figürü bulunmaktadır. Bu kolların her birinde fırça, palet, boya ve ördek figürü resmedilmektedir. Sanatçı görünümlü, güler yüzlü, umut dolu, sanat kokuları saçan bu ağaç figürünün üst kısmındaki dallarının dans edercesine hareketlerle etrafta bulunan insan figürleriyle kaynaştığı da görülmektedir. Dallarının her birinden umut, güzellik görünen bu ağacın iyilikle beslendiği, sanatla ruhunu doyurduğu, kötülükle, fesatlıkla, dedikoduyla işi olmayan bir yapıdaki karakteri simgelediği söylenebilir. Bu umut dolu ağaç figürünün etrafını saran insan figürleri ve yüzleri görülmektedir. Bu insan figürlerinin bazılarının hayranlıkla ağaç figürünü izlediği görülürken bazılarının ise çekemeyen, dedikodu yapan, kötü düşünceli insanlar oldukları anlaşılmaktadır. Yüzlerdeki ufak mimikler,

kullanılan renk tonları, çift gözler, eğri çeneler izleyiciye bu yargıyı desteklediğini hissettirmektedir. Aslında günümüzde de birçok insanın sanattan, resimden, güzellikten, iyilikten uzak olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Tüzün'ün bu sorunu konu olarak işlediği ve kendi iç dünyasından yansımalarla oluşturduğu karakterleri ve olayları resmettiği söylenebilir. Eserde karikatür sanatının izlerin yansımalarını da abartıya dayalı çizgilerin, eleştiriye yönelik mizah unsurlarının bulunması göstermektedir.

Görsel 73: Seher Tüzün, "İsimsiz Figürler" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*İsimsiz Figürler*(Görsel73)" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renk armonilerinin bir arada kullandığı görülmektedir.İki insan portresinin bulunduğu ve açık mavi bir boşluk içerisinde resmedildikleri görülmektedir. Figürün biri normal ten rengi ile resmedilirken arka kısımda duran erkek figürünün ten rengi mavi olarak işlenmiştir. Özellikle figürlerin yüzleri ve vücutları karikatürize edilerek anlamlar yüklenmiştir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; ön kısımda bulunan mavi saçlı kırmızı kıyafetli kadın figürünün bakıma ve süse düşkün olduğu takılarından anlaşılmaktadır. Kadın figürünün arka kısmında duran erkek figürü hem kadını hem de çevreyi seyrettiği gözlerindeki bakış açısından anlaşılmaktadır. Erkek figürünün

ten renginde ve kıyafetlerinde soğuk renklerin hakim olduğu görülmektedir. Bu duruma rağmen erkek figürünün bakışlarının ve dudağında kullanılan sıcak renk tonlarının varlığı bizlere figürün sıcakkanlı, sempatik, iyi bir insan olduğunu göstermektedir. Esere genel anlamda bakıldığında mizahi unsurları taşıyan, karikatürize edilmiş iki insan figürünün renk ve biçimlerinden kaynaklı çok soğuk, çirkin insanlar gibi göründükleri bilinmektedir. Bu düşüncenin aksine figürlerin bakışlarındaki yumuşaklık, sıcak renk tonlarındaki göz ve dudaklar, yüzlerdeki samimi bakışlardan bu figürlerin güzel karakterli ve iyi insanlar oldukları anlaşılmaktadır. Arka zeminde açık mavi renk kullanılırken üzerine siyah çizgilerle açıklık-koyuluk dengesi sağlanarak kompozisyondaki dengenin de sağlandığı görülmektedir.

Görsel 74: Seher Tüzün, "Bir Aşk" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Bir Aşk (Görsel74)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkle düzen oluşturularak resmedildiği görülmektedir.Eserin tam merkezinde iki yaşlı insan figürünün bulunduğu ve bir konuşma içerisinde oldukları beden dilinden anlaşılmaktadır.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde ise; figürlerin yüz ve bedenleri abartılı çizgi sanatından esinlenerek karikatürize edilmiş ve eser sahibinin iç dünyasıyla harmanlanarak yorumlandığı açıkça görülmektedir. Figürlere bakıldığı zaman kendi hallerinde, orta gelirli bir çift olduğu da görülmektedir. Yaşlı erkek figürünün kızgın bir şekilde karşısındakiyle konuştuğu anlaşılmaktadır. Kadın figürünün çift gözlü resmedilmesi de dikkat çekmektedir. Bu kadın figürünün üzgün bir yüz ifadesiyle eşinin anlattıklarını sakince dinlediği görülmektedir. Arka planda mavi ve beyaz renkler kullanılarak bulut görünümü verildiği de görülmektedir. Bu arka plandaki renk tonları, olayın bir yaz günü açık havada geçtiğini göstermektedir. Eserde bir başka dikkat çeken görüntü de erkek figürünün yukarıya kaldırdığı kolunda, insanlara ve hayata küsmüş şekilde oturan minik karakterdir. Bu minik karakterin iyiliği, özgürlüğü temsil ettiği diğer eserlerdeki anlatımlardan bilinmektedir. Bu minik karakterin kavgadan, gürültüden, tartışmalardan fazlasıyla etkilendiği ve üzüldüğü anlaşılmaktadır. Aynı zamanda elinde ipini tuttuğu, gökyüzünde havalanan sıcak renkli kalp şeklinde olan balonu bulunmaktadır. Bu görüntüde asıl verilen mesaj; insanların birbirleriyle kavgalar ederek, tartışarak, kısıtlamalar koyarak kendilerinde ve yakın çevrelerinde derin yaralar açtıklarını vurgulamaktadırlar. Bu derin yaralar sonucunda sevginin azalabileceğini, özgürlüklerin önüne setlerin kurulabileceğini, düşünce yapılarının bile değişebileceği vurgulanmaktadır. Bütün bunlara rağmen gökyüzünde karikatürize edilmiş uçan kalpli balon misali özgürlük insanın ruhundadır.

Görsel 75: Seher Tüzün, "Parti Zamanı" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Parti Zamanı (Görsel75)*" isimli eseri; tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkle düzen oluşturularak resmedildiği görülmektedir.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde ise; eğlence, mutluluk, sevgi, coşku ve keyif temalarını içeriğinde barındırmaktadır. Eserin merkezinde resmedilen iki insan figürü bulunmaktadır. Gözlerin oldukça iri, çenelerin dışa doğru uzatılması, kaşların renkli ve kalın konturlerle yüzde yer alması gibi biçim bozumları figürlerininkarikatürel betimlenişini oluşturur. İnsan figürünün açık havada parti ortamında oldukları anlaşılmaktadır. Figürlerin üzerindeki kıyafetlerin soğuk renkli olduğu ve şapkalarının sıcak renk tonlarında olduğu görülmektedir. Figürlerin üzerlerinde bulunan gözlük, şapka, küpe ve ağız kısmında bulunan parti düdüğü gibi unsurlar partide olduklarını göstermektedir. Bu figürlerin mutlulukları ve keyfe düşkün oldukları yüzlerindeki mimiklerden anlaşılmaktadır.

Görsel 76: Seher Tüzün, "Düşünceler" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 90x100 cm(Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Düşünceler (Görsel76)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 90x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde sıcak ve soğuk renkle düzen oluşturularak resmedildiği görülmektedir.

Eserin içyapısı bakımından incelendiğinde ise; siyah boş zemin üzerine renkli ve beyaz hareketli çizgilerin oluşturduğu görüntü sonsuzluğu simgelemektedir. Bu sonsuz siyah zemin üzerinde deforme olmuş mizah unsurlarını taşıyan karikatürize edilmiş üç figür bulunmaktadır. Bu figürlerin kollarının olmaması ve bedenlerinin siyah fonla kaynaşarak belirsiz bir biçimde geri kalan vücutlarının yok olması ebedi sonsuzluğu simgelediği söylenebilmektedir. Biri kadın ikisi erkek olan insan figürlerinin düşünceler içerisinde etraflarını seyrettikleri görülmektedir. Her bir figürün karışık duygular, düşünceler içerisinde olduğunu etraflarına şaşkın bir şekilde bakmalarından ve gözlerinin şaşkınlıktan anlaşılmaktadır. Figürlerin hepsinde üçer göz bulunmaktadır. Ortada ve ön kısımda bulunan erkek figürünün saçlarından, yüzündeki mimiklerden, kulağındaki küpelerden çok eğlenceli ve marjinal bir insan olduğu anlaşılmaktadır. Diğer arkada bulunan figürlerinde marjinal erkek figürüne benzer eğlenceli tipler olduğu saç şekillerinden ve duruşlarından

anlaşılmaktadır. Karikatürün mizahi etkisini kullanarak traji-komik bir duyarlılık izlediği görülmektedir. Eserde karikatür sanatından izlerin yansımalarını da abartıya dayalı çizgilerden, mizah unsurlarından ve eleştiriye yönelik resmedildiğinden dolayı görülmektedir.

Görsel 77: Seher Tüzün, "Uçmak" 2019, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*Uçmak (Görsel77)*" isimli eseri; tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eseri sıcak ve soğuk renklerle düzen oluşturularak resmedildiği görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; figürlerin yüz ve bedenleri abartılı çizgi sanatından esinlenerek karikatürize edilmiş ve eser sahibinin iç dünyasıyla harmanlanarak yorumlandığı açıkça görülmektedir. Mavi bir sonsuz boşluk yüzeyine tek bir objenin ve figürlerin resmedildiği görülmektedir. Esere bakıldığında ilk dikkatimizi çeken kırmızı ve siyah renkli kilim şeklinde olan uçan araçtır. Bu uçan aracın on bir tane uzunuzun tellerden oluşan kollarının olduğu görülmektedir. Bu kollarda bulunan mavi boncukların bereketi simgelediğini belirtmek gerekmektedir. Bereketi simgeleyen kollarda oyun oynayan, tırmanan, salıncakta sallanan beş minik karakteri görmekteyiz. Özgürlüğün, bereketin, iyiliğin simgelerini taşıyan unsurların bulunduğu bu tabloya bakıldığında geçmiş zamana

özlemi, çocukluğuna özlemi resmettiği de söylenebilmektedir. Eserde mizahi unsurlar taşıyan karikatürize edilmiş çift gözlü, çift başlı ve kolları olmayan bir bedende bütünleşmiş figür bulunmaktadır. Bu figürün siyah şort takım giydiği ve yeşil kravat, kemer, ayakkabıyla kombinlediği de görülmektedir. Bu düzenli ve uyumlu giyim tarzından çift başlı figürün yaşam standartlarını anlayabilmekteyiz. Bir bedende iki kafanın bulunmasını ise çift karakter olarak adlandırılmaktadır. Bu kafalardan biri mutlu iken diğersinin mutsuz olduğunu yüzlerdeki mimiklerden, bakışlardan anlaşılmaktadır. Bir iç karışıklığın bunalımın olduğu da görülmektedir. Karikatürün mizahi etkisini kullanarak traji-komik bir duyarlılık izlediği görülmektedir.

Görsel 78: Seher Tüzün, "İnsanlığın İç Karmaşası" 2016, Tuval Üzerine Yağlıboya, 100x100 cm (Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi)

Seher Tüzün'ün "*İnsanlığın İç Karmaşası (Görsel78)*" isimli eseri;tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser 100x100 cm ölçülerindedir. Sanatçının bu eserinde soğuk renklerin hakim olduğu görülmektedir.

Eserin iç yapısı bakımından incelendiğinde ise; kalabalık bina yığınlarının olduğu bir şehrin resmedildiği görülmektedir. Aşırı kentleşmenin olduğu bu eserde tek bir ağaç dahi bulunmamaktadır. Gökyüzünün çizgilerle dolu olduğunu ve kasvetli bir havanın olduğu görülmektedir. Uzaktan görünen evlerin, karartıların ve

karmaşıklığın o şehirdeki yönetim veya düzenin yolunda gitmediğini göstermektedir. Eserin ön kısmında ve aşağıda görünen görüntüde dehşet verici topluluğun, kargaşanın, çılgınlığın, iç karışıklığın olduğu anlaşılmaktadır.

15 Temmuz 2016 yılında ülkemizde darbe girişiminde bulunulmuştu ve bu darbe girişiminin sonucunda çok insanın canı yandığı bilinmektedir. Tam bu iç bunalımın, karışıklığın ortaya çıktığı zamanlarda resmedilen bu eser ülkemizde yaşanan iç karışıklığı, kasveti açıkça yansıtmaktadır. Gökyüzünde bulunan ve birbirine benzeyen iki insan portresi bulunmaktadır. Bu portrelerin biçimlerinde abartıya dayalı çizgilerle resmedildiği de görülmektedir. Karikatürize edilmiş bu insan portrelerinin saçları kızıl renge gökyüzünü kapladığı görülmektedir. Portrenin biri aşağıdaki karmaşayı izlerken diğeri de onu izlemektedir. Olayın yada insanın bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde veyakısa, özlü bir fikir vermek amacıyla resmederek aktarmaktadır. Karikatürün mizahi etkisini kullanarak da trajikomik bir duyarlılık izlediği görülmektedir.

İncelenen tüm bu eserler sonucunda Seher Tüzün'ün resimlerinde karikatürel yaklaşımların konusunu genellikle insan karakterlerini ve ilişkilerini oluşturmaktadır. Bu konu kapsamında ele aldığı figürler gerçek dünyadan bağımsız hayal gücünün ürünleridir. Tüzün'ün hayal gücünü gösteren bu figürlerdeki karikatürel yaklaşımlar; genel olarak gözlerin çok büyük ve çift yapılması ince uzun yüz hatları kullanması, çenelerin dışarı doğru oldukça abartılı uzatılması ve saç gibi bazı uzuvların resmin arka planıyla bütün hala getirilmesi gibi betimlemelerdir. Bu betimlemeler Seher Tüzün'ün resimlerinde ortak ifade biçimleri olarak ortaya çıkması, kendine has üslubunu oluşturma ve geliştirme yoludur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İnsanların düşüncelerini istedikleri gibi ifade edemedikleri zaman kullandıkları en güçlü anlatım mizah yapmak olarak bilinmektedir. Kapalı kapılar mizah ile aralanır ve mizah özgür düşünce faktörüdür. Mizah içerisinde gülmece barındıran, gülmece niteliği taşıyan yazı, karikatür olarak bilinmektedir. Yazılı mizah yaşanan çağ ile paralel olarak gelişim gösterirken görsel mizah ürünlerinden resim ve karikatür, etkileşim içerisinde yaşanan çağın aynası olmuşlardır. Cumhuriyet Döneminin sonrasında da birçok sanatçı eserlerinde biçim bozma, mizahi unsurlara yer verme, masalsi anlatımlar ve karikatürel yaklaşımlarıyla yaşanan çağın gerçeklerini en iyi şekilde resmetmişlerdir. Araştırma kapsamında Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlara bakıldığında, resimlerinde mizahi unsurların net bir şekilde görüldüğü Türk sanatçılardan Abidin Dino, Avni Memedoğlu, Cihat Burak, Efgan Beyaz, Fikret Mualla, İbrahim Balaban, Mehmet Güteryüz, Mevlüt Akyıldız, Mustafa Horasan ve Nuri Abaç isimli sanatçılar tespit edilmiştir. Araştırma doğrultusunda, konu içeriğinde incelenen sanatçılara ait bulguların sonuçları şu şekilde sıralanabilir;

Abidin Dino'nun Resimlerinde karikatür sanatından izlerin yansımalarını da abartıya dayalı kaygıdan, mizah, eleştiri ve tasayı bir arada tutmakta olduğundan anlaşılmaktadır. Sanatçının eserlerin de gerçek yaşamdaki olayın ve insanın bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde kısa, özlü bir fikir vermek amacıyla bol kontur çizgisi kullanarak aktardığı görülmektedir. Avni Memedoğlu'nun resimlerinde işlediği konular, çevresinde şahit olduğu ve bizzat gözlemlediği yaşam sahneleridir. Eserlerinde tema olarak çalışan, üreten, göç eden, ezilen, sömürülen, alınının ortasından vurulan, mahkûm olan pek çok sosyal içerikli konuları, 'Tutarlı Bir Barış' yanlısı olarak işlediği bilinmektedir. Memedoğlu'nun sanat anlayışını bu denli keskin ortaya koyabilmesini ve özgünlüğünü sahip olduğu karikatürel yaklaşımla sağladığı söylenilebilir. Cihat Burak'ın bütün eserlerinde toplumun ve bireyin yaşadığı sıkıntıları bir halk sanatçısının saf bakışıyla yorumladığı ve yozlaşan değerleri eleştirel bir yaklaşım ve mizah duygusuyla ele aldığı görülmüştür. Efgan Beyaz'ın resimlerinin konularını sokaktaki bir simitçi, bir ayakkabı boyacısı, baloda dans edenler, müzisyenler veya tamirhanedeki oto tamircisi gibi gündelik ve sosyal hayatta görülebilecek karakterler oluşturmaktadır. Beyaz ele aldığı figürleri desen anlayışı içerisinde karikatürize etmekte ve Çevresel tüm faktörleri en ince ayrıntısına

kadar analiz ederek, kendi iç dünyasında yorumladıktan sonra tuvaline aktarmaktadır. Fikret Mualla'nın eserlerinde mizahi yorumlamaların kullanımı yanı sıra renkçi ve dışavurumcu tutumuyla Fovizm'in karışımına ulaşan ressam, Paris sokaklarını, kahveleri, eğlence yerlerini guaj, yağlıboya, suluboya ile aktarmaktadır. Resmin temel sıkıntılarıyla ve akımlarla kasten ilgilenmeyen sanatçı, iç dünyasından hareketle, lirik bir anlatım geliştirmiş olduğu görülmektedir. İbrahim Balaban'ın sanatında karikatürel yaklaşım bol renkli ve fantastik figürleriyle ortaya çıkmaktadır. Balaban'ın kendine özgü ve mizahi bir biçimlendirmelerinde renk tarzı ile toplumun en ciddi konularında bile sevinç ve umut öğelerini bir arada kullanmaktadır. Resimlerinde traji-komik bir duyarlılık izlenir. Mehmet Güleryüz, figürlerin yüzlerini insandan daha çok hayvan yüzüne benzeterek resmettiği görülmektedir. Salt maymunlardan köpek ve kurtlara benzeyen yaratık formlarından oluşan ahmak insan görüntülerini resmetmektedir. Bu göstergeler sonucunda Mehmet Güleryüz'ün resimlerinde karikatürel çağrışımlar olduğu söylenebilir. Mevlüt Akyıldız'ın bol figürlü eserleri, geniş bir zaman perspektifi içerisinde insan yaşantısına ait gerçekleri sunmaktadır. Resmin yanında karikatürle de uğraşan sanatçı; gülmece, yergi öğeleriyle kişileri tiplendiren çizgi gücünü, çok figürlü resim düzenlemelerinde ustalığa aday bir istif yeteneği, boya ve pentür değerleriyle ortaya çıkarmaktadır. Mustafa Horasan'ın yaşamın trajik yanını, şiddet ve yılgınlığı ifadeci bir figür anlayışı ile ele alan sanatçı yüzeysel mekan kurguları içinde bir veya birkaç figürden oluşan kompozisyonlarında bu figürleri cinsel kimliklerinden ve kişiliklerinden soyutlayarak birer gölge insana dönüştürmektedir. Eserlerinde bazen hayvansı nitelikler ilave ederek yarı insan, yarı hayvan özellikli varlıklar yapmaktadır. Dolayısıyla Horasan'ın resimlerinde karikatürel yaklaşımın özgün bir şekilde görüldüğü söylenebilir. Nuri Abaç 1970'den önceki resimlerinde karikatürel yaklaşımlar; Anadolu kültürünün efsanevi mitolojik yaratıklarını masalsı ve gerçeküstü-mizahi bir biçimle betimlemesiyle görülmüştür.

Sonuç olarak Cumhuriyetten Günümüze Türk Resminde Karikatürel Yaklaşımlar konusu kapsamında incelenilen sanatçılar dışında da birçok sanatçının resimlerinde mizahi unsurların varlığı görülmektedir. Sanatçılar politik, yaşama dair insan ilişkilerindeki birçok sorunu, mizahi bir bakışla resimlerine aktarmışlardır. Türk Resim Sanatında Cumhuriyetten sonra özgürlükçü ortamın etkisiyle karikatürel

yaklaşım lar resim sanatında hem çizgisel hem de içerik olarak yer verildiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

AKALIN, Şükrü Halûk (2011). Türkçe Sözlük, 11.baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları .

AKÜNAL, Dünder (1985). *Mizah Dergiciliğimiz Hürriyet Gösteri Dergisi*, Mart.

ALSAC, Üstün (1994). *Türkiye'de Karikatür, Çizgi Roman ve Çizgi Film*, İstanbul: İletişim Yayınları.

ALSAC, Üstün-ALSAC, Birsen (1993). *Türk Resim ve Yontu Sanatı*, İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş. Cep Üniversitesi.

Ana Britannica Ansiklopedisi (1990). cilt 12.

ARDA, Zuhâl (2016). Türk Karikatüründe Karagöz ve Hacivat İmgesi ve Nuri Abaç'ın Resimlerine Yansımaları, IX. Sosyal ve Davranış Bilimleri Kongresi, France, 3-6 Şubat 2016 Abstarct No: 4 208, Abstact book.

AYIK, Nurdan Zeliha (1999). *Yalnızlık Teması Üzerine Anlamlandırılmış Nesnelere Resimsel Çözümlemeleri*, Resim Ana Sanat dalı Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

BALCIOĞLU, Semih (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Karikatürü*, Ankara: İş Bankası Yayınları.

BAŞKAN, Seyfi (2014). *Başlangıçtan Cumhuriyet Dönemine Kadar Türklerde Resim*, Ankara: Atatürk Merkezi Yayını.

BİGALİ, Şeref (1999). *Resim Sanatı*, Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.

Büyük Larousse Sözlük Ansiklopedisi (1998). Milliyet Yayınları, Cilt 16.

CENGİZ, Onur (2017). 1950 SONRASI TÜRK RESİM SANATINDA VAROLUŞÇULUĞUN ETKİLERİ, Resim Ana Sanat dalı Yüksek Lisans Tezi, AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ, Antalya.

ÇEVİKER, Turgut (1988). *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü*, Adam Yayıncılık.

Eczacıbaşı Ansiklopedisi (1997). Cilt 2.

Eczacıbaşı Ansiklopedisi (2008). Cilt 2.

EDEER, Şemsettin. ABİDİN DİNO VE ELLER, Sanat ve Tasarım Dergisi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eskişehir

ELMAS, Hüseyin (2000). *Çağdaş Türk Resminde Minyatür Etkileri*, Konya: Arı Ofset Matbaacılık.

GEREK, Esra (1989). *Resimde Doku*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GEVİLİ, Ali (1994). *Düşüncenin Güler Yüzü ve Bedri Koraman*, Milliyet Yayınları.

HAYLAMAZ, Ayşe (2014). *Çağdaş Türk Resim Sanatı İçinde Devrim Erbil'in Yeri ve Önemi*, Resim Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

GÖKER, Yurdagün (2007). *Karikatür ve Eğitim*, Efe, H. (Ed.), İzmir: Kar. Der. İzmir Yayınları.

IŞIK, Vildan (2007). *Türk Resminde 1930-1970 Tarihlerinde Yapılan Sanat Tartışmaları ve Tartışmaların Odağındaki Sanatçı: Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

KESKİN, Doğan (2007). *Figür Mekan İlişkisi*, Yüksek Lisans Bitirme Raporu, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KIYAR, Neslihan (2007). *Çağdaş Türk Sanatında Figüratif Resmin Kültürel Değişim ile İlişkisi*, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

MEGEP (2007). *Kuyumculuk Teknolojisi Stilizasyon ve Deformasyon*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

NAYMANLAR, Aslı (2010). *ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATINDA FİGÜRATİF SOYUTLAMA*, Resim Ana Sanat dalı Yüksek Lisans Tezi, DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, Kütahya.

ORAL, Tan (1995). *Tasarım Açısından Tan Karikatürü*, Arredamento Dekorasyon Dergisi, Sayı 5.

ÖNGÖREN, Ferit (1983). *Türk Mizahı ve Karikatürü*, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, cilt 5.

ÖZEN, Bora. *Karikatürün Tarihi ve Karikatürün Grafik Sanatlarla İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

ÖZERAKIN, Esra Zeynep (2014). *Cihat Burak'ın Resimlerinde Hayal ve Mizah*, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖZER, Atilla (1988). *Karikatür Sanatı ve Reklamcılık*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi, Yaygın Eğitim Vakfı Yayınları, Eskişehir.

ÖZER, Atilla (1998). *Kurumsal ve Uygulamalı Karikatür*, Eskişehir: Etam Matbaası.

ÖZER, Ayhan (2011). *1980 Sonrası Türk Resim Sanatında Yeni Oluşumlar ve Sanat Eğitime Yansımaları*, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı, Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÖZKAN, Derya (1999). *Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

ÖZTÜRK, Neslihan (2013). *1950 Sonrası Türk Resminde Masalsı Anlatım*, Yüksek Lisans Tezi, Resim Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

SELÇUK, Turhan (1998). *Grafik Mizahı*, İstanbul: İriş Yayınları.

SERDAR, Buket (2009). *Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Türk Resim Sanatında İnsan Figürünün Sanatsal Açıdan Ele Alınış Farklılıkları*, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Resim Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

SONGÜL, Alper (1987). *Türkiye'de Karikatür*, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Sos. Bil.Ens. Gaz. ve Halk. İliş.

ŞENYAPILI, Önder (2003). *Neyi, Neden, Nasıl Anlatıyor Karikatür, Kim Niye Çiziyor?*, Ankara: Odtü Geliştirme Vakfı Yayınları.

TANSUĞ, Sezer (1999). *Resim Sanatının Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

TEBER, Dilek (2010). *Geleneksel Türk Sanatlarımızdan, Tezhip, Hat ve Minyatürün Çağdaş Türk Resmine Yansımaları*, Resim Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

TOKDİL, Ezgi (2015). *1940-1970 Dönemi Türk Resminde Soyut Eğilimler, İçerik Çözümlemesi ve Fikret Mualla*, Resim Öğretmenliği Programı Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

TOPUZ, Hıfzı (1997). *Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü*, İnkılap Kitabevi.

TURANİ, Adnan (1971). *Dünya Sanat Tarihi*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1.Basım.

TURANİ, Adnan (1968). *Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Ankara.

TURANİ, Adnan. *Sanat Terimler Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 7.Basım.

UYGAN, Zeynep (2010). *Resim Sanatında Stilizasyon ve Deformasyon*, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

UZ,Ayfer (2012). *Tuvale Yansıyan Anadolu Kültürü*, Resim-İş Öğretmenliği, Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Edirne.

YİĞİT, Özlem (2007). *Modern Sanatta İslam Hat Sanatı Etkileri*, Resim Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

- Sanal,1.(2017).<http://kampusgazetesi.blogspot.com.tr/2015/12/turk-karikaturu-ve-tarihi.html>. Erişim Tarihi: 11.10.2017
- Sanal,2.(2017).http://www.salom.com.tr/haber748681950_kusagi_karikatur_ustkultur.html. Erişim Tarihi: 11.10.2017
- Sanal,3.(2017).<http://www.biyografya.com/biyografi/2246>. Erişim Tarihi: 22.11.2017
- Sanal,4.(2017).<http://www.beyazart.com/sanatci/Fikret-Mualla>
- Sanal,5.(2017).<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/fikret-mualla-kimdir>
15302372
- Sanal,6.(2017).<http://www.kulturelbellek.com/ibrahim-balaban-kimdir-hayati-eserleri/>. Erişim Tarihi: 03.12.2017
- Sanal,7.(2017).<http://www.leblebitozu.com/ibrahim-balabanin-eserleri-ve-hayati>. Erişim Tarihi: 04.12.2017
- Sanal,8.(2017).<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z>
- Sanal,9.(2017).<http://www.akyildiz.com/biyografi.php>. Erişim Tarihi: 06.12.2014
- Sanal,10.(2017).<http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7>. Erişim Tarihi: 10.01.2017
- Sanal,11.(2018).<http://www.filozof.net/Turkce/edebiyat/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/21102-mehmet-guleryuz-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Sanal,12.(2018).<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz>Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Sanal,13.(2018).<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan>Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Sanal,14.(2018).<https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/abidin-dino-hayati-ve-eserleri-1913-1993/>Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Sanal,15.(2018).<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Sanal,16.(2018).<http://efkanbeyaz.com/hakkimda>Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Sanal,17.(2018). <https://www.kultursanatharitasi.com/resmin-olmazsa-olmazi-desendir-efkan-beyaz/> Erişim Tarihi: 10.01.2018

Sanal,18.(2018).https://www.wikisosyalizm.org/Avni_Memedo%C4%9Flu#cite_note-2Erişim Tarihi: 10.01.2018

Sanal,19.https://www.wikisosyalizm.org/Avni_Memedo%C4%9Flu#cite_note-2Erişim Tarihi: 10.01.2018

GÖRSEL KAYNAKÇA

G.1. <http://burayaciziyorum.blogspot.com/>Erişim Tarihi: 05.04.2019

G.2. <http://geikoo.co/mcdonalds> Erişim Tarihi:05.04.2019

G.3.<http://ismailkar.com/karikaturyazilari1.htm>Erişim Tarihi: 06.09.2017

G.4.<http://ismailkar.com/karikaturyazilari1.htm>Erişim Tarihi: 06.09.2017

G.5.<http://www.nuveforum.net/1018-bilgisayar-destekli-tasarim/284050-modern-pattern-stilleri/>Erişim Tarihi: 06.08.2017

G.6.https://www.google.com.tr/search?q=renk&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiir46Q-N7WAhXGJ5oKHbvPAkoQ_AUICigB&biw=1366&bih=637#imgsrc=opeg7LdA-O1M1M:Erişim Tarihi: 06.08.2017

G.7.<http://www.jatekter.ro/?p=5832>Erişim Tarihi: 07.08.2017

G.8.TOPUZ Hıfzı (1997), Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü, İstanbul: İnkılâp kitabevi.(07.08.2017).

G.9.TOPUZ Hıfzı (1997), Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü, İstanbul: İnkılâp kitabevi.Erişim Tarihi: 07.08.2017

G.10.https://www.google.com.tr/search?q=diyojen+esek+kulakl%C4%B1+tasvir&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjOodbFkObXAhUH1hQKHVieB-8Q_AUICigB&biw=605&bih=541#imgsrc=tMSBQfNy2WcekM:

Erişim Tarihi:10.11.2017

G.11.<http://www.forumsal.net/komik-resimler-amp-karikaturler/558413-gecmisten-gunumuze-mizah-ve-mizah-dergileri-3.html>Erişim Tarihi: 10.11.2017

G.12.<https://hizliresim.com/mGBJoV>Erişim Tarihi: 10.11.2017

G.13.https://www.google.com.tr/search?q=ali+fuat+bey+karikat%C3%BCr&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&tbn=isch&source=iu&ictx=1&fir=RbC1R6i5HVVEGM%253A%252Co0rVdp3PmlFwoM%252C_&usg=__8mXn3_u_oMlvhZFIUabofQHx3

m8%3D&sa=X&ved=0ahUKEwicpenuuejXAhVSY1AKHa9AC6wQ9QEILTAC#imgrc=T9FzSaPp_aRj1M:Erişim Tarihi: 10.11.2017

G.14.<http://hire.blogcu.com/sanatci-cesareti/3005861>Erişim Tarihi: 10.11.2017

G.15.<http://mithatsarcan.blogspot.com.tr/2012/01/50-yn-turk-mizah-ve-karikaturu.html>Erişim Tarihi: 10.11.2017

G.16.https://www.google.com.tr/search?q=SEDAT+NUR%C4%B0+%C4%B0LER%C4%B0&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi01faR3enXAhXCE5oKHTihCfcQ_AUICygC&biw=1304&bih=628#imgrc=66uyXauTi1B4NM:Erişim Tarihi: 10.11.2017

G.17.https://www.google.com.tr/search?q=SEDAT+NUR%C4%B0+%C4%B0LER%C4%B0&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi01faR3enXAhXCE5oKHTihCfcQ_AUICygC&biw=1304&bih=628#imgrc=rBQHvJ3H5VrSNM:Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.18.<http://www.leblebitozu.com/dergileri-ve-karikaturistleriyle-turk-karikatur-tarihi/>Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.19.<http://www.leblebitozu.com/dergileri-ve-karikaturistleriyle-turk-karikatur-tarihi/>Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.20.<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.21.<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.22.<http://www.leblebitozu.com/abidin-dinonun-eserleri-ve-hayati/>Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.23.<http://kampusgazetesi.blogspot.com.tr/2015/12/turk-karikaturu-ve-tarihi.html>Erişim Tarihi: 15.11.2017

G.24.https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-

56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgrc=X8h7WtNP_asLdM:Erişim Tarihi: 20.11.2017

G.25.https://www.google.com.tr/search?q=ferit+%C3%B6ng%C3%B6ren&rlz=1C1CHZL_trTR741TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW-56u7u3XAhVjG5oKHXXVAnMQ_AUICigB&biw=1304&bih=677#imgdii=-4k5UOOsBAYkcM:&imgrc=X8h7WtNP_asLdM:Erişim Tarihi: 20.11.2017

G.26.https://tarihiyayeler.files.wordpress.com/2008/11/karagoz_hacivat.jp Erişim Tarihi: 15.12.2017

G.27.http://www.aksam.com.tr/cumartesi/bir-zamanlar-iftariyelikler-tavana-asilirdi/haber-222643Erişim Tarihi: 15.12.2017

G.28.http://www.dunyabizim.com/etkinlik/20283/osmanli-minyaturlerinde-neler-anlatilmamis-kiErişim Tarihi: 15.12.2017

G.29.http://www.beyazart.com/sanatçı/Nurullah-Berk Erişim Tarihi: 25.12.2017

G.30.http://www.beyazart.com/sanatçı/Nurullah-Berk Erişim Tarihi: 25.12.2017

G.31.http://www.sanalmuze.org/arastirarakogrenmek/sanat_yapiti_2.htm Erişim Tarihi: 25.12.2017

G.32.http://www.beyazart.com/sanatçı/Nuri-%C4%B0yemErişim Tarihi: 25.12.2017

G.33.https://www.birsence.com/bedri-rahmi-eyuboglunun-karadutu/ Erişim Tarihi: 25.12.2017

G.34.https://resimbiterken.wordpress.com/2014/04/01/eren-eyuboglunun-bursali-gelin-eseri/ Erişim Tarihi: 09.01.2018

G.35.http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=615 Erişim Tarihi: 09.01.2018

G.36.https://www.artamonline.com/268-muzayede-cagdas-sanat-eserleri/6310-yuksel-arслан-1933-arture-453-insan-94 Erişim Tarihi: 09.01.2018

G.37.http://www.beyazart.com/sanatçı/Alaettin-Aksoy Erişim Tarihi: 15.01.2017

- G.38.<http://www.beyazart.com/sanatci/Ne%C5%9Fe-Erdok>-Erişim Tarihi: 15.01.2017
- G.39.<http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino> Erişim Tarihi: 04.04.2018
- G.40.<http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino> Erişim Tarihi: 04.04.2018
- G.41. <http://www.beyazart.com/sanatci/Abidin-Dino> Erişim Tarihi: 04.04.2018
- G.42.https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri?lightbox=image_uev Erişim Tarihi: 06.04.2018
- G.43.<https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri?lightbox=i01geo> Erişim Tarihi: 06.04.2018
- G.44.<https://www.turel-art.com/avni-memedoglu-tablolari-ve-eserleri> Erişim Tarihi: 04.04.2018
- G.45.<https://www.pinterest.co.uk/pin/345792077616069258/>Erişim Tarihi: 19.01.2017
- G.46.<https://tr.pinterest.com/pin/329325791482752760/> Erişim Tarihi: 19.01.2017
- G.47.<http://www.beyazart.com/sanatci/Cihat-Burak> Erişim Tarihi: 09.08.2018
- G.48.<http://kursart.com/default.asp?bolum=sayfalar&islem=detay&id=46> Erişim Tarihi: 09.04.2018
- G.49.<https://www.anatoliamuzayede.com/urun/769801/efkan-beyaz> 09.04.2018
- G.50. [http://efkanbeyaz.com/eserler#prettyPhoto\[gal\]/138/](http://efkanbeyaz.com/eserler#prettyPhoto[gal]/138/) Erişim Tarihi: 09.11.2018
- G.51.<http://tamayacikel.com/wp-content/uploads/2005/06/image8.jpg>Erişim Tarihi: 19.01.2017
- G.52.<https://www.tarihnotlari.com/fikret-mualla-saygi/fikret-mualla-4/>Erişim Tarihi: 19.01.2017
- G.53.<http://www.beyazart.com/sanatci/Fikret-Mualla> Erişim Tarihi: 09.11.2018
- G.54.<http://www.beyazart.com/sanatci/%C4%B0brahim-Balaban> Erişim Tarihi: 19.01.2017

G.55.<http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=2790&bhcp=1> Erişim Tarihi: 19.01.2017

G.56.<http://www.beyazart.com/sanatci/%C4%B0brahim-Balaban> Erişim Tarihi: 09.11.2018

G.57.<http://theempireproject.com/lang-TR/artists/0-8/selected-165/> Erişim Tarihi: 09.11.2018

G.58.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz> Erişim Tarihi: 09.12.2018

G.59.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mehmet-G%C3%BClery%C3%BCz> Erişim Tarihi: 09.12.2018

G.60.ÖZTÜRK, Neslihan (2013). *1950 Sonrası Türk Resminde Masalsı Anlatım*, Yüksek Lisans Tezi, Resim Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. Erişim Tarihi: 04.02.2018

G.61.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z> Erişim Tarihi: 04.02.2018

G.62.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mevl%C3%BCt-Aky%C4%B1ld%C4%B1z> Erişim Tarihi: 09.12.2018

G.63.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan> Erişim Tarihi: 09.04.2018

G.64.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan> Erişim Tarihi: 09.04.2018

G.65.<http://www.beyazart.com/sanatci/Mustafa-Horasan> Erişim Tarihi: 09.12.2018

G.66.<http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7> Erişim Tarihi: 04.02.2018

G.67.<http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7> Erişim Tarihi: 04.02.2018

G.68. <http://www.beyazart.com/sanatci/Nuri-Aba%C3%A7> Erişim Tarihi: 09.12.2018

G.69.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.70.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.71.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.72.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.73.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.74.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.75.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.76.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.77.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

G.78.Seher Tüzün'ün Kişisel Arşivi.

OEKLER

EK-1

SANATÇI BİYOGRAFİLERİ

Abidin Dino (D.1913, İstanbul-Ö.1993, Paris)

Türk ressam Abidin Dino 1913'te İstanbul'da doğdu. Ailesi, çok küçük yaşta İsviçre'nin Cenevre kentine yerleşen, Birinci Dünya savaşı yıllarından sonra Paris'e geçen, ardından da Korfu adası yoluyla İstanbul'a dönen (1925) Abidin Dino, önce babası, sonra da annesi ölünce, küçük yaşta beliren resim sevgisinin ve yeteneğinin de ağır basmasıyla Robert College'deki öğrenimini yarıda bırakarak karikatür ve resimle uğraşmaya başladı (Sanal14).

Avni Memedoğlu (1924-1998)

1924 yılında Erzurum'un Aşkale ilçesinin Taşağıl köyünde yoksul topraksız ve on bir çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. 1944'te İDGSA(İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) sınavını kazanarak Cemal Tollu'nun Atölyesinde Resim Bölümünde eğitime başlar. 1944'de tarihi TKP ile tanışır. Legal mücadele eden Yüksek Tahsil Gençlik Derneği saflarında yer almıştır. 1950'de son sınıfta resimle komünizm propagandası yapmak ve örgüte üye olmak savıyla tutuklanır. TKP tevkifatının bir numaralı sanığı olur. Dört ay sonra serbest bırakılır. Bu yılın sonunda Akademi'den mezun olur. 1958' de Öztürk olan soyadını Memedoğlu olarak değiştirir. 1959'da altı arkadaşıyla birlikte Yeni Dal Grubunu kurar (Sanal18).

Cihat Burak(1915-1994)

Cihat Burak, ressam, mimar, seramik sanatçısı, öykü yazarı (D.8 Ağustos 1915, İstanbul-Ö.4 Mart 1994, İstanbul), Galatasaray Lisesi ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü (1943) mezunudur. İlk kişisel sergisini 1957'de İstanbul'da açan Burak, resimlerindeki başkaldırıcı tutum ile anlatımcılık akımına dahil edildi (Sanal-3, 2017).

Efkan Beyaz (1961-)

1961 yılında Ankara' da doğdu. Lise Yıllarında Eşref ÜREN ve Osman Zeki Oral' dan resim dersleri aldı. Daha sonra Gazi Üniversitesi Resim Bölümü' nü bitirdi.

1983-1984 yıllarında Uluslar arası Fuar ve Dekorasyon (UFD) şirketinde grafiker olarak çalıştı. 1985 yılında TRT' de ressam illüstratör olarak göreve başladı. Animasyon, hikaye resimleri ve aylık TRT dergisine karikatürler yaptı. 1990-2000 yılları arasında ise PTT Pul Müdürlüğüne pullar hazırladı. 2004 yılında Eurovision Şarkı Yarışmasında 36 ülke şarkıcılarının karikatürlerini çizdi. 2000 yılından itibaren Luna Park Ressamlığı yapmaya başladı (Sanal16).

Fikret Mualla(1903 - 1967)

1903 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Fikret Mualla, ortaöğretiminin ardından Zürih'e giderek mühendislik eğitimi almıştır. Ardından Almanya'da mühendislik eğitimini bırakarak resme yöneldiği, burada Berlin Güzel Sanatlar Akademisi'nde derslere katıldığı bilinmektedir.

İbrahim Balaban(1921-...)

Türk ressamı ve yazarı köy okulunu bitirdikten sonra çobanlık, ekin biçme, taş kırma gibi çeşitli işlerde çalışan İbrahim Balaban, adam öldürmek suçuyla girdiği (1937) Bursa cezaevi Nazım Hikmetle tanışarak, onun teşvikiyle resme başladı. 1950 affıyla serbest kalınca, bir süre İstanbul'da Nazım Hikmet'in evinde oturup, 1953'ten başlayarak Anadolu köylüsünün yaşamını işlediği tablolarını sergiledi (Sanal-6, 2017). O, bugüne kadar Şair baba'sının istediği gibi kan gütmeden 2000'den fazla tablo ve bunun birkaç katı kadar desen üreterek 50'den fazla kişisel sergi açtı, birçok karma ve grup sergilere katıldı. Eserleri yurtdışında Amerika dahil birçok ülkede sergilendi. Anılar, denemeler (resim sanatı üzerine), hikayeler ve ikisi roman olmak üzere yayınlanmış 11 kitap yazmıştır. Ayrıca adına yayınlanmış 4 adet kitap vardır (Sanal-7, 2017).

Mehmet Güteryüz(1938-...)

1938 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (şimdiki adıyla Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) Resim Bölümü'nü birincilikle bitirdi. Akademi'ye paralel olarak oyunculuk eğitimin farklı aktör stüdyolarında ve önemli amatör tiyatrolarda yaptı. 1963'de profesyonel oyunculuk kariyerine başladı. Desen ağırlıklı ilk kişisel sergisini 1963'de açtı. 1970-75 yılları arasında devlet bursu ile gittiği Paris' de Yüksek Resim ve litografi ihtisası yaptı. Bunun gibi birçok güzel girişimlerde bulunularak güzel işler başarmış ve başarmaya

da devam etmektedir (Sanal12). Önemli müzelerde ve koleksiyonlarda eserleri bulunan Mehmet Güteryüz'ün yurt içi ve yurt dışında da birçok sergisi bulunmaktadır. Sanat hayatı boyunca figüratif sanat anlayışını benimsemiştir. Resimlerinde kullandığı figürler, nesnelere ve hayvanlara çeşitli sembolik anlamlar yüklemiştir. Resimlerinde desenin etkisini baskın bir şekilde hissettiren sanatçı, deseni biçimsel bir dil olarak ele almıştır. Resimlerinde yoğun olarak çizgiler, deformasyonlar ve renk kullanımına önem vermiştir (Cengiz, 2017: 31).

Mevlüt Akyıldız(1956- ...)

Akyıldız ilkokulu Ankara, Lalahan'da, İstanbul Ahmet Rasim ortaokulu ve Pertevniyal Lisesi'ni İstanbul'da tamamladı. 1973-1974 Dönemi İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Y.Resim Bölümüne girdi 1981 Yılında Neşet GÜNAL Atölyesinden mezun oldu. 1988-1989 Amerikan haberler ajansı (USIA) ve Sanat kolonileri vakfı sponsorluğunda Provincetown Sanat Kolonisinde çalıştı (Sanal 8 2017). Birçok kişisel sergileri ve ödülleri bulunmaktadır.

Mustafa Horasan

1965 yılında Aydın'da doğan sanatçı, 1986'da Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Ana Sanat Dalı'ndan mezun oldu. Almanya, Fransa, Hollanda, İspanya, Amerika ve İtalya'da sanatsal çalışmalar yaptı. Sanatçının katıldığı önemli sergiler arasında Paris Grand Palais'de yapılan Par İstanbul (1990), New York'ta düzenlenen Turkish Artists Exhibition (1995), Arap Emirliklerinde yapılan Sharjah Bienali, U.A.E(1999) sayılabilir. Yurtiçi ve yurtdışında özel koleksiyon ve müzelerde eserleri bulunmaktadır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olan sanatçı yaşamını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürmektedir (Sanal13).

Nuri Abaç(1926-2008)

1926 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1944 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü, Leopold Levy Atölyesi'ne girdi. Bir yıl sonra geçiş yaptığı Mimarlık Bölümü'nden 1950'de mezun oldu. 1961 yılında Ankara'ya yerleşti (Sanal-10, 2017).

EK-2
T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Seher Tüzün
Doğum Yeri:	Çumra
Doğum Tarihi:	15.11.1989
Medeni Durumu:	Bekar
Öğrenim Durumu	
Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	İhsan Çetinkaya ilköğretim okulu.
Ortaöğretim:	Hürriyet İlköğretim okulu
Lise:	Çumra Anadolu Lisesi
Lisans.	Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü.
Yüksek Lisans.	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Resim Sanat Dalı.
Becerileri:	Resim.
İlgi Alanları:	
Halen Yaptığı İş:	
İş Deneyimi: (Doldurulması isteğe bağlı)	
Aldığı Ödüller: (Doldurulması isteğe bağlı)	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar: (Doldurulması isteğe bağlı)	
Tel:	05449532497
E-mail:	sehertuzun36@gmail.com
Adres:	Bosna hersek mah. Şenay sok. Süzerkent sit. 5/D Blok. daire no:22 Selçuklu/Konya

İmza: